

AB

39 $\frac{6}{i,21}$

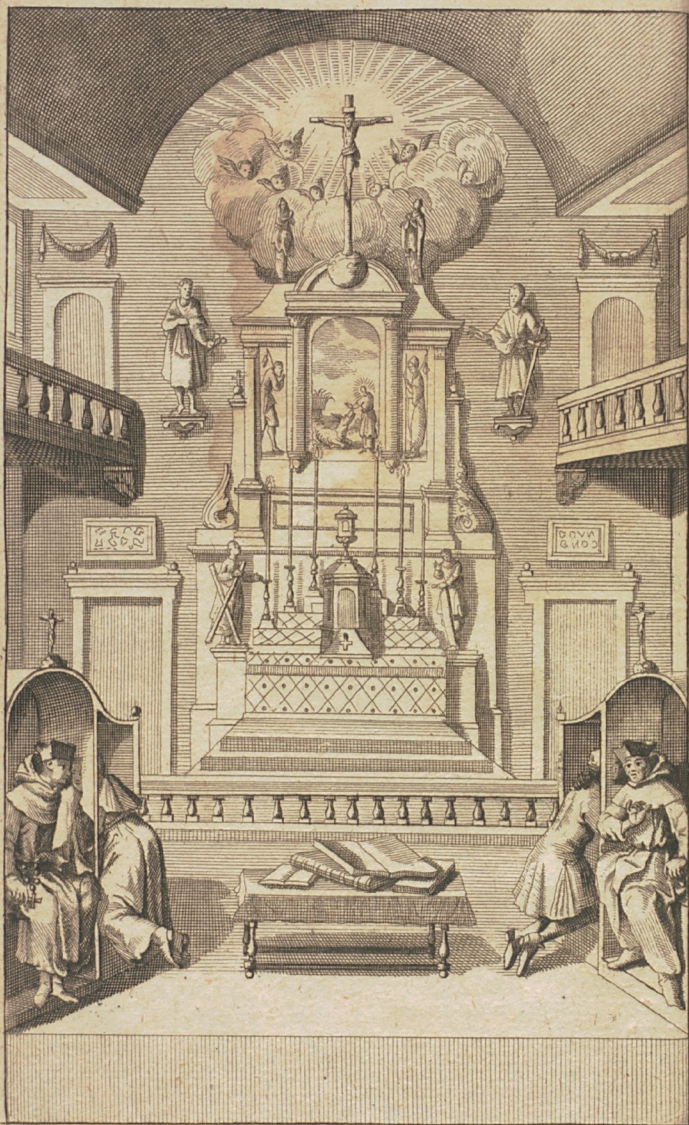

00 7.

00 Vn

NIEUWE-KOST, Of Verandering van SPYS;

In een seer Oude TYD, in de

VLAAMSCH E TAALE Beschreeven, en Naangelaaten
onder den Naam van den

TROOST der SIELEN in 't VAGEVUUR,

door den HEER

COLUMBANUS VRANCX,

Licentiaat in de GODHEID;

Mitsgaders

ABT VAN St. PIETERS KLOOSTER,

geleegen dicht by de Stad GENT;

Handelende van

de PELGRIMAGIEN,
BEEDEVAARDEN,
van het VASTEN,
van verscheide GEESTEN,
als van
PIERTJE SAND-UYL,
ARENT EN HEND. BOSMAN,

verschijningen van verschei-
de Menschen na hun DOOD,
SAAMEN SPRAAKEN
door den selven gehouden.
Van MIRACULEN.
En een wonderbaare
POENITENTIE voor de
Sonden. &c. &c.

En vervolgens veel Wonderbaare Geschiedenissen
voorgevallen in 't PAUSDOM.

Met Figuren en Annotatien.

G E D R U K T,

Voor Rekening van den UITGEEVER,

En sijn te bekoomen T E L E Y D E N,

By JOHANNES DU VIVIE,

Boekverkooper. A°. 1727.

VOOR-REEDEN.

Van den **UITGEEVER.**

Gunstige Leeser.

DEwyl veele Menschen in de teegenwoordige Tyd, seer groote lust schynen te willen hebben in het ondersoeken van de Oudheeden en Gestigten welke onse Vrye Neederlanden betreffen; Als meede van desselfs naa by geleegen Steeden en Provintien, soo ten opsigt van veelderhande Oude Gebouwen, als Kloosteren, Abdyen, Conventen; Mitsgaaders Afgesonderde Heilige Plaatsen, &c. &c. ontrent welke Curieuse nieuwsgierigheid ik my selven al lang verwonderd heb gehad, dat veele sulke Liefhebbers haar weetlust soo verr' niet heeft willen uitstrekken, om te willen weten, hoe, en op wat wyse de Roomsche Godsdienst

*

in

V O O R - R E E D E N.

in die oude Duistere Tyden en Eeuwen heeft bestaan ; Mitsgaaders wat voor een opleiding de Roomsche Priesteren &c. in die selve Tyden gehad en gehouden hebben, om de Eenvoudige en onnoosele Menschen te brengen tot de regte kennisse van God en de H. Schriftuur.

Soo dit Seggen by eenige Menschen in dit stuk wil aangenoomen werden, die leese maar met aandacht het Tractaat dat naa deese Voorreeden volgt; het welke in een seer oude Tyd beschreeven, en tot tweemaal toe gedrukt is te Gendt, in een half verstaanbaare oude Vlaamsche Spraak; en door den Uitgever van dit selve Tractaat is overgeset en verschreeven in de teegenwoordige Neederduitsche Taal; met eenige Aanmerkingen van den Uitgever, op sommige Passagien die in het selve onder aan syn gemeld. De Naam van den Autheur staat op de voor - Tirul bekend.

In

V O O R - R E E D E N .

In het voorfz. Tractaat fal den Leefer vinden , dat men toen ter Tyd de Menfchen niet geleerd of onderweefen heeft naa het ftiivere licht van Gods Heilig Woord ; Maar wel meest naa het Licht van het Vagevuur ; En vervolgens het felve opgevuld is met een Meenigte Fabuleufe vertellingen ; Als van Beedevaarden , Pelgrimagien , Santen en Santinnen , verfchyningen van Geesten naa hun Dood ; Mitsgaa ders van verfcheide Miraculen , en wat nog al meer is &c. Sodaanig dat den Leefer op sommige Paffagien Hartig fal moeten Lachen ; De Rooms-gefinden , als de felve met de Geufen in gefprek koomen ontrent hun Geloof , foo Roemen die altyd ontrent de Oudheid van het felve ; feggende , dat de defelve het Oude en Waaragtige Catholyke Geloof is ; van het welke den Apostel Petrus den Eerften Paus te Roomen soude geweest fyn ; Het geen de Geufen rond uit

V O O R - R E E D E N.

ontkennen in het Teegendeel ; Want de drie eerste Eeuwen naa Christi Geboorte , en heeft geen Paus op de Roomsche Stoel geseeten ; Maar wel eenigen , met de Naam van Bisschoppen ; Uit die reeden , om dat het bestuur van de Roomsche Kerk , soo schielyk niet naa die Hooge Opper-
 magt , welke de Pausen sig in vervolg van Tyd aangemaatigd hebben , konde gereguleerd werden , en plaats grypen. Den Apostel Petrus segt selfs in syn Brief , *dat hy geen Heerschappy en tragte te voeren over het Erfdeel des Heeren &c.* Hoe neederig steld den voorsz. Apostel sig hier voor ; Wat gelijkenis heeft dat seggen met die overgroote Opper-
 magt welke de Pausen sig daar naa in vervolg van Tyd haar aangemaatigd hebben : Die daar van een bewys geliefd te hebben , die lees maar het agtsterste Blad in de *Geusekost* , *opgedist in Paapse Schootelen &c.* over twee Jaar geleeden gedrukt ; dog
 de

V O O R - R E E D E N .

de Rooms-gefinden moogen hier teegen soo wat praaten en ftryden , het gefchied dog alles fonder eenige grond of fondament : de Rooms-gefinde Priesters die maar wat Gefludeerd hebben , en beleeſen ſyn , die weeten wel beeter ; Maar wat foude het ook een ſchande ſyn dat de Roomſgefinde Priesteren , mitſgaa- ders , Abten , Prelaaten , en wat al meer foorten van Geeltelyken welke in 't Pausdom nog te vinden ſyn , het ſelve voor hunne Eenvoudige vroomme Catholyken kwaamen te belyden ; dog die lekkere Brokken , ſoo van het Priesterſchap , als alle Hooge en verdere aanſienlyke Bedieningen in het Pausdom , Syn al te Vet , en te Profitabel : Waar van daan fouden anders ſoo veel Kloof- teren , en Geeltelyk Geftigten in het Pausdom te vinden ſyn ; Indien de- ſelve niet gebouwd en geſtigt waaren , uit het Geld het geen onder ſchyn van Heiligheid , en een Geeltelyk Leeven de eenvoudige Menſchen niet en waa-

V O O R - R E E D E N .

re afgetroggeld , of afgebeedeld , om op deeze wyse een gemakkelyk en Vads Leeven te leiden. Door welke wyse van doen , het veelyd geschied is dat veele nooddruftige en behoefstige Erfgenaamen , hebben moeten sien dat de Goederen waar van sy 'de regte Erven moesten geweest hebben , dat deselve by Testament vervallen sijn aan verscheide Kerken en Kloosteren &c. om dat de Geestelykheid sulke Menschen wys maakten den Heemel daar meede te sullen verdienen. Dog wy laten hun Pronken met de Oudheid van hun oudste Catholyk Geloof, waar van dit Tractaat een Bewys geefd: maar de Geusen houden sig stantvastig aan het suivere hervormde Catholyke Geloof naa de Regte sin van Gods H. Woord.

Ik sie wel te gemoed , dat veele dit Tractaat , en 't geen hier gesegd werd , wat vreemd sal voor-komen: dog eevenwel soo is het een suivere

waar-

V O O R - R E E D E N .

waarheid dat myn Heer den Abt het voorfz. Tractaat in al fyn deelen met den Druk heeft naagelaaten , dog sonder de Annotatien. Ook is het den Uitgeever wel bekend dat het felve door de Roomfche Geestelykheid , foo veel moogelyk , is gefupprimeerd en Verduifterd geworden ; om dat defelve het fig gefchaamd hebben dat fulke wonderbaare Leerftukken onder hunne Religie bekend foudé blyven.

Evenwel foo is den Autheur van het felve een Jefuit, en van hunne ordre; welke foort van Menfchen anderfints doortrapt en loos genoeg fyn ; dog meer om kwaad, als goed te doen. Het geen wy verder nog fouden te seggen hebben, fullen wy overlaaten tot dat het volgende Deel in 't aan ftaande voorjaar ftaat uit te koomen.

RE-

REGISTER,

Der Hoofd-saaken in dit Tractaat
begreepen.

I.

*Een omstandige Beschryving van het Vage-
vuur, en waar in het selve bestaat.*

II.

Van de Ziel-missen voor de Overleedenen.

III.

Van de Beedevaarden, en Pelgrimagien.

IV.

*Van veelderhande Revelatien en verschynin-
gen van overleeden Menschen naa hun
Dood; en verscheide Saamspraakken door
deselve gehouden.*

V.

*Verhaal van den Geest van Piertje Zand-
Vil.*

VI.

*Verhaal van de Geesten van Arent en Henrik
Bosman.*

VII.

*Verhaal van veel Wonderbaare Geschiede-
nissen, die volgens het seggen van myn Heer
den Abt, souden voorgevallen syn.*

VIII.

*Van een ongeboorde Pœnitentie die sommigen
haar aandeeden voor hunne begaane Sonden.
&c. &c. alles te veel om hier aan te haalen.*

NIEU.

NIEUWE-KOST;

OF

VERANDERING VAN SPYS.

Synde Eerst een

S A A M E N S P R A A K

*Tussen een Rooms-priester, als Biegt-vaarder,
en een Geestelyke Suster, als Biegt-dogter.*

H A N D E L E N D E

*Voor Eerst: van den Troost der Sielen in 't
Vagevuur.*

BIEGT-DOGTER.

B Eminde Vaader inden Heere; ik heb
seer groote Compassie en Meede-
lyden met die Arme Sieltjes die in
het Vagevuur syn. Ik Bidde Uw'
A dat

dat gy my een seer bekwaam middel leerd en aantoonde, om de selve te helpen; mitsgaaders te verlossen, of haar Smerten te verligten.

BIEGT-VAADER.

Dat gy lieve Dogter groot meede-lyden hebt met die lydende Sielen, is van Uw' een goed Teeken, en een goede voorstelling om haar te willen helpen. Want het een bewys is dat gy een leevendig Lid syt van het Geestelyk Lichaam J. Christi die ons Hoofd is; dat is, van de Heilige Catholyke Kerke, daar de geloovige Sielen, die in staat van Genaade en Liefde, en ook in den Heere Saalig gestorven sijn, ook leevende Leedemaaten af sijn. Want veele Catholyken geen gevoelen, of eenige vrees hebben; en deese Pynen en Smerten van het Vagevuur niet en gevoelen: en by gevolg doode Leedemaaten sijn van de Heilige Christelyke Kerke. Maar van de Ketters en is het niet te verwonderen dat sy met hun lieden geen meede-lyden hebben; Want deselve deese Sieltjens sonder eenig meede-lyden, seer schaadelyk en hinderlyk sijn. Want de Ketters sijn door haar ongeloove afgesneeden van de Heilige Christelyke Kerke, en van ons Hoofd Christus Jesus; hebbende deselve voor hun Hoofd den Duivel, als hun Heere en Prince.*

Daar.

* Dit seggen is seer kwaad-aardig van deeze Biegtvaader; dog de Ketters, of de Gensen en sullen de

Daarom en hebben sy geen gevoelen nog mede-lyden met deese Sieltjes in het Vagevuur; dewelke van een ander Hoofd, naamentlyk Jesus Christus &c. Meede-leeden en Leedemaaten sijn. Gelyk den Duivel seer ongenaadig vervolgd, en haat soo veel hy kan, de Arme Sielen in het Vagevuur; om dat sy leedemaaten Christi sijn; alsoo doen ook de Ketters die sijn Suppoosten en Dienaars sijn.

BIEGT-DOGTER.

Heer Vaader; Waarom is het van my een goede gedagten, Reeden, of voorneemen, om deese Sieltjes te verlossen, of te hulp te koomen.

BIEGT-VAADER.

Om dat Uw' begeerte ontstaat uit Liefde en groote Barmhertigheid, om deese Sieltjes te willen helpen, dewelke gevangen, en gebonden sitten aan Handen en Voeten; Kreupel en Magteloos sijnde, soo dat sy hun selven niet kunnen helpen; het geene blykt uit dit schoon exempel dat ik Uw' sal verhaalen.

Als Broeder *Bertrand*, een van de eerste en Heiligste Predik-Heeren onder *Sant Do-*

A 2

mi-

de Rooms-Catholyken soo ligtveerdig niet verdoemen of veroordeelen; maar gelooven in het teegendeel; dat het Vagevuur van de Roomse Kerk een loofsestreek is, om door het pleegen van soo veel Ziekmissen haar Beursen wat Vet te maaken, uit het Sweet en Arbeid van veel onnossele Menschen.

minicus Ordre eens gevraagd wierd van zijn Meedebroeder; Waarom dat hy daagelyks by naa de Misse las, voor, of teegen de Sonde, en selden het *Requiem* voor de Geloove Sielen; soo antwoorde hy; om dat de Geloovige Sieltjens in 't Vagevuur niet meer en konnen sondigen, en verseekerd sijn van hunne Saaligheid: En om dat wy daar over in twyffel, en dies weegen onseker sijn. Waar op den anderen Broeder Antwoorde. Genoomen, dat „ U E: twee Beedelaaren te vooren kwaa- „ men; waar van den eenen gesond en sterk van „ Lighaam was; en den anderen Kreupel, „ Mank, en geen gesonde Leeden had: wien „ van beiden soud' gy eerst helpen? de Kragte- „ loofse seide Hy; waar op den andere Antwoor- „ de: voorwaar de Overleedenen in 't Vage- „ vuur sijn deese. Want sy hebben nog Mond om te spreken, nog Handen om te Werken: Waarom sy onse hulpe en onderstand van ons begeeren en verwagten, by dag en Nagt; maar met de Leevende, die Handen en Voeten, &c. hebben, is het geheel anders geleege; om dat dezelve andere konnen te hulp koomen.

Maar Broeder *Bertrand* bleef by sijn Opinie en gevoelen. Want daar op, soo kwam des Nagts in sijn Celle een overleeden Persoon; die een seer vreesfelyke gedaante had, dewelke Broeder *Bertrand*, met sijn Mutzaard
meer

meer dan Tienmaal in den Nagt sodaanig drukte en perste dat hy seer be-anxt en vervaard wierd; Om dat hy in sijn Celle soo onfacht gewekt was; Maar als den Dag was aangekoomen, soo vervoegde hy sig tot den anderen Broeder voorseid; en verhaalde hem sijn benaauwde Nagt die hy hadde geleeden; Waar op hy hem aanraade om de Missen van *Requium* te leesen, en hertelyk voor d'overleedenen te Bidden: het welk hy daar naa seer dikwyls deed. Mitsgaaders, soo gelaste hem *Sant Dominicus*, dat hy niet meer sijne Sonden, maar de Sonden van anderen soude beweenen. Want hem *Dominicus* wel bekend was, dat hy te veel Traanen voor sijn eigen Sonden gestort hadde: en van dien Tyd af, soo bleef hy in die gestalte; Dat al hadde hy over sijn eigen sonden willen Sugten, en Traanen storten; soo en hadde hy het niet kunnen doen; Om dat het gebod van *Sant Dominicus* op hem soo kragtig was geworden: maar als hy in 't vervolg voor andere haar Sonden kwam te weenen, soo storte hy overvloedig, en seer ligt Traanen uit, *als Teuiten*.

Verder seide hy; Men leest ook in de Legende van het Heylig leeven van *Sinte Nicolaas*, Broeder van de Ordre der *Augustynen*: hoe dat 'er eens in een Nagt, even soo als hy te slaapen was gaan leggen; al Sugtende en weenende geroepen wierd van een Geest, de

welke hem aldus aansprak: Broeder *Nicolaas*, *Man Gods*, fiet my dog aan; 't geen hy deed: Maar hy en konde hem niet beken-
nen, schoon hy hem eertyds wel bekend was geweest.

Overfulks soo vraagde *St. Nicolaas*, wie dat hy was? Waar op den Geest antwootde; ik ben de Siele van den Vreemdeling uit *Auxi-
nen*, dien gy als Uw' Dienaar wel hebt gekend; helpt dog de Sielen die door den Brand van het Vagevuur soo seer werden gepynigd; want God de Heere heeft my naa sijn Barmhertigheid in 't Vagevuur gesteld. Ik Bidde Uw' van Herten, dat gy eenige Missen voor my wilt doen, en ook andere Geloovige Sielen, op dat ik uit deese Pynen mag werden verlost.

Doen Antwoorde den Heiligen Broeder *Nicolaas*; Jesus mynen Saligmaaker, die Uw' met sijn Bloed heeft verlost, die wil uw' helpen: my aangaande seide *St. Nicolaas*, ik hebbe Morgen, en geheel de toekomende Week de Hoog-misse te doen; en vermits dat het Morgen Sondag is, soo en mag ik geen Misse leesen voor de overleedenen. Doen seide den Geest aan *Nicolaas*, komt by, en met My tot alle deese Sieltjes, die my tot uw' hebben gefonden; en bemerk of gy hun lieden uw' hulp wel sult kunnen ontfeggen. Waar op den Geest *Nicolaas* op een open Plaats voerde,
al-

alwaar hy een groote meenigte Sieltjens ontmoete, die hem alle ootmoedelijk Baaden, uit aller Herten, om zijn hulpe en onderstant in deesen grooten noot, Seggende: hebt Heilige Vaader, meede-lyden met ons, want als gy voor ons Miffen wilt Leesen, soo sullen de meesten deele van onse gepynigde Sielen uit deese Grouwelyke Tormenten verlost wezen. Wanneer *Sant Nicolaas*, uit dit Visioen of gesigte by sig selfs was gekoomen; soo Bad hy God den Heere voor hun lieden met veele Traanen: ende des morgens als het Dag was geworden, soo viel hy zijn Prioer met veel Reverentie ootmoedelyk te voet, ende Bad hem, om met zijn Consent de geheele week daar aan volgende te moogen Miffen leesen voor de d'Overleedenen; Om de noot der Sielen in het Vagevuur te hulp te komen, die hem daar seer om hadden gebeden.

Waar op den Prioer hem Consent gaf, en stelde een ander in zijn plaats om in de naaste Week de Hoog Mijsse voor hem te doen: als dan van hem de voorseide Miffen van *Requiem* gedaan waaren; soo kwam hem den voornoemde Vreemdeling uit *Auxinen* ten einde van de Week bedanken voor zijn verlossing, en een goed gedeelte van andere Sielen uit het Vagevuur*: insgelyks soo is ook met het lee-

A 4

sen

* Deze verlost Sielen, sullen de Geusen seggen, hebben

sen van de eerste Misse verlost geworden, de Moeder van den Heiligen Broeder en Vaader *Joannes Rusbroek*. Den Heiligen *Jan Guldemond* heeft al over Twaalf honderd Jaaren, seer wel geschreeven, en gesegt; niet te vergeefs en is'er van de Apostelen gelaft, dat'er in den dienst van 't Heilig Sacrament en Sacrificie des Autaars gedagtenisse soude gehouden werden, voor de Overleedenen die van hier waaren gepasseerd: want de Apostelen wel geweeten hebben, dat hun lieden daar door groote Baat en Profijt soude roekoomen.

BIEGT-DOGTER.

Ik geloove seer wel waarde Vaarder, dat de geloovige Sielen door den dienst van de Offerhande der Missen seer geholpen en verlost kunnen werden; Maar my aangaande, ik en kan hun lieden alsoo niet helpen; vermits dat ik geen Priester en ben, en daarom ook geen Missen mag doen.

BIEGT-VAADER.

Wel Suster; al en kond gy de Sielen niet helpen nog wel eenig Geld gehad, om voor haar eenige Missen, te laten doen; maar veele arme Sielen sullen naa alle apparentie wel ruim eenige tyd daar in hebben moeten blijven leggen; Om dat de Armen geen Geld hebben, om ziel Missen voor hun te moogen koopen. Even soo gaat het met het goed Regt ook soo, in de Justitie: Want sommige misdaden kunnen nog met Geld gebuot; en die het niet en hebben, met een Bebloederugge, aan de Justitie vergoed werden.

helpen met Miffen te doen leefen , door iemand die Priester is; of ook met Miffen te hooren, of het Heilig Sacrament voor haar te Ontfangen; foo is het door dit exempel egter kennelyk , 't geen den feer Eerwaardigen *Abt Blofins* verhaald; feggende, „ Een feere Siele of Geest, openbaarde hem aan „ een Vriend Gods in een vlamme Vuur, van „ een onuitspreekelyke Brand; feggende deefse Siel, deefe Brand lyde ik alleen; Om dat „ ik onagtsaam en traag geweest ben in het „ ontfangen van het Heilige Sacrament; en „ indien het uw' geliefde het felve voor my „ eens te ontfangen, foo foude ik daar door „ werden verlost: en dewyl dien Vriend „ Gods het felve geerne gedaan had, foo openbaarde hem daags daar aan die felve „ Geest, klaarder blinkende als de Sonne, en „ door maar eens tot ons Heer te gaan, foo „ wierd hy ten eerften uit die Tormenten „ verlost, en vertrok met blydschap in de „ Eeuwige vreugde des Heemels.

BIEGT-DOGTER.

Wel Vaader, hoe kan ik de Sielen helpen met Miffen te hooren.

BIEGT-VAADER.

Daar door; Om in de Miffen voor hun lieden te Bidden, en door den Priester voor hun te laaten Offeren Christus onsen Saligmaker; welke in alle Miffen, na de Consecratie Lig-

A 5

chaam

chamelyk present is; en aan den Heemelfen Vaader te Offeren Christus Heilig en volmaakt Leeven, voor haar Sondig en onvolmaakt Leeven; ook de ootmoedigheid van Christus, voor haar Hovaardye, of seer onvolmaakte ootmoedigheid.

Ten anderen nog; sijn Sagtmoedigheid en geduld, voor hun lieder gramschap en onvolmaakt geduld:

Ten derden, sijn volmaakte Soberheid, en Reinigheid; voor hun lieder Gulsigheid en onreinigheid; of hun onvolmaakte Reinigheid.

Ten vierden, sijn volmaakte gehoorzaamheid tot'er Dood toe; voor hun lieder onvolmaakte gehoorzaamheid; als meede sijn volmaakte Regtveerdigheid, en Getrouwigheid voor hun lieder onvolmaakte Regtveerdigheid en Getrouwigheid;

Ende ten laatsten; sijn groote en volmaakte Liefde, voor hun lieder seer kleene en onvolmaakte Liefde tot God.

Hier by komt nog; dat het wel diend geweeten te werden, dat Christus ons Heere Driederhande Liefde heeft gehad; want hy heeft voor eerst groote Liefde gehad tot uw' myn Suster; en ook voor My, en tot alle Menschen; waarom hy hier op Aarde in den vleesche is gekoomen; Mensch geworden, en die smertelyke Dood aan het Kruice heeft geleeden

leeden; toen wy nog sijne Vyanden waaren.

Ten anderen, soo heeft hy nog een Liefde gehad tot syn waaardige en lieve Moeder *Maria*; welke Liefde nog veel grooter was.

Ten derden, heeft hy nog een Liefde gehad tot God sijn Heemelsche Vaader; die nog de aldergrootste was.

Deeze drierhande Liefde van Christus werden met seer veel vrugt opgeofferd aan God den Vaader voor d'Overleedenen.

Want dewyl het is geschied, dat in 't Graaffschap van *Mansveld*, in 't Klooster van *Helpede*, daar de Godvrugtige Religieuze *Heilige Geertruid*, Abdisse van was; en sy aan God den Vaader op Offerde Christus eerste Liefde voor een Geloovige Ziele; soo sag sy, dat Sy selfs van onder op kwam; als of sy van onder d'Aarde, op der aarde was gekoomen uit het Vagevuur. Daar naa soo Offerde sy nog voor haar aan God den Vaader, Jesus tweede Liefde tot *Maria*; ende sag toen dat sy daar door seer Hoog van de Aarde wierde opgeheeven: ende als sy ten derden aan God den Vaader voor haar had geofferd Christus aldereerste en volmaakste Liefde; soo sag sy, dat sy door dat Gebed soo hoog in de Lugt verheeven was, dat men haar niet meer en konde sien; als of sy t'eenemaal de Aarde had verlaaten, en ten Heemel gevaaren was. Ende als sy eens voor een andere Siele Offerde

on-

onder de opheffing van de Hostie, de Getrouwigheid van Christi hertelyke Liefde; soofach sy in dat gesigte dat se daar door nog veel hooger in den Heemel; wierde verheeven, ende seer * Jent verciert wierd, en mitsgaders van veele Dienaars ge-ëerd. †

BIEGT-DOGTER.

Wel Vaader, Syn'er geene andere Middelen om

* Jent is een Vlaams-woord, en beduid seer Net en verciert.

† Jaarwel; Wat alle schoone vertellingen syn dit, sulden de Geusen wel seggen, dat deeze Heylige Truy soomet Rokken, Kousen, Muilen of Schoenen in een Gesigte soo naa den Heemel is opgevaaren: Wie weet niet wat al geestelyke Sustertjes, en Monnikken &c. niet aan anderen op naa de hoogte hebben staan Opsien; Wat een schoonder gesigt sal dat geweest hebben.

om de Sielen in het Vagevuur te Troosten, te verlossen, of te verligten, dan het Heilige Sacrament des Autaars alleen, en het allerhoogste Sacrificie, of Offerhanden der Missen.

BIEGT-VAADER.

Daar sijn nog wel andere Middelen; Maar geen beeter nog kragtiger dan Jesus Christus onsen Saligmaaker, daar alle Hulp tot onse Verlossing van moet afdaalen: daarom; al sijn'er nog wel andere Middelen, sy en baaten niet sonder Hem; sy moeten alle gewyd, kragtig en goed sijn; mitsgaaders overgooten met sijn Heilig, en Heiligmaakend Bloed, sonder welkers Uitstorting geen vergiffenis van Sonden geschied. *Gelyk ook Paulus leerd Hebreëen 9.*

BIEGT-DOGTER.

Vaader leerd my dog nog andere Middelen.

BIEGT-VAADER.

De andere Middelen, om die Geloovige Sieltjens verkwikking en verkoeling te doen verkrygen, sijn ons Gebed, onse vernietiging, Vasten, Disciplinen, onse Hayre Kleederen, Aalmoessen, en andere werken van Barmhertigheid; Mitsgaaders, Pœnitentie, Abstinentie, en Patientie. Als meede onse Pelgrimagien, en Beedevaarden tot eenige Heilige plaatsen: of ook Aflaat te haalen voor de Sieltjens in 't Vagevuur.

Maar

BIEGT-DOGTER.

Maar wat Gebed is bekwaamst daartoe.

BIEGT-VAADER.

Het ootmoedig Gebed uit onse Herten, met Liefde voor hun uitgesproken, geleefsen, gedagt, of gesongen. Te weeten, de Psalmen van David, of de seeven Boet-psalmen; of de 15. Trapgesangen uit den Souter getrokken, of die Vigilien, of een Roosen Hoedje van *Maria*, Troostereffe der Sielen: of die Litanien; dat is, het aanroepen der Engelen, en der Heiligen; en Principaal het aanroepen van de Barmhertigheid en Genaade Gods, de heilige Drievuldigheid, door Neegen maal voor die Siel of Sieltjens te seggen, daar wy voor willen Bidden *Kyrie Eleison, Kyrie Eleison, Kyrie Eleison; Christe Eleison, Christe Eleison; Christe Eleison, Kyrie Eleison, Kyrie Eleison. &c.*

BIEGT-DOGTER.

Is *Kyrie Eleison*, soo goed geleefsen als gesongen.

BIEGT-VAADER.

Jaa het.

BIEGT-DOGTER.

* Wat is het dan te seggen, ik en verstaai het niet.

Gy

* *Het schynd dat deeze Hoovaardige Biegt-vaader van sijn Biegteling een tweede Anna Maria Schuurman*

BIEGT-VAADER.

Gy spreekt twee Griekse woorden , als gy segt *Kyrie Eleison* , die beteekenen en Luiden in 't Latyn : *Domine Miserere* , en in het Vlaams , *ô! Heere sijt Barmhertig*, ofte, *ô! Christus sijt genaadig*.

BIEGT-DOGTER.

Waarom willen deeze woorden Negenmaal gesceid weesen.

BIEGT-VAADER.

Om daar mede voor Leevende en Dooden, Barmhertigheid en Genaade van God den Heete af te bidden, van alle sonden die door neegen manieren geschieden. Want een Mensch sondigd altyd door Krankheid, Onweetendheid, of door Kwaadaardigheid; ende elk geschied in drie manieren; te weeten, met Herte, met den Mond, of met Werken: Ende om dat God den Vaader die Magt en Moogentheid, meest en gemeenlyk in de Heilige Schriftuur werd toegeschreeven; daarom de Men-

man zoekt te maaken; deese Snster antwoord seer wel dat sy het niet en verstaat. Wie weet of deeze Biegt-vaader de Griexse Taal selfs wel heeft verstaan; wat het al te welbekend is, dat de Roomse Godsdienst in de Latynse Taale meest geschied; en van seer weinige Roomsgefinde, de Griexse Taal nie eens en werd bestudeerd; schoon nogtans het N. Testament door Gods Geest in de Griexse Taale is beschreeven.

Menschen, die uit krankheid in sonden vallen; die Sondigen eigentlyk teegen God den Vaader; en dat wel met het Herte, ofte met Gedagten, Begeerte, en al willens; Of anders ook met Monde, Woorden en Werken; overfulks, met de drie eerste *Kyrie Eleifons*, roepen wy God den Heemelschen Vaader aan; Biddende hem Genaadelyk te willen vergeeven alle Sonden, die uit Krankheid sijn geschied met Herte, met Monde, of met Werken. Daar naa seidmen driemaal *Christe Eleifon*, dat is, ô! Christus sijt Barmhertig; of vergeefd Barmhertiglyk alle Sonden die met gedagten door woorden of werken sijn geschied; 't sy uit onweetendheid, of onverstand, teegen de Goddelyke wysheid, die in de Heilige Schriftuure den Soone Gods gemeenlyk werd toegeschreeven. Ende de drie laatste [*Kyrie Eleifon*, werden gesproken teegen God den Heiligen Geest, om van deselve af te Bidden Genaade en Barmhertigheid; van soddanige sonden die van ons gedaan sijn met Gedagten, Woorden en Werken; uit onse eigen kwaaden aart, teegen de goedheid die den Heiligen Geest meest werd toegeschreeven: schoon die drie Persoonen van de Heilige drievuldigheid, eeven Magtig, Wys, en eeven Goed sijn.

BIEGT-VAADER.

Wel Vaader; dat is immers wel schoon, en diend wel gewaeten en niet vergeeten te

wer-

werden; Hoe, magmen ook de Sieltjens helpen met *Mortificatie*, dit woord en verstaak ik niet.

BIEGT-VAADER.

Het woord *mortificatie* is geseid, een doo-
ding of afsterven van onse Sonden; 't geen
Paulus geleerd heeft aan die Borgers van Co-
lossen, en ook aan alle Christenen beveeld,
als hy seit Colossensen 3. *Mortificate Mem-
bra vestra quæ sunt super Terram, &c.* dat
is, 'Dood uw' lieder leeden die op der aarden
zyn, (die de Aardsche Weereldsche, Vleesfelyke,
of Beestelyke begeerlykheeden, dienen en aan-
hangen. Want hy en wil die Leeden niet heb-
ben gedood, welke God verbied, in het vyf-
de Gebod, *Gy en sult niet Doodslaan*; maar
hy gebied maar alleen te Dooden die Sonden
der Leeden; gelyk hy syn woorden selfsuit-
legd en verklaard; als hy vervolgens segd
dood de onreinigheid, de onsuiverheid, de
gierigheid &c die door de Leeden bedreeven
of gedaan werden, als men die Leeden soo
laat leggen, en sulke sonden die men daar toe
blyfd gebruiken. Maar wanneer de woorden
van onsen Saligmaaker alsoo moeten verstaan
worden, als hy segt; is het saake dat uw'
Ooge uw' ontstigt, of schaadelyk is, of tot
Sonden verwekt, doetse uit, en werptse weg;
soo uwe Handen en Voeten U tot ergernis syn,
en tot Sonden souden willen brengen, soo
snydse af en werptse weg. Hoewel onsen Sa-
lig-
B

ligmaaker met dit seggen , niet en wil , dat wy fulks met'er daad fouden doen , het welk in fig felven feer kwaad foude fyn ; en ftrydig weefen teegen 't vyfde Gebod. Maar hy wil eigentlyk dat wy onfe Leeden tot fondigen en kwaade werken te doen , niet meer en fouden gebruiken , eeven eens als of wy defelve niet meer en hadden , of Dood waaren.

BIEGT-DOGTER.

Nu verftaa ik eindeling , wat het woord *Mortificatie* , of doodinge des Lighaams gezegd is ; nu blyfd'er nog over waarde Vaader , dat UE. my verklaard , waar toe dat deefe vernietiging voor my ten nutte , en tot voordeel is.

BIEGT-VAADER.

Sy is niet alleen Profytelyk , maar ook noodfaakelyk ; niet alleen voor Religieufen , en alle die in de Kloosters leeven ; maar inzonderheid ook voor alle Christenen , die de Sonden willen laaten , en de Deugden doen , om tot het eeuwig Leeven te geraaken ; Want deeze Dooding is een Leevendigmaaking ; O-vermits dat de Deugd in ons niet en kan leeven of woonen , ten fy dat de Sonden , of de geneegentheid tot defelve in onfe Leeden eerst moeten gedood werden , daar wy daagelyks onfe oeffening en werk van moeten maaken ; want anders wy de Sonden niet en kunnen overwinnen , of naalaaten ; en in plaatfe de
Deug-

Deugden doen, daar wy uit ons ſelven Hongerig en Dorſtig naa moeten weefen, indien wy defelve ſullen verkrygen, en daar van verſaaidigd werden. Soo veel ſult gy in Deugde Leeven, naa maate als gy de Sonde komt af te ſterven; want ſoo dikwyls als gy de Sonden dood en te niet doet, ſoo dikwyls ontſangt gy in UE. Siele een Leevende vreugd.

BIEGT-DOGTER.

Maar *Vaader*; hoe kan myn vernietiging van Sonden, door Vaſten, Waaken, Myne Discipline, en Hayre Kleederen, en andere Werken van Pœnitentie, Onthoudinge, of Lydſaamheid, daar myn Vlees door afgemat, en getemd werde, de Zielrjens dog helpen die in 't Vagevuur ſyn? Ik en kan dat waarlyk niet verſtaan; om dat wy nogtans met geen Deugden, hoe groot dat defelve ſoude moogen weefen, de Sonden en de Zielen van onſe Ouders uit de Helle niet en können verloſſen, nog hunne Pynen verſagten; gelyk ik UE. ſoo wel heb hooren Prediken.

BIEGT-VAADER.

Om dat te verſtaan Suſter; ſoo moet gy weeten, en wel opmerken; dat alle die Zielen die in 't Vagevuur ſijn, geſtorven en gebleeven ſijn in de Liefde tot den Heere Jeſus, ons Hoofd; dewelke Meedeleden van hem ſijn, door de Liefde welke in haar was gebleeven; En daar ſijn ſy

B 2

deel-

declagtig van onse goede Werken en Deugden : Even gelyk het Eene lid het ander verwarmd ; en den Eenen ook wel-vaard van den ander ; Gelyk ook den Wyndie in een Kelder legd, de kragt gevoeld van de Wyngaarden die in 't Veld op der Aarden *sijn* Bloeyende ; Alfoo ook de Sieltjes die in 't Vagevuur als in een Kelder *sijn*, ook gewaar werden de Deugden van de Menschen die op der Aarden *sijn* ; gelyk foo den Heiligen *Athanasius* segd.

BIEGT-DOGTER.

Wel Vaader , als ik dan een Geloovige Siele , van een Persoon alleen ; 't sy Vaader , Moeder ; Suster of Broeder ; Man of Vrouw ; die ik op der Aarden voor haar Dood seer Bemind hebbe : alle myne Deugden die ik door Gods Gratie gedaan hebbe , hun waar geeyende , en schenckende : en alle die Deugden offerde voor haar verlossing ; soude haar die Profiteren , te Hulp , of te Baat kunnen koomen ?

BIEGT-VAADER.

Jaa dog ; Uittermaaten.

BIEGT-DOGTER.

Ik soude dat wel geerne doen , als ik daar door niet en vreesde aan myn eigen Sielen niet te verliezen , of arm te werden.

BIEGT-VAADER.

Neen gy : overmitsde Liefde die gy uwen Eeven Naasten bewyft , en die het al vervullen

len sal, soo sult gy nog Ryker werden aan uwe Sielen; Eeven gelyk een Kaersse een ander ontsteekt, en haar ligt meede deeld, die en verliefd van haar ligt niet; Maar sy is, met, en door den ander meer lichtende. Dit seggen sult gy kunnen verstaan, door dit Exempel; *Daar was eens in Engeland een Geestelyk Persoon, die Ryk was, en seer oneerlyk leefde, dewelke Siek geworden sijnde, uit vrees van te sterven, het Habyt of de Dragt van de Predikheeren aantrok; maar weeder hersteld sijnde, soo verliet hy de voorsz. kleeding, en begaf hem weederom tot veele Sonden: doe bekeerde hy sig selven, door het volgende Visioen, of Gesigte.*

Hem dacht dan in sijn slaap dat hy *Jesus Christus* in de Lugt sag sitten om te oordeelen; en dat alle sijne Sonden geschreeven waaren booven sijn Hoofd; en onder hem de Helle was, die seer wyt gaapte; om hem daar in te ontfangen.

En wanneer hy op *Christus* sach, soo was hy seer bevreesd voor hem, en meer verwaard voor de Helle, waar op hy een Predikheer sag, die tot *Christus* seide; *Heere wat begeerd gy van deese Man.* Waar op Hy Antwoorde, *dat hy nu Pœnitentie doe voor sijne Sonden, of anders in de Helle gaa.*

Hy Ontwaakt sijnde, soo gaf hy agt op dit Visioen, of Gesigte, en en kreeg daar op groot

leetweesen van sijne Sonden, de welke hy Biegtte aan Broeder Maarten, die Leermeeſter was by de Preedikheeren; en trok weder hun Habyt of Kleedinge aan, met Traanen en groote Devotie, gelyk hy hem ook gebiegt had, Daar naa ſoo wierd hy ſeer Siek; En als ſijn Biegt-vaader ſag, dat hy in het naaderen van de Dood, Kleinmoedig en Benaauwd was over ſijne Sonden; ſoo ſeide hy tot hem. *En ſijt ſoo bevreesd niet, maar hebt goed betrouwen op de Barmhertigheid Gods; en ſoo gy dat wil doen, ſoo geewe ik Uw' alle de Deugden die ik in 't Klooster heb verkreegen:* Wanneer hy dit hoorde; ſoo wierd hy daar door ſeer verſterkt, en bedankte hem voor die goede aanbiedinge; en genoot daar op de Heilige Sacramenten met groote Devotie, voor dat hy ſtierf. Doen had deeſen Broeder een Viſioen of Geſigte, waar in hy ſag, dat deeſen Perſoon ſijn vuile Kleederen uitgedaan wierden, en in de plaats ſeer ſchoone Kleederen wierden aangetrokken. Waar op de Biegt-vaader tot hem ſeide: *Broeder; ik verſoek dat gy van Chriſtus voor my ook ſulke Jente, of nette Kleederen verkrygd.* Toen antwoorde den Overleedenen; *Lieve Broeder deeze Kleederen ſijn genoeg voor Uw' en voor my; 't welk hy daarom ſeide om dat hy de Deugden, die alſoo uit Liefde gegeven wierden, niet en vermin-*
derde,

derde, maar eer vermeerderde. Alfoo is'er ook geweest een *Vrouwe* die haar Deugden aan haar *Man* gaf eer hy stierf: Maar den Boosen Geest kwam haar Temteeren en Plaa-gen tot Desperatie toe; *seggende*, nu be- hoord gy myn toe; want gy hebt geen Deug- den meer, vermits gy de selve alle hebt aan uw' *Man* gegeven. Maar hier op soo gaff sy haare Tentatie en Benaauwtheid aan haar Biegt-vaader te kennen; welke haar Troostede; en seide, *dat sy daar door niets en had ver- looren, maar gewonnen*; door de groote liefde tot haaren *Man*.

BIEGT-DOGTER.

My dunkt dan, dat ik Middel weet om een Siele seer haast uit het Vagevuur te hel- pen en te verlossen uit die grouwelyke Py- nen en Tormenten; die ongelyk meerder en swaarder sijn, dan alle de Pynen van deese Weereld; gelyk als ik uit *Sant Augustyn* wel soo heb hooren Preediken.

BIEGT-VAADER.

Dat is Waaragtig; gelyk als ik uw' nog seggen, verklaren en leeren sal; *maar Suster*, segt my dien ligten Middel, die seer wel soude dienen van alle Menschen geweeten te werden om hunnen Liefften Vriend, of Vriendinne die Overleeden is, daar meede ter- stond te helpen, te verligten; jaa geheel te

verloffen , soo als gy schynd van Gedag-
tente te weesen.

BIEGT-DOGTER.

*Het middel dat ik daar toe (Beminde Vaader) bedagt hebbe; dat is: dat ik, die in my geene of kleene Deugden en vinde, maaken en betragten sal dat ik die verkryge; en alle deugden hebbe die in de wyde Wereld werden gedaan, en van te vooren van my niet sijn geschied geweest: En als ik die verkreegen heb; soo sal ik deselve uit hertelyke liefde schenken en overlaaten aan myn Vriend die Overleeden is; op dat ik 'er hem meede mag vercier en Ryk maaken', en my selve niet Arm; dat is, sonder my selven schaade toe te brengen, alsoo gy Vaader selts soo segt. **

BIEGT-

- * *Dit is eeven soo veel, als of den Schryver seggen wil, dat, als iemand sijn Eeven-naasten, met een oplopendheid kwaadaardig schend, en alle laster Taal uitspreekt, sonder bewys van sijn seggen te geeven; dat dan de Langmoedigheid en verdraagsaamheid van iemand die sulks van sijn Eeven-Naasten overkomt; en met een stil swygen Passeerd, en ook over 't Hoofd fiet; dat die Deugd, met de kwaaidheid, en laster Taal van den ander moet te saamen ingeschikt en vereffend werden; Sonder dat'er weinig, of haast geen agt gegeeven werd;*

op

BIEGT-VAADER.

Dit middel is seer Goed; en ik ben selve ook van gedagten; dat als ik siek koomte te werden, en in vrees van te sterven: dat ik iemand die Godvrugtig is, sal Bidden; dat hy my alle sijne Deugden wil schenken, en aan God voor my offere in de Vereeniging van alle de Deugden Christi.

Overfulks, soo sal ik, naa het onderwys van den Heiligen Jan Guldemonde een Adieu, of afscheid senden, aan iemand die godvrugtig is. Soo als hier volgd.

Sijnde, een afscheid-reeden van een stervenden Mensch aan sijnen goeden Vriend.

„ *Adieu myn seer goede Vriend; Be-*
 „ *tuigd my nu Uw' groote Liefde in deese*
 „ *uitersten noot; vermits dat my nu de*
 „ *Dood aanstaande is, die myn ontblooten*
 „ *sal van alle Menschen; En een Reyse aan-*
 „ *neeme te doen, die seer verre is, en op*
 „ *een onbekenden weg, seer Sorgelyk, onder*
 „ *veele Periculen; om soo te Trekken in een*
 „ *seer verr' Land; jaa in een andere Wereld,*

B 5

„ *daar*

op het seggen van onsen Saaligmaaker, welke beloft, als Ue. van Gedagten sijt dat Uwen Broeder teegen Uw gezondigd heeft, soo neemdt hem tusschen Uw en hem alleen, en vermaand hem, &c.

„ daar niemant die leefd en heeft geweest, en
 „ daar in ik geen een Mensche meede neemen
 „ kan, tot geselschap; En daar ik alleen
 „ moet gaan voor den strengen Regter; niet
 „ wetende hoe my dat scherp oordeel sal
 „ toegereekend werden, alwaar het alles aan-
 „ hangd: Want als dit Oordeel voor my
 „ sagt en goed is, (soo als ik verhoope) soo
 „ werde ik in den Heemel een Koning, om
 „ aldaar sonder einde Eeuwig te Regeeren.
 „ Maar slaat dit Oordeel kwaalyk voor my
 „ uit; (soo als ik half vrees,) sal ik eeuwig
 „ Branden moeten sonder Troost en verfoe-
 „ ting van Pyn: Maar 'soo lang ik hier op
 „ der Aarde Leeve, soo is 'er middel om dat
 „ te ontgaan, door Vergeving van God
 „ den Heere te ontfangen, eer ik deesen be-
 „ droefden weg sal moeten ingaan, en afleg-
 „ gen; en voor af van iemand te verkrygen
 „ de Deugden die hy gedaan heeft. Soo ver-
 „ soek ik dan Ernstig; dat gy God Almagtig
 „ voor my wilt Bidden, en aanroepen; op dat
 „ hy my in Genaade mag ontfangen; Mits-
 „ gaaders soo roept ook aan alle sijne Heili-
 „ gen, op dat deselve my moogen Convoyee-
 „ ren en geleiden, om bevryd te weesen teegen
 „ die Helsche Vrybuiters, en Siel-moorders
 „ der Hellen, die de Sielen ook al te grouwelyk
 „ kwellen. Myn Deugden: souden my vol-
 „ gen, indien ik deselve gedaan had: Ik bid
 „ „Uw'

„ Uw' dan, wilt my dog in deesen noot by
 „ staan, met de Deugden die gy door Gods
 „ Genaade selfs hebt gedaan. Want myne
 „ sijn seer klein, en van weinig aansien;
 „ Schenkt my dan uwe goede Werken, om
 „ dat ik ben een Lid van de Catholyke Ker-
 „ ke; Wilt dan daarom uw Meede-Leede-
 „ ken helpen, en van den Rykdom uwer
 „ Deugden meede deelen; En Spreeke God
 „ dan dus aan. *O Heere, heb ik door uwe*
 „ *Hulpe eenige deugd gedaan, ik schenk de-*
 „ *selve aan deese mynen Vriend; Wild de-*
 „ *selve dog als de sijne voor my ontfangen.*
 „ Doet my dog die Liefde, en Vriendschap
 „ sonder eenige vrees; Ik beloove Uw' dat
 „ dat gy niet en sult verliezen, maar meer
 „ winnen; Sonder dat gy daar naadeel meede
 „ sult doen, Uit kragt van uwe Liefde voor
 „ my: Maakt dan dog, dat ik door Uw'
 „ behouden mag werden, en dat Grouwelyke
 „ Vagevuur sal moogen voor bygaan; Of
 „ anders verkorten, of verligten. En vaard
 „ dan wel sonder my voor den Heere te ver-
 „ geeten; maar my Principaal gedagtig te
 „ willen sijn in den Dienst der Missen; alwaar gy
 „ dikwyls aan den Heemelschen Vaader voor
 „ my geliefd te offeren, voormyn ongetrou-
 „ wigheid, en kranke Gehoorzaamheid; Die
 „ groote Getrouwigheid, en Volmaakte ge-
 „ hoorzaamheid, tot'er Dood toe, van sij-
 „ nen

„ *ijnen Eenigen Soone onsen Saligmaaker*
 „ *Jesus Christus: dewelke van My en Uw'*
 „ *Geloofd en Gebenedyd moet zijn sonder*
 „ *Einde, tot aller Tyd.*

Maar lieve Dogter hoe sult gy kunnen maaken, dat de Deugden van alle Heiligen Uw' fullen toe behooren, om deselve uwen Vriend, of Vriendinne te moogen geeven, of te schenken tot hun voordeel, voor, of naa haar Dood; *seggt my dat eens.*

BIEGT-DOGTER.

Hier door Vaader; om in 't Werk te stellen, en te gebruiken alle de voordeeligste Middelen, om haast Ryk te werden naa de Siele; soo als gy my selfs hebt geleerd: Te weeten; om my selfs te verblyden in alle de Deugden van de Heiligen. En ook om God daar voor met al myn Hart te danken: seggende; ik dank uw' o! Heere en myn God voor alle Deugden, die ooyt of ooyt in de Wereld zijn gedaan, of nog gedaan fullen werden; soo lang als de Wereld sal staan.

BIEGT-VAADER.

Het is seer wel geseid, en nog beeter gedaan. Ik wensste wel, dat alle Menschen dit Deeden, en naakwamen; Principaal, op de Misse-daagen; dat is, op de Eene of d'andere Feest-dag van een Sanct of Sanctinne. Want sy souden op soo een Dag, ongelyk meer
 konnen

konnen winnen door deese oeffeninge te onderhouden voor hunne Sielen; Als sy verliessen souden aan hunne Lighaamen; daar anders sommige die deese oeffening niet en betragten, dikwyls klaagen: *Te weeten*; dat'er al te veel Misse daagen sijn; die hun Handwerk, of Tydelyk beroep weg neemen, en beletten.

BIEGT-DOGTER.

Hoe sullen sy op eenen Misse dag van veele Heiligen, ofte maar van een Heilig hun lieder schaade, of verlet konnen inhaalen, en meerder gewin moogen doen dan verlies.

BIEGT-VAADER.

Dat kan geschieden, door het hooren van het Sermoen van den Mis-dag; Om daar uit te verstaan het Heylig Leeven, en die Deuglyke Werken van de Heyligen; En sig selven daar in te verheugen en te verblyden; En ook diesweegen God daar over te Looven en te Danken, met een wille om sulke Deugden ook wel te willen doen, indien de Geleegentheid daar toe pas gaf. Want daar door souden sy winnen en verkrygen alle de Deugden en Verdiensten van soo een *Sanct*, of *Sanctinne*: Waar dat dan niet een groot gewin naa der Siele voor eenen Dag? Ook soe souden sy in geheel hun Leeven niet Magtig sijn soo veel te winnen met hun lieder Ambagt of Daagelyks Werk.

BIEGT.

BIEGT-DOGTER.

Ik bemerke dat den Ambagtsman het Tydelyk Gewin al te veel agt en bemind, tot onderhoud van het Lichaam; ontrent de Goederen die hy fiet; En in Teegendeel weinig werk maakt omtrent het Geestely Gewin der Sielen dat hy niet en fiet, *wel nu dan*; Is de faake soo geleegen, dat'er groot Gewin voor de Sielen te haalen is op den Feest-dag van eenen Heyligen *Sanct* of *Sanctinne*, soo moet'er wel groot Gewin der Sielen te haalen of te verkrygen sijn op den grooten Feest-dag van alle Heyligen, *Sancten* en *Sanctinnen*; Waar meede men de Sieltjens in't Vagevuur meede soude konnen helpen; Al het welke, moogelyk de reeden is geweest, dat de Heylige Kerke gedagtenisse houd, op den Dag van alle Geloovige Sielen, des anderen daags, naa Allerheyligen-dag.

BIEGT-VAADER.

Die Reedenen souden wel goed sijn geweest; Maar ik hebbe een andere Reeden en oorsaak daar af geleesen: *Te weeten deese*; Daar was eens een Godvrugtig Man die van *Hierusalem* uit sijn Pelgrimage kwam na *Sicilien* en vertrok van daar met een Schip naa *Thessalonica*, dewelke door een Tempeest gedreeven wierd aan een Steenrots; alwaar hy stil bleef leggen tot dat het Onweeder over, en de See geheel Bedaard was geworden. En op die Steenrotz nu, woonde een *Heremyt*, welke den *Pelgrim*

grim voornoemd, daar ter plaatse besocht, en te saamen verscheide Reedenen voerde; by welke geleegentheid den *Heremyt* hem vraagde van waar dat hy was; Waar op hy seide, ik ben van *Laodiceæ* uit *Agnitanien*: Waar op hy verder vraagde; Of hem aldaar geen Klooster bekend was van *Cluny*, van het welke dat Abt was, den Eerwaardigen Vaader en Broeder *Odilo*; Antwoorde hy van Jaa! Soo verzoek ik hem dan te seggen (seide hy) dat hy naa sijn gewoonte Hertelyk biddende bleef, voor de Sieltjes in't Vagevuur. Want in de vuurige Bergen, die daar altyd Branden, hebben veele Sieltjes aldaar hun Vagevuur; Gelyk ik uit hun getier wel heb kunnen verstaanen bemerken: *Mitsgaaders*; Soo hoore ik de Duivelen dikwyls al huylende klaagen, dat door de Gebeden van de Monnikken hun lieden veel Sielen werden onttrokken; En wel Principaal door de *Gebeden*, *Sacrificatie*, *Offerhanden*, en *Aalmoessen* van den Abt van *Cluny*, en sijne *Monniken*; Wil hem dan dit dog seggen, op dat hy nog Hartelyk Bidde, ende laat Bidden voordeese Sielen; En ook andere goede Werken laat doen, om hun te helpen. Het welke als den Abt *Odilo*, het selve verstaan had; soo heeft hy sijn Klooster van *Cluny*, en andere Kloosters, die onder hem waren, overvloedige Missen doen leesen; Ende seer Bidden en Vasten; *Mitsgaaders*; Aalmoes-

moessen doen geeven , voor alle Geloovige Sielen: En hy ordonneerde te gelyk onder alle sijn Kloosters , dat sy des anderen daags naa Alderheyligen Dag Feestelyk gedagtenisse , soude houden voor alle geloovige Sielen in het Vagevuur. Het welk ook den *Paus* van *Roomen* gelaft heeft om door geheel *Christenryk* te doen onderhouden; Te meer , dewyl den *Paus* verstaan had hoe dat *Benedictus* den agtsten *Paus* van die Naam , door het Gebed van Sant *Odilo* en van sijne Monnikken uit het Vagevuur was verlost.

Gelyk , als sulks ook blykt uit *Surius* in sijn *Legendæ Sanctorum*.

BIEGT-DOGTER.

Maar Vaader; ik heb Uw' eens hooren Preediken , datmen een Siele met een seer klee-
ne *Mortificatie* of Vernietiging van sig selfs; of weederhouding van eenige Sonde , daar men seer toegeneegen is , &c. seer ligt uit het Vagevuur soude kunnen verlossen. Soo dat waar is , soo is een Siele ook ligt om te helpen , uit het Vagevuur.

BIEGT-VAADER.

Om *VE. daar op te Antwoorden*; soo moet *VE. weten*, hoe dat *J. Taulerus* ; voor-
naam Godgeleerde in de H. Schriftuur; heeft Gepreedikt en Geleerd , in sijn Sermoenen ; hoe dat iemand welk uit nieuwsgierigheid ge-
neneegen is om wat te sien , 't geen hem niet
nood-

noodfaakelyk nog Profytelyk is om van hem
geſien te werden; Maar dat het ſelve van
hem geſchied alleen uit een ydele Geneugte
of vermaak, dewyl hem God in die ſtaat ge-
ſteld heeft om die ydele dingen te kunnen
ſien; Maar als ſoo eenen ſijn Hoofd elders
omkeerende, en ſijn oogen ſluitende, die
foude door dat bedwingen, weederhouden wer-
den, en verwinen ſig ſelfs, en ook ſeer ligt een
Siele kunnen verloſſen uit het Vagevuur. Het
geen ook plaats heeft ontrent iemand
die ſeer werd geplaagd, getenteerd, en ge-
kweld, weegens agterklap, of om eenige yde-
le woorden dies weegen te ſpreken, of daar op
te antwoorden; ſoo is voor iemand die om de
Liefde Gods daar op ſwygt, en niet en ſprekt,
het veel beeter, waar door een verleege Siel mee-
de kan geholpen, en verbeeterd werden.

BIEGT-DOGTER.

Wel dat is egter evenwel een kleene en
ſeer geringe ſaak, in vergelyking en Compara-
tie van die ſeer ſwaare Tormenten die een Siel
moet Lyden in het Vagevuur: wie foude dan
ſoo Onbarmhertig ſijn dat hy een Siel
met ſoo een kleene ſaak te doen, niet geerne
foude willen verloſſen.

BIEGT-VAADER.

Om UE: daar een begryp van te doen
hebben; ſoo moet UE: weten; Dat met
het eene woord te ſpreken *Pecavi*, ik heb-

be gefondigd; waar door den H: Propheet David van de Helle wierd verlost. Waar over een seer geleerd Man sig aldus laat hooren. *O! lieffelyk en soet woord Peccavi, ik hebbe gefondigd*; het welke met het spreken van deese drie Syllaben de Poorte van den Heemel open doet, en die van de Helle sluit. *Jaa selfs*; met een diepe en ootmoedigen fugt, van een vermorfeld en verbryfeld Herte (het welke God aangenaam is) soo kan iemand in deesen Tyd van Genaade hem selven uit de Helle houden. Want een Mensch die een opregt Berouw heeft van sijne Sonden, door de Liefde welke hy tot God heeft, en van een goed voornemen is, om hem selven te schikken naa Gods wille; Die heeft Vreede met God. Siet, soo goedertieren is God, Om sig te laten vinden van een verbrooken Geest, en verslaagen Herte daar geen Bedrog of Gevienstheid in is. Soo een overvloedige verlossinge is 'er nu te verkrygen by den Heere voor den Ootmoedigen Sondaar; Dewelke als den Sondigen *Tollenaar* Geregtveerdigd, Gebeeterd, en Deugdelyk mogt uit die Kerke gaan, alwaar hy met veel Sonden belaa den eerst was ingekoomen. Daar toe helpen deese Woorden ser kragtig, *Miserere, Kryrie Eleison*: dat is, *Heere sijt my genaadig*, eer dat het te laat is. *Quomodo effugiemus si tantam neglexerimus Salutem.* Hoe sullen wy
 Gods

Gods Gramfchap, en onse Verdoemenis konnen ontvlieden en ontloopen; indien wy fulke groote genaade van God verſuimen, en daar geen agt op geeven door een al te groote Traagheid in deefen aangenaamen Tyd van Genaade. Soo als Paulus ook ſpreekt tot dat Hebreewſe Volk.

BIEGT-DOGTER.

Ik verſtaa uit Uwe Woorden Heer Vaader; als ook uit de Exempelen van *David*; den *Tollenaar*; en van *Menaffhe*; hoe goed dat de Heere is om den Sondaar met hem te laaten verſoenen. Waar toe den Goeden en Barmhertigen God gebenedyd is op der Aarden, geduurende deefen Tyd van Genaade en Saaligheid van de Menſchen. Maar ik en kan egter niet verſtaan hoe dat'er ſoo een Ligte en Gemakkelyke Verloſſing weefen kan voor de Sielen in het Vagevuur naa dit Leeven, dewelke nu in een Naare Nagt en Duiſternis ſitten, daar defelve voor haar niets in kunnen verwerven, of iets verdienen.

BIEGT-VAADER.

Hierom Dogter; ſoo en kunnen ſy geenſints, Jaa kwaalyk, haar ſelven verloffen, maar defelve moeten van ons, als hunne Vrienden, en Meede-Leeden geholpen werden; *

C 2

de-

* Te weten door Geld, of Zielmiſſen, ſullen de Geuſen ſeggen.

dewelke nog den Tyd van Leeven hebben, om voor deese Sielen te Werken, en Geld te verdienen. De Geene die in de Helle sijn, en kunnen geensins van ons Geholpen werden; Om dat deselve onnutte Ranken sijn, en afgesneeden van den Wyngaard, en het Lichhaam Jesu Christi; *Mitsgaaders*, de Heylige Catholyke Kerke: dewelke Jesus Christus niet meer hebben voor hun Hoofd, nog eenige Menschen voor hunne Leedemaaten; Want den Duivel is hun Hoofd, (*seekerlyk de Geusen*) en de Leedemaaten voor deselve sijn alle Boose Menschen, en alle verdoemde Boose Geesten; Dewelke hun selven niet en kunnen helpen, nog ook van andere geholpen werden; Overmits deselve buiten de Liefde tot God gestorven sijn. Maar die in het Vagevuur sijn, die sijn in de Liefde tot God, die niet en vergaat, gestorven; En dat is hun behoud. Want daar door kunnen sy van ons nog Geholpen werden; Als meede van Christus die ons Hoofd is; En van dewelke sy de Gelukfaaligen Invloed nog hebben van Gods Geest, en het gevoel der selve; Het welke sy door ons genieten; Alsoo wy die gemakkelyk willen, en kunnen helpen.

BIEGT-DOGTER.

Waarom moeten wy hun Lieden helpen die in het Vagevuur sijn?

BIEGT-

BIEGT-VAADER.

Om dat sy onse Eeven Naasten sijn, die wy moeten beminnen, gelyk ons selven. *Uit die Reeden*; Om dat sy naa Gods Beeld geschaapen sijn, en Meede-Leeden van Christus, en ook onse Meede-Leeden sijn; dewelke wy alle Liefde, Barmhertigheid, en Meede-Lyden schuldig sijn. Wy souden selfs met een Hond (om soo te spreken) wel Meede-lyden hebben, om waare het ons moogelyk uit het Vuur te helpen; en fullen wy dan onse Meede-leeden niet uit het Vagevuur trekken, 't geen wy andersints seer gemakkelyk kunnen doen; *Te weeten*; met het Gebed, de Misse te leesen, deselve te hooren; Mitsgaaders, met het Heilig Sacrament voor hun te ontfangen; als ook ons selven voor hun te *Mortificeeren*, of te vernietigen; of ook om Aalmoessen voor hun te geeven; Ofte andere ook met Aflaat en Vergiffenis voor hun te haalen; Het welk alles seer ligt om te doen is.

BIEGT-DOGTER.

Wel hoe Vaader; is 'er dan ook voor deese Sieltjens, eenige Aflaaten te haalen.

BIEGT-VAADER.

Jaa het! Want sulks geschied ter plaatse daar den Aflaat van den *Paus*, of ook van *Christus* selve, tot soo een meining is gegeven, om dat de Overleedenen voor sulc een Genaade meede deelagtig souden sijn; Het

geene ook volgens de *Bulle* van den *Paus*, voor Aflaat geeft; door Teekentjes, Kruisjes, Medaletjes, &c. om deselve te hulp te koomen. 't Geen ook het Verstand en Meining is geweest, van den Aflaat die *Jesus Christus* selfs in Persoon als Oppersten *Paus* door het Gebed van *Maria* en Sante *Franciscus*, eens te *Portiuncula* heeft gegeven.

BIEGT-DOGTER.

Wel Vaader; dat moet een schoonen Aflaat sijn, die *Christus* selfs heeft gegeven; Ik Bidde Uw' geef my daar een breeder verklaring van; want het selve van alle Menschen wel diend geweeten te werden.

BIEGT-VAADER.

Als *Sancte Franciscus* te *Portiuncula* in sijn Celle den Heere seer Ernstig Bad voor de Arme Sondige Menschen; toen openbaarde hem een Engel, *seggende*; Gaat in de Kerk, Want *Jesus* en *Maria* wagten Uw' aldaar met een Meenigte van Engelen. Doen liep hy met haast naa die Kerk; en sag daar *Jesus* en *Maria*, die aan sijn regter sijde stond, en omringt van seer veele Engelen: soo viel hy door Verbaastheid en Eerbied op sijn Aangesigt ter Aarden needer: Waar op *Jesus* tot hem seide, *Franciscus*: gy en uwe Broeders sijn seer sorgvuldig voor de Saaligheid der Sielen; daarom soo begeerd van my 't geen gy wilt, voor der Menschen Saligheid,
ter

ter Eeren Gods, en Troost der Sielen; Want gy sijt gesteld om het Volk te verligten, en de Heilige Kerk te verbeteren. *Sancte Franciscus* lag onder dit seggen van *Jesus*, seer verslaagen en van hem selven; Maar wederom versterkt, en tot sig selfs gekoomen sijnde, sprak hy aldus, *O! Alderheiligste Vaader, ik ben een seer Arme Sondaar; ik Bidde Uw' seer Ootmoedig, dat gy Vergeving van alle Souden en Aflaat wil vergunnen en geeven, aan alle en een iegelyk die hier ter plaatse komt, en sijne Sonden Biegt, en daar op Pœnitentie ontfangt; Mitsgaaders, soo Bidde ik ook seer Ootmoedig Uwe Heilige Moeder, Advocateresse van het Menschelyk Geslacht, dat sy my hier in wil helpen, als Voorspraak by U: Alderheiligste, en Aldergenaadigste Goddelyke Majesteit.*

Wanneer nu de Heemelsche Koninginne *Maria*, *Sante Franciscus* gehoord had, soo heeft deselve te sijner begeerte haaren Soone *Jesus* aldus Gebeden, met alle Ootmoedigheid: *Alderhoogste, en Almagtige God, ik bidde Uwe Godheid Ootmoedelyk, dat Uwe Majesteit sig verweerdige, sig te willen schikken en voegen, naa het Gebed van Sint Franciscus mynen Dienaar; Waar op Jesus terstond seide, Broeder Franciscus, de saak is seer groot die gy begeerd; maar nog*

meer sijt gy waardig, en meerder saaken sal ik Uw' geeven. Oversulks soo vergunne ik Uw' dit alles, en staa u begeerte toe; Maar myn Bevel is, dat gynnagaat tot den Paus myn Steedehouder, die ik de Magt gegeeven heb, om te Binden, en te Ontbinden op der Aarden; Sie Matth. 16. Ene ischt van mynen 't weegen van hem af, deezen Aflaat. Daar waarentoentwaalf van sijne Broeders die in haar Cellen waaren, welke het geene hier gesegt is, alle deese saaken hebbengehoord; En sy saagen een groot Licht in de Kerke, en rondomme een meenigte van Engelen; Maar deselve ren deele vervaard sijnde, soo en derfden sy in de Kerke niet gaan, nog uit hun Cellen koomen. En terstont daar op soo vertrokken Jesus en Maria, met alle Engelen naa den Heemel.

Als Sinte *Franciscus* nu sijne Broeders, des Morgens daar aan by een had geroepen, soo beval hy hun lieden dat sy van de genoemde saaken aan niemant iets souden seggen. Hy nu nam Broeder *Masseeuw* met hem, en vertrok naa Paus *Honorius*, die toen op Reys stond om naa *Perusien* te gaan; En seide aldus tot hem. „ Heilige Vaader, ik „ heb Uw' onlangs een Kerke gerepareerd en „ vermaakt ter eeren van de Saalige Maria, „ de Moeder Gods; Soo Bidde ik Uw' „ daarom Ootmoedelyk, dat gy daar Aflaat wilt

„ wilt stellen en vergunnen sonder eenige Of-
„ ferhande; *Doen antwoorde de Paus*, dat en
„ mag niet sijn. Want die Aflaat begeerd,
„ moet die verdienen en verkrygen, door
„ Hand-reiking en Onderstand te doen.
„ Maar *seide hy verder*, seg my voor hoe veel
„ Jaaren Aflaat gy wilt dat ik sal stellen. *Waar*
„ *op Sinte Franciscus Aantwoorde*; Heilige
„ Vaader, ik en begeer geen Jaaren van uw'
„ Heiligheid voor myne Sielen. *Hoe begeerd*
„ *gy Sielen vraagde de Paus*; *Waar op*
„ *hy Antwoorde*, Alderheiligste Vaa-
„ der, ik begeere soo het Uw' Heiligheid
„ geliefd, dat alle die in de voorseide Kerke
„ koomen, en met Berouw Gebiegt hebben,
„ wettelyk geabsolveerd sullen werden van
„ den Priester; Mitsgaaders ontslaagen wer-
„ den van alle Schuld en Pyne op der Aarde
„ en in den Heemel, te reekenen van den
„ Dag van hun Doopsel, tot den Dagen Ure,
„ van het koomen in de Kerke voorseid: *Waar*
„ *op den Paus Antwoorde*; Franciscus het
„ is veel dat gy begeerd; Want het de Ge-
„ woonte niet en is van het Roomse Hof,
„ om sulken Aflaat te geeven; *Doen seide*
„ *Sante Franciscus*: Heere dat ik begeere,
„ en is niet uit mynen Naam, maar uit
„ den Naam van onsen Heer Jesus Christus,
„ die my gesonden heeft. *Doen seide den*
„ *Paus*, in 't openbaar tot driemaal toe.

„ Het is nu myn believeu dat alles wat gy
 „ hebt geeischt en begeerd , dat gy dat fult
 „ hebben.

„ Maar myn Heeren de Cardinaalen die
 „ daar by waaren , seyden tot hem: Hei-
 „ lige Vaader , indien gy fulken Aflaat geeft,
 „ soo bederfd gy den Aflaat over Zee: Als
 „ meede soo fal daar door den Aflaat van Pe-
 „ trus en Paulus te niet gedaan , en niet meer
 „ geagt werden. *Waar op myn Heer den*
 „ *Paus geliefde te Antwoorden.* Wy hebben
 „ dien Aflaat reeds gegeven en verleend;
 „ Soo dat ik die niet en kan weederroe-
 „ pen , en te niet doen. Maar laat ons dien
 „ liever Maatigen , en Seggen , dat hy maar
 „ eenen Natuurlyken Dag fal duuren. *Doen*
 „ *riep myn Heer den Paus Sante Franciscus*
 „ *by hem , en seide :* Siet wy geeven , en
 „ laten toe , van nu af , dat hy (wie dat hy
 „ is) welke inde voorseide Kerke van Por-
 „ ciuncula komt , en met een goed berouw
 „ heeft Gebiegt , dat die fal Absolutie heb-
 „ ben van Schuld en Straffe , het welk wy wil-
 „ len dat fal duuren alle Jaaren in der Eeu-
 „ wigheid; Wel verstaande , van de Eerste
 „ Vesperen van den eersten Dag , tot die Ve-
 „ speren van den Tweeden dag daar aan vol-
 „ gende

Waar op , Sante *Franciscus* den Paus
 groote eerbiedigheid bewees, sig selven seer
 nee-

neederig buigende, en ging weg; Maar den Paus dit fiende riep hem weederom; Seggende; *Waar foud gy heenen gaan; wat feekerheid hebt gy van deefen Aflaat, gy en hebt immers geen Bulle: Waar op Sante Francifcus Antwoorde, 'Uw' woord is my genoeg; foo deefe Aflaat Gods werk is, foo fal het fig felven wel openbaaren en kennelyk maaken:* Ik en begeere daar geen naader bewys van, die Heilige Maria fal alleen het Papier fijn, en Jefus den Notaris, en de Engelen die getuigen. En aldus vertrok hy van *Perufien*, en keerde weeder naa *Affifien*; daar fleep hy te halver weegen te *Collen* in 't Hofpitaal met fijne Meedebroeders.

En als hy aldaar wat uitgeruft was, en fijn Gebed hadde utgefprooken, feide hy tot Broeder *Maffeew*: Ik fegge Uw' van Gods weegen, dat deefen Aflaat van God is gevestigd in den Heemel. Maar hy en hadde als nog daar toe geen feekeren dag in 't Jaar ontfangen; Nog van den Paus, nog van *Chriftus*; Maar hy kreeg die eerft des anderen daags van *Chriftus* en den Paus, beyde te gelyk.

Waar op het gefchiede, dat als hy in den Hof gekoomen was, in fijn Celle agter de Kerke van *Maria* te *Porciuncula*, dat in de Maand January, of Louwmaand, in den Middernagt een boofe Geest by hem kwaam in

in zijn Celletje, ter wyl dat hy in zijn Gebed was, en tot hem seide, *Franciscus; waarom gaat gy sterven voor den Tyd; Waarom staat gy soo vroeg op: Weet gy dan niet dat den slaap het halve voedsel is van een Mensch zijn leeven; Gy sijt nog niet Oud, en het slaapen is uw' best; Gy kondook wel boeten doen voor uwe Sonden, op een andere Tyd; Waarom kwelden bederfd gy uw' eigen selven met Waaken en met Bidden.* Op dit seggen, soo deed Sint *Franciscus* met een Vuurigheid zijn Rok uit, met zijn opperste Koussen, en ging Naakt uit syn Celle door een dik bewassen Tuyn, en een Bosch vol Doornen, welke stond by die Kerke van de Heilige Maagd Maria. En als hy met syn bloote Beenen soo door de Doornen Wandelde, soo sypelde het Bloed over al uit; En seide tot sig selven aldus; *Het is myn better dat ik aldus de Passie, en het Lyden van onsen Saaligmaaker beproeve; Dan dat ik my selve schikke naa den Bedrieglyken raad van deese Boose Geest, en my aanraad tot Gemak van myn Lighaam, en Wellust des Vleesches.*

Hier

Hier op soo was daar in het midden van den Bosch, een seer groot Licht (schoon het in de Maand van January, en Vriesend Weer was;) en sag aldaar seer schoone Roo- sen, en een Vergaadering van Engelen in het selve Bosch; als meede in de Kerke seer veel ligt; Toen seiden de Engelen al te saamen tot hem; *Broeder Franciscut*, gaat haastelyk tot *Jesus*, en *Maria* sijn lieve Moeder, die in de Kerke naa uw' staan te wagten. *

daar

* *Wel wat al Ollen en Grollen sullen de Geusen wel seggen, dat de Eenvondige Menschen voor de waarheid werden, op de Mouw Gespeld. Evenwel ik moet niet verdergaan; Want het is Sinte Franciscus, met een Roode Letter inden Almanack.*

daar op soo bevond Sint *Franciscus*, dat
 hy een Nieuw Kleed aan hadde; Maar van
 Waar, of van wie dat hem dat was aangekoo-
 men, en aangedaan was, en wist hy niet. Ver-
 volgens soo sag hy een regten weg, die syn
 toegang hadde naa de Kerke van *Porci-*
uncila, de welke met Syde Stoffe scheen be-
 bekleed en verciert te weezen; Hier op soo
 plukte hy uit dien Tuin, of Hof, twaalf
 Roode, en twaalf Witte Roosen; * en pas-
 seerde langs dien weg met Syde bedekt, naa
 de Kerke van de Heilige Moeder Maagd *Ma-*
ria, en leide alle deese Roosen in de Maand
 January op den Autaar. Alwaar hy den Hee-
 re *Jesus* sag staan, en *Maria* aan sijn regter
 syde, met een groote meenigte van Engelen;
 ende Sinte *Franciscus* sprak *Jesus Christus*
 aldus aan; O! Alderheilichste Vaader, Re-
 geerdervan Heemel en Aarde, wilt my dog
 door uwe groote Barmkertigheid, den dag
 noemen van den Afsaat. Waar op Christus
 in de presentie van de Heilige Maagd Maria
 (onse Advocateresse en Voorspraak by haar
 Soon *Jesus Christus*) seide „ Ik wil dat dien
 „ Dag syn sal den Dag van Sint Pieters Ban-
 „ den; te weeten, als hy van syne Banden
 wierde

* Uit dit geval sullen naa alle apparenie in het
 Pausdom; die bekende Roose-kransjes en Roosen-
 hoedjes voortgekomen sijn.

„wierde ontslaagen; Beginnende van die
„tweede Vesperen, van dien Dag tot de
„Vesperen van den naavolgenden Dag; De
„Nagt meede neemende tot die twee voor-
„ste Vesperen. Soo dat alle wie dat op die
„voorseyde Tyd in de Kerke van Porciuncula
„koomen en aldaar Trouwelyk Biegten met
„Berouw en Leetweesen van hunne Sonden;
„Als dan Vergeving sullen verkrygen van
„hunne sonden die sy hebben gedaan, van
„den Dag van hun Doopsel, tot den Dag toe,
„dat sy in de Kerke gekoomen waaren, om de
„vergiffenisse te ontfangen, en als dan ont-
„slaagen sullen werden van alle Schuld en
„Straffe die sy Schuldig waaren. *Hier op*
„*soo antwoorde Sante Franciscus aan Jesus:* Al-
„derheiligste Vaader; *Op wat wyse sal*
„*deesen Aflaat aan alle Menschen bekend*
„*gemaakt werden, dat deselve daar geloof*
„*aan sullen kunnen geeven.*

„*Toen Antwoorde de Heere Jesus Christus.*
„Franciscus, dat sal door Gods Gratie en hul-
„pe wel geschieden, Maar gy sult egter ee-
„ven wel naa Roomen moeten Reyssen, tot
„myn Steedehouder de Paus, en seggen dathy
„deesen Aflaat doet verkondigen, en aan alle
„Menschen naa syn goed dunken doet be-
„kend maaken. *Waar op Sante Franciscus*
„*aan Jesus vraagde;* Wel Heere, of uwen
„Steedehouder, My, soo een Snoode Son-
„, daar

„ daar sijnde, niet en wilde gelooven. *Waar op*
 „ *Jesus Antwoorde*; Neemt met uw' eenige
 „ Getuigen meede Uit eenige van U.E. Broeders,
 „ die dit alles gehoord en bygewoond hebben;
 „ En draagd met Uw' meede de Roode en
 „ Witte Roosen die gy in Louw Maand Ja-
 „ nuary in den Hof hebt geplukt, mits dat gy
 „ U.E. Discipline, en Poenitentie &c. niet en
 „ vergeet.

De Broeders van Santo *Franciscus* nu, die alles gehoord, gesien en bygewoond hadden, en op die Tyd in hun Cellen waaren in den Hof daar Sant *Franciscus* sijn Celle meede was, by de Kerke; die waaren Broeder *Pieter Cathain*, Broeder *Ruffyn*, Broeder *Bernaard*, en Broeder *Masseeuw*. En Sant *Franciscus* nam als toen drie Witte, en drie Roode Roosen, ter eeren van die Alderheiligste Drievuldigheid, en de Geseegende Maaget *Maria*: en wanneer dat op dien selven stond gehoord wierde een seer schoonen Sang van Engelen, en met veel Lofen Eerbied opfongen het *Te Deum Laudamus*. Soo geschiede het, dat des anderen daags in de Morgenstond, als het was dag geworden, dat Sante *Franciscus* sig vervoegde tot syn voorseide Broeders, en seide, *Maakt uw' bereid om met my naa Roomen te reysen; Maar booven al wat ik uw' Liedente gebieden hebbe, dat is, dat gy moet swygen en niet openbaaren wat gy gesien of gehoord heb.*

beb. De Broeders nu die hy op deese Reyse meede nam, die waaren Broeder *Pieter Captain*; Broeder *Bernard*, en Broeder *Engel van Reaten*; wanneer deese alle nu te Roomen gekoomen waaren, soo vervoegden sy haar naa de Kerk te Lateraanen by den *Paus Honorius*; aan dewelke Sante *Franciscus* alle deese zoo verhaalde saaken, uit den Naam van *Jesus* kwam te verhaalen, en de voorseide Broeders daar meede Getuigenis van gaaven, met overlevering van de drie Roode, en drie Witte Roosen die sy meede genoomen hadden; hier op was den *Paus Honorius* seer verwonderd dat hy in de Maand *January*, sulke Frisse en versse Roosen sag, welke seer sterk van Reuk, en aangenaam van Couleur waaren, 't geen hem voorkwam, als een Werk van God en niet van Menschen. Soo is het dat hy het verzoek en de begeerte van St. *Franciscus* en *Jesus* verstaan hebbende, hy tot hem seide. *Ik sal met myne Broeders de Cardinaalen hier afspreken, en haar advys hooren in den Secreeten Raad; en sullen met malkander overleggen wat in deeze saak sal dienen gedaan te werden.*

Hier op soo liet den *Paus*, Sante *Franciscus*, en syne Broeders, in syn Paleis, of het *Vaticaan*, seer Heerlyk onthaalen en Tracteren, Engelaste Sante *Franciscus*, dat hy des daags daar aan in den Morgenstond, Soude
D by

by hem koomen. 't Geene, als hy sulks kwam te doen; Soo sprak hy tot den Paus aldus. *Waarde Vaader, en Steedebouder Gods, wilt dog in onse saake den wille van den Koning des Heemels vervallen; Mitsgaaders van sijn Heilige Moeder de Maaget Maria, dewyl de Kerke van Porciuncula haaren Naam voerd, en de Kerke der Engelen is.*

Waar op de Paus tot hem seide; *Broeder Franciscus, verklaard hier voor myne Broeders de Cardinaalen de regte wille en begeerte van den Koning des Heemels, en van sijn Lieve Moeder de Maaget Maria.*

Waar op Sante Franciscus Antwoorde, *Synen wille is, dat van den Vesperen van den Eersten dag van Oogstmaand, tot die Vesperen van den tweeden dag van deselve Maand voorseid; en wie dat inde voornoemde Kerke van Porciuncula, of onser Lieve Vrouwe Engelen Kerk, gehoorende in het Bisschopdom van Assinaaten, komt; hy sy wie dat hy is, dat die sal vergiffenis ontfangen van alle sijne Sonden, die hy naa sijn Doopsel heeft gedaan, tot het ingaan in de voorseide Kerke; op den Dag en tyd voornoemd, soo als hy deselve naa sijn beste weten heeft onthouden; en naa sijn beste kennis met een Opregt berouw en Leetweesen alle Gebiegt sal hebben; Mitsgaaders*

ders, ook die Pœnitentie van den Biegt-vader gewillig sal ondergaan.

Hier op Antwoorde den Paus; Broeder Franciscus het is groot dat gy begeerd; Maar naa dat den Koning des Heemels, Jesus Christus, door het Voorbidden van Maria Gebenedyd, Uw' Gebed verhoord heeft; soo sullen wy schryven aan den Bisschop van Afsmaaten, van Perusien, van Tudertyn, van Spoliten, van Fulginaaten, van Mucerinim, en van Eugubien; dat sy alle te saamen hebben te Compareren en te Vergaaderen in de Kerke der Engelen te Porciuncule, op den eersten Dag van Oogstmaand, en laten daar Verkondigen en Publiceeren den Afsaat die gy begeerd.

Waar op Sante Franciscus met syne Broeders tot deese Bisschoppen syn gegaan, en vertoonden haar de Brieven van den Paus: waar op hy besorgde dat sy teegen den Eersten Dag van Oogstmaand, ter plaatse voornoemd syn gekoomen; Alwaar dat een Houde Theater gemaakt was, daar de Bisschoppen souden op klimmen met Sante Franciscus; Ende als sy alle te saamen daar booven op geklommen waaren, soo kwam daar rondsomme een Groote meenigte van Volk; als het nu half drie Uren was geworden; soo seide Sante Franciscus tot die Bisschoppen; wie van Uw' lieden sal hier believen te

Prediken en den Aflaat des Heeren te Verkondigen.

Doen spraaken die *Bisschoppen* te saamen, en gaaven het geen hier volgd tot Antwoord; *Broeder Franciscus*, wy moeten *uw*en wille volgen naa Inhoud van den Paus *sijn Brieven*. Waar op *Franciscus* seide, al en ben ik het niet waardig, soo wil ik hier wat seggen, en Prediken voor dit Volk; en sal ook te gelyk verkondigen den Aflaat, naa het Bevel van den Koning des Heemels, en de Gefee-gende Moeder Maagd Maria, die sy van haaren Soone heeft ontfangen. En soogy *Lieden* my *Auctoriteit* geeft naa het bevel van den Paus *sijnen Steedhouder*, soo sult gy lieden hem met my verkondigen.

Toen stond *Sante Franciscus* op, en Preekte soo bevallig en saaliglyk, dat hy scheen een Engel te weesen, en geen vleeschelyk Mensch. En naa *sijn Sermoen* Verkondigde hy den Aflaat, seggende, Dat een iegelyk welke op dien dag voorseid, van de *Vesperen*, tot die *Vesperen* van 's anderen daags, in de Kerk der Engelen van Maria te *Porciuncula* komt, des daags en des Nagts Aflaat en Vergiffen sal verkrygen van alle sijne sonden naa Schuld en Pyne die hy van *sijn Doopsel* af heeft gedaan tot dien dag toe; mits daar af Berouw, en wel Gebiegd hebbende enz. het welk sal plaats hebben en stant grypen op
der.

deesen Dag, alle Jaaren tot inder Eeuwigheid.

Als de Bisschoppen dit seggen hoorde, van nu tot in der Eeuwigheid, soo naamen sy dit niet wel, en seyden, tot hem; *Al is het saake dat ons den Paus bevoolen heeft uwen wille hier in te volgen; soo is het nogtans sijn meening niet geweest dat wy uwen Wille soude volgen, in het geene dat niet wel en Voegt. Overfulks, sullen wy den Aslaat verkondigen voor Tien Jaaren.* Den Bisschop van Assinaat stond op, om te seggen van Tien Jaaren; maar hy seide al dat Sante *Franciscus* hadde geseid, ende niet anders en konde hy seggen, dat was seer wel. Doen beproefden ook de andere Bisschoppen elk bysonder om te spreken alleen van Tien Jaaren. Maar sy seiden in Teegendeel alle teegen hun voorneemen, dat den Aslaat Eeuwig soude sijn, soo als Sante *Franciscus* eerst hadde geseid.

Van al het welk veel Getuigen sijn geweest, soo wel van *Perusen*, als van andere Steeden en Kasteelen; sijnde groote Heeren, soo wel Geestelyke als Weereldlyke, uit die genoemde Gewesten; welke present geweest syn in 't Verkondigen van dien Aslaat voorseid, door Sante *Franciscus*, en die seeven Bisschoppen te vooren genoemd. Overfulks, soo ging deesen Aslaat in, den

selfden, Dag egter op den Morgen, ter Vesperen, ende geduurende tot 's anderen Daags ter Vesperen, en nog meer dan Tien Jaaren daar naa; Soo als die voorschreeven Bisschoppen van voorneemen waaren; Dog Eeuwiglyk naa 't seggen van St. *Franciscus*.

Want deesen Aflaat heeft geduurd van dien Tyd; te weeten, van het Jaar 1233; tot het Jaar 1606. Ende sal nog geduuren tot den einde des Weerelds. Ook soo en is deselve niet alleen gebleeven in de Kerke van *Porciuncula*, maar hy is nu alle Jaaren op den selfden Dag, dat is, op den eersten en tweeden Dag van Oogstmaand, te haalen en te verkrygen in alle Kerken van die Mindere Broeders, en Clarisen, voor de Geene die in Sante *Franciscus* Ordre sijn; of ten minsten van den Derden Regul of Ordre. Het geene hier staat, is geconsenteerd en toegestaan door Paus Sixtus de vierde van deesen Naam; Dewelke Minder Broeder geweest sijnde in het Jaar 1481. Op den vyfden Augusti. Ende tot een secker Teeken dat deesen grooten Aflaat van God, en opregt was; Soo heeft haar Maria met Jesus op haaren Arm, op den voorseiden Dag somtyds in de Kerke van *Porciuncula*, vertoond; Ende Jesus gaf met sijn Handje, de Benedictie aan alle die in de Kerk kwaamen; Dewelke soo kragtig was, dat alle Beseeten Menschen daar door
wier-

wierden verlost. Dewelke door sodaanige Werken niet alleen, maar ook met klaare Woorden genoodsaakt sijn geweest in het openbaar te belyden, en te Getuigen, dat deesen Aflaat Goed en Waaragtig was; ende dat hy geconfirméerd en bevestigd was van onsen Heere, door het Prenten en Indrukken van sijn Vyf Wonden, in de Handen, Voeten en het Herte van St. *Franciscus*; 't Geen de Bulle van Confirmatie is geweest, die den oppersten Paus, Christus Jesus hem heeft gegeven. En om dit alles, door de Groote Liefde, en Barmhertigheid Gods, voor de Menschen vergund, en de Sondaaren deesen Aflaat heeft gegeven ter plaatse voorseid; Om dat deselve toen ter Tyd niet wel, en seer kwaalyk konde gehaald werden in het Heilige Land, dat onder de Turken bestaat.

BIEGT-DOGTER.

Wel Vaader; dat is immers seer schoon en Troostelyk voor de leevende Menschen. Maar ik en hoore van U. niet dat deesen Aflaat voor de Overleedenen wierd gegeven en gebruikt.

BIEGT-VAADER.

Dat de Geene welke in Leeven sijn, deesen Aflaat ook moogen haalen voor de Sieltjens in het Vagevuur, ende haar daar uit verlossen, door haar lieden dien Aflaat toe te schikken, is door ondervinding gebleeken en beweesen;

En ook by 's Vyands getuigenisse. Want daar was op sekeren Tyd eens een Vrouwe gereisd, naa *Porciuncula*, wat buiten de Stad *Affysien* geleege, om daar den Aflaat te gaan haalen voor haaren Broeder die Overleeden was; Welken Overleeden, als deese daad gedaan was, soo openbaarde hy hem selven aan sijn Suster, en bedankte haar seer; Om dat (seide Hy) door dien Aflaat die voor hem gehaald was, t'eenemaal was verlost uit die Tormenten van 't Vagevuur; gelyk ook te leesen is in de groote Legende van Sinte *Franciscus*.

Als meede, hoe dat te Venetien een Clerk was, die op sijn Uiterste lag, en versogt geheel seer aan sijnen Vriend, dat hy naa sijn Dood voor hem soude willen Reyssen naa *Porciuncula*, om voor sijne Siele den Aflaat aldaar te verdienen: het welk hy hem goed willig Beloofde, en Accordeerde; Maar als den Clerk was Overleeden, soo was hy daar seer Traag in: Oversulks soo kwam den Overleeden hem in sijn Slaap vermaanen dat hy sijn belofte soude quyten en volbrengen; Het welk hy eindeling roen deede; Wanneer hy nu dien Aflaat aldaar voor hem gehaald had, soo openbaarde den Overleeden hem selven aan sijnen Vriend seer blinkende, en bedankte hem seer.

Insgelyks is het geschied, dat in het Jaar
Dui.

Duifend drie honderd en agt, een Edelman kwam met fijnen Pagter en Dorpman uit het Koningryk van Napels naa *Porciuncula*, om den feer vermaarden Aflaat aldaar te verdienen op den Eerften en Tweeden Dag van Oogftmaand. En als hy van daar was weeder gekoomen, en den Aflaat ontfangen had met den voorfeide Landman, en meer ander Gefelfchap, foo kreeg deezen Pagter en Landman een kwaaden Voet, en wierd Siek; Soo dat hy niet verder en kondegaan, en het hem feer leet was dat hy van Huis was gereifd; En feide daar op tot den Edelman fijnen Meester. Og had ik nooit met Uw' deefen weg gekoomen, want ik heb nu al myn Geld verteerd; En gy fult maar heen Reyten, en ik moet hier alleen blven daar ik vreemd ben en onbekend; Doen feide den Ridder of Edelman tot hem; En laat Uw' immers U. goed werk niet berouwen. En is Uw' berouwen alleen daar in, om dat gy Uw' Geld hebt verteerd, laat my dat Goed Werk over, in fulken staat als gy het hebt gedaan voor mynen Broeder die Overleeden is, op dat hy deezen Aflaat mag genieten; en ik fal uw' al U Geld weederom geeven dat gy onderweegen hebt verteerd, en ik fal uw' weeder laaten t' Huis geleiden met myn Paard. Den Pagter dit hoorende was feer blyde; en hy gaf den Edelman fijnen Aflaat voor de Siele van fijnen Broeder

der, op die Conditien als is voorfeid. Dit gedaan zijnde, soo heeft hem 's anderen daags den Geest of de Siele van zijnen Broeder onder weegen aan hem geopenbaard; Seggende; O ! Alderliefte Broeder ik bedanke U met al myn Herte, want deesen Aflaat van *Porciuncula*, die gy voor my hebt gekogt, heeft myn Siele verloft uit alle de Pynen van 't Vagevuur. En op dat gy weeten soude dat sulks waar is; Soo segge ik Uw', dat 'u wyen Huise deese en geene saaken syn geschied; en hy te Huis koomende bevond dat alles soo was gebeurd: waar op hy seide, *nu weet ik voorseeker dat mynen Broeder in den Heemel is; en dat den Aflaat van Porciuncula waaragtig, en seer kragtig is voor de Sielen die overleeden sijn.*

Ook is het geschied dat een seer Devoot Vrouwtje een Broeder had, die van Siekte en groote Krankte stond te sterven; Welke seer sugten en bedroefd was, dat hy in sijn Siekte den Aflaat van *Porciuncula* versuimd had te laaten haalen; en seide; mogt ik die bekoomen, ik en soude niet naalaaten dien te verdienen. Waar op sy hem vertrooste; En seide lieve Broeder, is 't dat gy sterft, ik sal selfs in Persoon als het Tyd sal weesen die voor Uw' gaan haalen; En als hy daar op kwam te sterven, soo Reisde sy met den Eersten Dag van Augustus, naa *Porciuncul*, om den Aflaat

laat voor hem te haalen, quytende dus haar belofte. En fiet op deselven Nacht, dat sy in de Kerk van *Porciuncul* voor haaren Broeder had geweest, heeft haaren Broeder die Overleeden was, hem aan haar vertoond, en geseid;

Ach Myn Alderlieffste Suster, ik weet het Uw grooten Dank, dat gy my getrouw sijt geweest in Uw belofte te quytén, want op dat selve Uur als UE. voor my in de Kerke van Porciuncul kwam, soo ben ik eerst verlost uit die swaare Pynen des Vagevuurs, en bevinde my nu in den Hemel.

Meede kwam aldaar uit Vrankryk een seer Edele Vrouwe om voor haar Soons Siele dien Aflaat van *Porciuncul* te krygen. En van daar weeder te Huys gekoomen sijnde, soo vond sy haaren gestorven Soon aan den Put van den Hof staan, welke aldus tot haar seide,

Tot nog toe heb ik in groote Pyne geweest, maar ter selver Uure als gy in de Gebenedyde Kerk van Porciuncul van Maria gekoomen sijt, soo ben ik geraakt in de Heemelsche Blydschap, waar voor ik uw' naast God seer moet bedanken, en met dat te seggen, soo verdween hy.

In

In Sicilien was ook een Vrouwe die haar Soon door de Dood verlooren had, en om sijn Siele uit het Vagevuur te verlossen, soo wierd sy van voorneemen om een Reife te doen in een Beedevaard, naa St. *Jacob* in *Galisien*, of tel *Compustella*, en in een Nagt daar naa, soo openbaarde haar overleeden Soon hem voor haar, sijn overleeden Moeder in haar slaap, seggende; Waarde Moeder; die Pelgrimage die gy van voorneemen sijt voor my te doen naa *Sant Jacob*, sal my wel helpen, jaa ook in myn Pyne verkoelen en verligten. Maar indien gy my in 't geheel geliefd te helpen en te verlossen van alle Pynen, naa die Tyd dat gy deese Pelgrimage sult gedaan en volbragt hebben; Soo wilt dog daar op sonder eenig uitstel Reyfen, naa onse lieve Vrouw der Engelen, of de Kerke *Porciuncula*, beneeven de Stad van *Affisien*, en hy Toonde aan sijne Moeder selfs ook het Klooster van *Porciuncula*; na dit gesigte, of die aanspraak, soo vervoegde sig de Moeder aan den *Guardiaan*, om hem daar af te spreken; en Verkreeg daar op al wat haar Soon had begeerd. En als deselve van *Porciuncula* was te rug gekoomen, soo hoorde sy van haar Overleeden Soon dusdanige woorden,

*Myn Uitverkooren Moeder; Ik bedank
uw' van herten seer, voor Ue. getrouwe
dienst*

dienst; Want soo haast gy in de Kerk van Porciuncula kwam, soo wierd ik uit het Vagevuur verlost, en ben overgenoomen in het Koninkryk der Heemelen.

En dewyl de Vergiffenissen en Aflaaten, seer gemakkelyk en ligt om te verkrygen sijn voor de Geloovige Menschen en Christenen, die nog in Leeven sijn; Alsoo sijn deselve ook ligt om te verkrygen van de geene welke nog in leeven syn, voor de Geene die Dood en Overleeden sijn; overmits deselve ook Meedeleden sijn van het Christelyke Lighaam; Uit dien Hoofde nu, soo moogt gy voor UE. Overleeden Vrienden den Aflaat haalen daar dezelve is; Mits doende het geen dat 'er te doen is; Maar indien gy te Huisblyfd, en de Reyse niet en doet, soo kond gy volstaan, met een Tekentje, een Cruisje, of een Medaliertje, te saamen tot Aflaat dienende, en geordonneerd sijnde van den Alderheyligsten Paus van Roomen daar voor te doen; En daar by dan Leesen een Roosen Hoedetje tot bekeering der Ketteren, en tot bewaarnis van de Heylige Roomsche Kerke, en het Welvaaren van den Paus van Roomen; In al het welke immers een kleene moeite in geleegeen is: vervolgens, soo is ook Goed den Kruisgang, en onser L. Vrouwen ommegang. Item, ook een Beevaard, of Pelgrimagic voor hun lieden Elders te gaan; En Princi-
paal

paal soo het faake is dat sy nog Leevende sijn, belooft hebben, jwers in Beedevaard te gaan, en een Weg af te leggen die sy beloofd hebben te fullen doen, en die sy niet gedaan hebben: Want anders sijn sy naa de Dood daar seer meedebelaaden. Want beloften maaken schuld, en daarom moetse volkoomen sijn vervuld. Gelyk als hier aan volgende seer klaar sal blyken uit het schoon, en seer Profitabel Exempel van den Geest van Cassel.

VERHANDELING

Van den

GEEST VAN CASSEL,

Met Naame

PIERTJE ZAND-UIL.

BIEGT-DOGTER.

WEL *Vaader*; wat Geest was dat dog,
wilt my daar wat af seggen.

BIEGT-VAADER.

Ik sal sulks doen, om dat gy daar veele
goc-

goede dingen uit sal konnen leeren , en andere Meede-deelen.

In het Jaar A°. 1515. was te Cassel in West-Vlaanderen een Jongman die Piertje Zand-Uil genaamd was , welk by een Meysje vier Kinderen had gereeld , en schoon hy in onkuisheid leefde , nogtans wagte hy sig van alle vrouwen op den Saturdag , ter Eeren van de Reyne Maaget Maria ; schoon hy seer geneegen was tot het Vrouwelyk Geslagt ; Waar op hier naa geschiede dat hy te Cassel, Sergeant sijnde , wierde dood gestookten. Dog, hy stierf evenwel in een Staat van Genaade, om dat hy door de Hulpe van de *Maagt Maria* opregt berouw had gekreegen van alle sijne Sonden , die hem uit hoofde van sijn berouw alle wierden vergeeven ; maar niet naa de Pyn en Smerte die hy moest uitstaan in 't Vagevuur. En om dat hy voor sijn Dood belofte gedaan had om in Pelgrimagie te gaan naa *St. Jacob te Galissien*, en het selve niet volbragt hadde ; soo en konde hy uit het Vagevuur niet geraaken, om in den Heemel te koomen, voor en alear dat die Pelgrimagie naa *St. Jacob* was afgeleid. Oversulks soo openbaarde sijn Geest sig aan een Vrouwe die *Ryquella* genaamd was , en te Cassel ook was woonende, om haar te bidden dat sy voor hem de genoemde Pelgrimagie soude afleggen,

mits

mits dat hy moeste Saalig sijn en niet verdoemd weesen, alschoon hy was gestorven sonder Biegte door soo een onvoorsiene Dood. Hy seide tot haar, *ik ben wel gestorven sonder Biegte; maar niet sonder berouw, waarom ik groote aslag van Sonden heb verkreegen gehad, om dat ik soo onnoosel en onschuldig wierde Dood gestooken.* Doen seyde Ryquella daar op, *dien Doodslaager sal self welmoogen Verdoemd sijn.*

Waar op de Geest van Piertje Sand-Uil Antwoorde. *Ik en wil daar geen Regter af weesen, Wee een Mensche die sijn Naasten oordeeld naa sijn goeddunken; Het waare hem beeter nooit gebooren, dan in 't Bloed en Sweet Christi Gedoopt te weesen.* Als Ryquella hier op het Wy-Waater naa hem Geworpen had, soo vloog den Duivel van hem weg die by hem was; En hy bleef toen als een goeden Geest by haar; Seggende, *dat hy was de Geest van Piertje Zand-uil, die sy voor deesen wel had Gekend; En hy bad haar nog, dat sy voor hem dien weg soude afleggen na Sant Jacob te Galissien, welke hy nog schuldig was:* Als Ryquella hem hier op wat veel wilde afvraagen, seyde hy tot haar; *En vraagt my niet anders als 't geene de Eere Gods aangaat, en de Saligheid van uw en eene anders Siele.* Ik en mag ook niet anders Antwoorden, dan 't geen God beliefd,

en

en dankbaar voor my is, maar niet te spreken van Tydelyke saaken: Toen vraagde Ryquella hem; Wat soude een Mensch best moeten doen om ter Saaligheid te koomen.

Waar op hy haar Antwoorde; Dat hy hem wagte van de Sonde van Lucifer, en dat hy den Weg des Heemels wel moet Passeeren, door het onderhouden van Gods Gebooden naa syn vermoogen, en het Lyden van Christus in syn Harte leere draagen; Het Oordeel vreesse; en ten laatsten, die suiwere Fonteine, de Moeder Gods Maria behoorlyk diene, in dewelke alle Vreugde te vinden is. Want den dienst van de Saalige Moeder Maagd Maria, veel beeter is dan van alle de Heiligen; Soo is het Kooren ook veel beeter als het Kaf. Daar en is niets dat een Mensch naa syn Dood meer beklaagd, als syn Verlooren Tyd, die hy soo onnut heeft doorgebracht; De geenen, welke in den Huwelyken Staat syn, moeten het te Samen soo eens, en Accoord syn, dat den een niet en wil, als den ander, even als twee Zielen in een Lighaam. De Sonde van Overspel, en van een Oneerlyk Priester of Geestelyk Persoon, en is niet te doorgronden. Maar die Gods Gebooden onderhoud, maakt schoon dat Vuyl is, en Passeed den Weg suiwer die hy wandelen en betreeden moet, ende en weet niet waarheen. Een Weg die te vooren gemaakt en Gebaand is,

is goed om te begaan, buyten de Geene die nog ongebaand, en te maaken is. Nogtans soo moet deesen Weg werden ingeslaagen, voor de geenen die dat Eeuwige Leeven zoeken te ontfangen, en in 't Ryke der Heemelen te koomen.

Op dit alles soo Vraagde Ryquella aan de Geest van Piertje Sand-Uil; of men ook alle Geesten wel mogt gelooven; Waar op hy Antwoorde, Neen geensints; Want van Tienen, en is'er niet eenen Goeden Geest onder, die hem aan iemand openbaard. Maar gy moogt soo een Geest wel gelooven, welke seide; Ik koom, in den Naam van de Heilige Drievuldigheid. Doen seide Ryquella; Hoe! is het waar dat'er eenige Geesten wederkoomen; Daar nogtans in de Heilige Schriftuur staat. Den Geest is gaande ende niet wederkeerende. Hoe is in deese saak de Schrifture dan te verstaan. Soo Antwoorde Hy; Een Geest die opgaat tot de Eeuwige Heerlykheid, en heeft geen nood om weder te keeren; En de Duivelen en laten die Verdoemde Geesten ook niet wederkeeren, om de selve eenige verkwikking toe te brengen; Maar die geschikt syn, om op deese Weereld nog te Lyden, moogen wel wederkoomen alen is het in hun Lighaamen niet. Want Ik en Leve nu in geen Lighaam meer, maar
in

in de Siele: Dies Danke ik God en de geseegende Maria.

Hem verder gevraagd sijnde; Of hy wel wederom soude willen in sijn Lighaam wonen, en op der Aarde Leeven. Soo Antwoorde Hy. *Neen Ik; al was 't om de geheele Weereld rood van Goud, om dat my de Dood soo Bitter is geweest. Konde een mensche in sijn sterven soo luid roepen als de Dood wel bitter is, men soude hem hooren van hier tot Hierusalem. Men siet in de Ure des Doods God gekruist; En daar nae sijn Vyand in sijn gedaante soo als hy is.*

BIEGT-DOGTER.

Vaader; Ik heb uw' somtyds hooren Prediken, dateen Mensche die in het Vagevuur is, nimmermeer en soude willen in sijn sterffelyk Lighaam weder koomen, met onsekerheid van Saalig te sijn, al soudehy sonder Pyn en Smert weesen: Maar liever in 't Vagevuur te blyven, hoe groot dat die smerte ook mag weesen; om dat hy dan vast verseekerd was van de Eeuwige Blydschap des Heemels; Siet soo groot is deese verseekering te agten en te waardeeren.

BIEGT-VAADER.

Dat is waar; daar uit kond gy merken en weeten hoe groot en onuitspreekelyk de Glorie en Vreugde des Heemels is.

BIEGT-DOGTER.

Seide dan die Geest niet hoe groot dat dat sijn Pyn en Smerte was, die hy ⁱⁿ nog lydende was in het Vagevuur, om dies te eer, en meer van *Ryquella* geholpen te werden.

BIEGT-VAADER.

Hy seide tot haar; gy en soud de Pyne die ik Lyde, niet een ogenblik willen Lyden, om alles wat dat de Sonne beschynd; Daarom soo seer soeken die Sieltjes die in 't Vagevuur sijn soo van ons geholpen te werden; en sijn bereid om sulken Vriendschap die wy hun doen, aan ons te vergelden.

Want, als hy eens tot *Ryquella* kwam, op aller Sielen Nagt, en haar slaapende vond, seyde Hy, „ Slaapt gy nu, daar op deesen „ Dag soo meenige Siele Haakt en Verlangt naa 't Gebed van Goede Menschen; „ Nooit en konde een Kind meerder Haaken „ en Verlangen naa den Boesem van sijn Moeder, „ als de Sielen doen op deesen Dag, en „ naar het Gebed.

„ Ook en sal het alle die voor de Sielen „ Bidden die in 't Vagevuur syn, niet onvergolden blyven; maar het sal hun te Baat „ koomen, in de uure des Doods, wanneer sy „ het meest van doen sullen hebben. Nooit en „ was een Moeder haar Kind, nog het Kind „ de Moeder soo getrouw, als ik uw'lieden „ die my nu helpen wil, sijn sal; Als ik „ sal

„sal weesen in 't Eeuwige Leeven; Hier van sal ik vervolgens nog wel drie of vier schoone Miraculen verhaalen.

Ryquella vraagde hem eens hoe veel Vagevuurs hy nog soude afleggen; mits seggende met Berouw van sijn Sonden. *O! Heere ontfermt uw' myner naa uwe groote Barmhertigheid, ende niet naa Uwe Regtvaardigheid; Wel te verstaan, als hy nog op der Aarde, en in syn Lichaam soude weesen.* Waar op hy Antwoorde, *Ik soude daar door koomen in 't Eeuwig Leeven sonder Vagevuur, want myn Berouw soude nu opregt en volmaakt weesen, om dat die kwam uit de Liefde tot God.*

Ryquella seide op sekeren Tyd nog eens tot hem, seker Persoon die UE. wel gekend hebt, doet VE. Groeten met Jesus Passie, of syn Lyden; Mitsgaaders, met de Rouwe die Maria hadde, als sy Jesus sag hangen aan het Kruishout; 't Geen hy doet, op dat God daar door van Dag tot Dag VE. Smeren en Pyne soude verminderen, om soo in het kort te kunnen koomen in die Heemelsche Blydschap. Hy Antwoorde daar op *Amen; Ende dat wille hem of haar Loonen die het selve doet, * door de Heilige drievuldigheid*

E 3God

* Het verveeld den Uitgever van dit Traſtaat, dat Gods Alderheiligſte Naam, op sommige plaatsen van myn Heer den Abt, ſoo ſchendig onder het verhaal van ſulke

God den Vaader, God den Soon, en God den H. Geest. Aldus is 't ook seer goed, de Sielen te groeten met een Misse, Biddende daar in door Jesus den Vaader om Vergiffenis, en onthoud dit ook voor een Lesse.

Want het is God veel aangenaamer dat gy de Sieltjes helpt die haar selfs niet helpen kunnen, dan; of gy in plaats soo veel lichaamelyke Poenitentie waart doende, als gy soud kunnen doen en verdraagen.

Ende hy seide, „ dat hy om het Vage-
 „ vuur maar een ure Tyds te kunnen ont-
 „ gaan, bereid soude sijn te Lyden alle Smert
 „ en Pyn diemen in de Wereld soude kunnen
 „ bedenken. Een Siele, seide Hy, is veel
 „ kostelyker dan Tien Duysend Lighaamen;
 „ En een Ogenblik van deesen Tyd, is veel
 „ beeter en bekwaamer ter Saaligheid, dan tien
 „ Duysend Jaaren hier naamaals. En vervolg-
 „ de; Dat ik nog waare in uwen Staat;
 „ Dat is, in het stervelyk Leeven, ik en sou-
 „ de niet een half ure willen, of derven bly-
 „ ven in een Doodelyke Sonde, al konde
 „ ik daar de geheele Weereld vol Goud en
 „ Goed meede gewinnen; uit die vreesse dat
 „ my de Dood onbewust soude overvallen,
 en

*fulke ongehoorde vertellingen werd misbruikt; nogtans
 het staat in sijn Boek duidelyk gedrukt, en te leesen.*

„ en ter Helle brengen daar geene Hoope en
 „ soude sijn van verlossinge. Want als'erduisen-
 „ tig duisend Jaaren sullen gepasseerd sijn, dan
 „ sal de Pyne alsoo nieuw syn als op den
 „ Eersten Dag; Eeven als of deselve op den
 „ Dag van heeden eerst was beginnende.

„ Als Ryquella op sekeren Tyd eens tot
 „ hem seide; God help alle Sielen; Soo seide
 „ Hy, dat is niet wel geseid: gy moest seg-
 „ gen God helpe, of God helpe alle Sielen
 „ daar voor Gebeden werd; want die ver-
 „ doemde Sielen en syn niet te helpen. Daar-
 „ om die voor deselve Bid, en Bid niet pro-
 „ fijtelyk, om dieswil dat hy Bid teegen de
 „ Gerechtigheid en de Wille van God. Een
 „ Saalige Siele en kan niet anders begeeren
 „ dan de Wille van God. Gelyk soo een ook
 „ ongelyk doet aan een Martelaar die reeds in
 „ den Heemel is, dat hy daar voor soude
 „ Bidden om Saalig te worden. Alsoo doet
 „ hy God ongelyk die voor iemand Bid, die
 „ hy weet dat Verdoemd is. Alwaar het
 „ myn Vaader, *seid de Heilige Augustinus*,
 „ soo en soude ik voor hem niet Bidden, als
 „ ik wist dat hy Verdoemd was. Maar als
 „ men onwetende voor Verdoemde Bid, het
 „ Gebed en is juist niet kwaad nog onprofijte-
 „ lyk; Want het helpt andere Sieltjes, en
 „ ook die soo Bidden, het Gebed tot haar is
 „ wederkeerende.

Hy seide ook ; *Om dat ik pleeg te Gecken, met de Pœnitentie, die myn Biegt-vaader my gesteld had, en ook geen agt engaf om dat naa te koomen, gelyk ik schuldig was ; Maar in Teegendeel, die waar veragtede, en seide ; wilt gy Heer Pastoor daar Reekening af hebben, gy moogt het schryven, of voor myn Reekening noteeren : Daarom en mag ik veel saaken niet te kennen geeven, of opsnbaren, die my anders souden moogen helpen, nog ik en mag ook niemand daar toe dwingen. Maar hy seide nog tot Ryquella; het Dogtertje dat by Uw' sliep, en hoorde niemant spreken dan Uw' alleen, niet waar?*

BIEGT-DOGTER.

Ik en hoore Vaader Uw' niet meer van de Pelgrimagie spreken, naa Sint Jacob; heeft Rycquella die niet gedaan.

BIEGT-VAADER.

Sy wilde daar niet welaan, waarom sulks hem suur en bitter maakte, dat deselve niet agter volgd wierd; Waarom Hy eens tot haar seide; Waar het saake dat gy wist dat ik weet, en beproefde dat ik moet uitstaan, gy soud deese Pelgrimagie wel doen, al moest gy met bloote Voeten op Naagelen of Naalden gaan. Daar en is niemant van de Goede Geesten weederom in den Heemel, nog ook niet in 't
Va.

*Vagevuur, die anders wilt dan de H. Drie-
vuldigheid.*

Hy en sprak niet een verlooren woord, want den Vyand den Duivel, Raade Ryquella deese Pelgrimagie af, om naa Sint *Jacob* te Reyfen, wel weetende dat sy tot onderstant en verlossinge van deese Siele moeste gedaan werden, gelyk haar ook was beloofd. Want om dat beloften is schuld, daarom moeste ook werden gedaan en vervuld. Overfulks soo en is het niet genoeg, datmen in plaats daar van soude Vasten, Hayre Kleederen draagen, Aalmoessen doen, en Bidden; ten waare datse in eenig bestaande Pardon wierde afgenoomen.

Als Ryquella van den Geest haar hadde laten geseggen, en naa den raad van haaren Pastoor, en andere goede Lieden deese Pelgrimagie eindeling hadde aangenoomen; Soo stelde sy haar selven in staat van Gratie, gaande te Biegten, en het Heilige Sacrament kwam te ontfangen: Als meede, om van deese en geene wat Geld by een te versaamelen; Soo wierd haar toegevoegd van haar Pastoor te *Cassel*, een *Palster* en *Maale*; en sy trok op Reys met sommige van haar Vrienden die haar op de Reys geselschap hielden, drie of vier mylen weegs; en naa dat deselve weeder te rug gekeerd waaren, soo ontmoete haar een Vrouwe met een graauwe Heuyk aan, soo als

den Geest haar hadde Voorseid; deese Vrouw seide tot haar, *vraagde eens den Geest van Piertje Zand-Uil, of gy in geen Gratie deesen Weg en soude moogen verkorten; Want ik koomde VE. Voetstappen te Tellen, en te Kussen, op dat gy Uw' selven soude beraaden.*

Waar op sy Antwoorde; *dat sy het soude doen. En dat de Geest van Piertje Zand-Uil haar te vooren had geseid, dat sy moest te Voet gaan, en met geen Schuit of Waagen haar moest laten voeren, onderweegen.*

Doen seide deese Vrouwe wederom, tot Ryquella. *Is het saake dat sijn Geest Uw' wederom Antwoord, dat gy den Weg niet en moogd verkorten, in eenigerley gunste of Manier; soo vraagde hem dan, dat als gy hem sijn Weg van Pyne en Smerte afsnaamt en op Uw' kwam te neemen, VE. als dan uwen Weg niet en soude moogen verkorten in eenige Gunste of Gratie. Waar op sy beloofde sulks te doen. En als die Vrouwe van haar was afgegaan, soo ging sy alleen voort tot Arien toe, synde drie of 4. Mylen van Cassel geleegen.*

Maar wat geschiede hier op; Een Boose Geest den Duivel kwam haar te gemoet, sitende te Paard, om haar vervaard te maaken, en haaren Weg te verletten die sy gaan moest. *En dat wel op te merken is; soomoet den Leeser*

ser weeten. Dat zijn Paard een *Priesters*
Meysje was geweest; Want oneerbaare Dog-
 ters of Vrouwen, die met *Priesters* te doen
 hebben, werden alle Jacht-Merryen van den
 Duivel, * soo by aldien sy geen groote Pœ-
 tentie

* Volgens het seggen van myn Heer den *Abt* Colum-
 banus Vranx, en syn *Ed. Biegt*dogter, souden
 sulck slag van *Schepselen*, als hier booven staan af-
 gebeeld, sommige *Piesteren* haar Jagt Merryen
 zyn.

De *Geusen* souden hier mit dienen te besluiten, dat den
Abt en syn *Ed. Biegt*-dogter, ontrent dit werk
 wel geweeten sullen hebben, dat vyf en dry ruim
 seeven was, &c. &c.

Mon-

nitentie en doen voor dat sy koomen te sterven. Deese Boose Geest meinde ook , als met een Donderslag , haar sinnen en verstand te beneemen. Eeven wel, dewyl hy haar de Pelgrimagie niet en konde beletten ; Soo geliet hy sig als of hy haar hier in wilde helpen, of te hulp koomen: Want hy presenteerde Ryquella dertig Penningen die hy vergaaderd had, om die op te offeren aan St. *Jacob*; Mitsgaaders, twee Kaarsjes om aldaar te ontfleeken, ten einde om alsoo die Pelgrimagie (als door sijn meede hulp en raad gedaan sijnde) onnut en kwaad te maaken. Als Ryquella nu te Arien sliep, soo verscheen haar den Geest van Piertje Zand-Uil in den Nagt, (gelyk hy seer geerne by , of ontrent haar was) ten einde om van haar te versoeken, dat die Pelgrimagie dog mogte volvoerd en ten einde gebragt werden ; waar op Ryquella de voorseide Geest kwam af te vraagen, wat

voor

Monfieur Menage, eengeleerd Man verhaald in syn Boek, genaamd; Rencontres Agreeables, ou Bon Mots, &c. dat seker voornaam Roomsgefinde sig selven vermoeid en afgesloofd hadde, om een Operenswerk te Schryven, 't geen eenige Volumina in Folio soude hebben konnen beslaan; bestaande, in het leeven van een groote meenigte Kuische en Reine Geestelyke Maagden; Maar dezelve Railieerd'er seer vermaakelyk meede, en segd, dat deese Sexe al te swak, en onstandvastig geschaapen is, om daar geloof aan te geeven, &c. &c.

voor een Vronwe dat het dog was, die haar
soo vriendelyk, en soo wys had aangesproo-
ken.

Maar deselven Geest, en seide daar anders
niet af, dan; dat het geen sterffelyk Mensch
was; Maar doet evenwel naa haar Raad
die sy uw' heeft gegeven. Overfulks; soo
moet het naa alle gedagten geweest hebben
onse Lieve Vrouwe, welke de saak van haa-
ren Dienaar (Piertje Zand-Uil) sal hebben
willen bevoorderen, en bystaan.

Toen vraagde Ryquella den voorfz. Geest
uit den Raad van die Vrouwe, of sy den
Weg van die Pelgrimagie niet en soude door
gunste moogen verkoorten, en kleinder maa-
ken; Waar op de selven Geest antwoorde;
Neen Gy: Want ik die nu lyde en heb selfs
geen Gunst of Gratie in myn Pynen. Maar
waare het dat gy my kwam te ontlasten, en
deesen weg, en de verdere Pelgrimagie op
uw' kwam te neemen, dan soude Ue. daar
voorseeker Gratie, of verkorting van den
weg afmoogengenieten. Toen Antwoorde Ry-
quella aan den voorfz. Geest, Waarom en hebt
gy my dat niet gesegd, eer ik van Huis ver-
trok, en uit Cassel kwam tereisen; Soo Ant-
woorde den Geest daar op; om dat gy het
my op die maniere niet en hebt afgevraagd.

Waar op Ryquella seide! Wel dan in
Gods Naam, ik ontlaste Uw, en belastte my
sel-

selven met den overigen Weg van deese Pelgrimage, in den Naame der H. Drievuldigheid te sullen afleggen.

Hier op wierd den Geest van Piertje-Zand-
Uil seer verblyd; Waar op Ryquella sijn
Geest verder vraagde, „ of sy wel geruften
„ te vrede mogt sijn, met het geene den
„ Priester hier op de Aarden ontbind, en
„ voor iemand los laat. Daar hy op Ant-
„ woorde, Jaa Gy, seer wel. Want die dat
„ niet en Geloofd dat den Priester die Magt
„ heeft, die doet een onuitspreekelyke Sonde,
„ en hy is arger als den Duivel.

„ Vervolgens antwoorde hy Ryquella
„ ook; als'er eens een Vrouwe was die by
„ haar selven niet geruften was, naa dat den
„ Priester haar weg in een Pelgrimage ver-
„ kort had; den Geest kwam te vraagen, of
„ sy op de Absolutie, en in het afneemen
„ van dien weg wel mogte geruften weesen;
„ Soo seide hy tot een sluit reeden; dat die
„ Vrouwe, welke den Priester haar weg had
„ verkort en afgenoomen; En evenwel nog
„ soo ongeruften was, dat sy dien weg egter
„ nog soude hebben gaan afleggen, indien
„ haar Man het aan haar had willen toelaa-
„ ten dat deselve hier in seer kwaalyk
„ kwam te misdoen; en ook erger was als
„ de Vyand, dat is den Duivel. Want
„ deselve geloofd dat een Priester sulken magt
„ heeft,

heeft, het welk sy niet en geloofde.

Hier naa soo ging Rycquella van Arienna St Paul, daar haar een Vrouwe ontmoete van Duinkerken, welke tot haar seide, *dat tot Sinte Wynoxbergen groote Gratie en Genaa- was te haalen.*

Wanneer sy dit gehoord had, soo was sy seer verheugd, en Reisde daar naa toe. En aldaar aangekoomen sijnde, soo verstond sy dat het alsoo was, soo als sy van die Duinkerke Vrouwe had gehoord; Waar op sy aldaar ging Biegten, en gaf den Priester alle haar saaken te kennen, dewelke haar door Gratie dien Weg afnam, en stelde haar voor, om in plaatse wat anders te doen. Daar op soo kwam den Geest van Piertje Zant-Uil seer verblyd tot haar, en seide;

„ Ag! Mensche gy hebt voldaan, Ende ik
„ meede, want gy sijt nu soo suiver, alseen
„ klein Eerstgebooren Kindetje, en hebt my
„ t' eenemaal gesuiverd; Daar ik uw' seer vrien-
„ delykvoor Bedanke. En seide Adieu, Ik gaa
„ nu naa het Eeuwige Leeven.

Als Ryquella nu was vertrokken van Wynoxbergen, daar sy vier of vyf daagen had geweest, soo kwam sy op een Sondag wederom te Cassel; En aldaar gekoomen sijnde op het Kerkhof van onse lieve Vrouwe Kerke;
100

foo besogt sy den Parochy Paap , of Pastoor,
 en hy nam haar af den Palster en Maale , waar op
 sy van de Kerk naa Huis ging; foo vertoonde
 sig daar op aan haar den Geest van die Vrou-
 we welke sy te Wynoxbergen ontmoet had,
 en vertoonde sig als een Blixem, en foo klaar
 als de Sonne; Waar af dat ook haar Kaamer in
 den Nagt foo klaar was, als of het Dag had
 geweest. En wanneer sy nu die klaarheid, foo
 sag, foo rigte sy haar selven op in haar Bedde,
 en was seer vervaard. Nogtans sag sy den Geest
 stout en vast aan, dewelke scheen te sijn als
 een klaar doorschynend Christalyn. Doen
 seide den Geest tot haar.

„ Mensche sijt nu verblyd. Want gy sijt
 „ nu suiver als een Kindeke van eene Nagt,
 „ dat uit die Vonte, of van den Doop is ge-
 „ bragt, want gy hebt my gesuiverd van al
 „ myn beloften; foo dat ik nu besitten mag
 „ het Eeuwige Leeven; Dies ik uw' bedan-
 „ ke Duisentig maal, booven alle die in Lee-
 „ ven sijn, en alle die my ooit geholpen hebben.
 „ Ik gaa nu in den Heemel voor Uw' en hun
 „ Liederen alle Bidden; Soo als gy op der
 „ Aarden voor my hebt gedaan. Adieu dan,
 „ ik en sal niet meer weederom keeren,
 „ want ik ben het Eeuwige Leeven versee-
 „ kerd.

BIEGT

BIEGT-DOGTER.

Dat is een Profitabel en Saalig Exempel, soo als gy wel hebt aangemerkt, en het sal meenig Mensch onder de Leevende moogen helpen, en ook de Doode door de Leevende. Ik hoope dat het my ook sal helpen om my selven wel te wagten van oneerbaare Priesters, vreesende anders onder sulke Jagt Merryen te werden gerekend, soo als hier voor is gesegt.

BIEGT-VAADER.

En ik sal myn van gelyke door Gods Hulp beeter van Uw' en Uw's gelyke ook voortaan soeken te wagten. Want die Sonde van Oneerbaare Priesters, soo als deesen Geest tot Rycquella heeft geseid, stinkt voor het Aanschyn Godes, meer dan een vuile Prye; En het waare beeter en minder Sonde voor haar, dat sy Straatschenders, en Roovers waaren van het Tydelyke Goed, om de soete naam van Jesus soo t'onteeren, en door hunne Onkuisheid sijn duurbaar Bloed soo te verkwisten.

Ik hebbe Dogter nog eens een Boeksket gesien in ouden prente van eenen anderen Geest, geheeten *Hendrik Bosman*. Dat sal ik uw gaan verhaalen.

F VER

VERHAAL

Van den

GEEST VAN

HENDRIK BOSMAN.

In Duitsland.

DAar was in het Jaar 1438 te Meyerik by Duffeldorp ontrent Ceulen geleege, een Jongman van 25. Jaaren, welke zijn Naam was Arent Bosman, welke aldaar woonagtig was op een Pagthoeve, dewelke over al gevolgd wierd van een kwaaden Geest, die hem dikmaal aankwam in de gedaante van een grooten Hond, soo als hy met de Paarden uit den Akker kwam, dewelke hem scheen te willen Byten: Het welke hy zijn Pastoor te kennen gaf; die hem seide, *het een Geest te sullen syn, en hem aanraade, dat als hy weederom kwam, hem soude besweeren in den Naam van onsen Saligmaaker Jesus.* Waar op de voorsz. Arent Bosman, Antwoorde, *Heer Pastoor ik ben al te vervaard, ik en soude dat niet derven doen; Eevenwel soo verstu-*

te

te hy sig nog, en deed het daar naa; Wanneer het geschiede, dat in de vasten op Benedictus Avond, als Arent Bosman seer laat op de Pagthoeve was, de voorseide Geest hem soo geweldig aan deed, dat hy hem wilde omwerpen, en in de aarde trekken. Toen nam Arent een nieuwen moed op God, en seide: *Ik besweere, Gebiede, en beveele uw', gy Geest, in den Naam en de Magt van Jesus Christus, dat gy my uw' begeerte segd, en uw' Gebrek dat gy moogt hebben.* Waar op den Geest Antwoorde, *Ik ben een Christen Mensch, gelyk als gy;* Waar op hy aanstonds veranderde uit de gedaante van een grooten Hond, in die van een ouden Man; en sprak met een Heersche Stem. *Ik ben uw' Vaaders groot Vaader geheeten Hendrik Bosman:* Toen verdween hy al steenende, en sugtende; Om dat den Vyand den Duivel die by hem was, hem belette sijn Gebrek te kennen te geeven.

Op den derden Dag daar naa kwam hy wederom op deselfde plaats, met groote Pyne, en al sugtende, en seide; *Soekt dog raad, en verkort myn Pynen;* En hy verdween met dit seggen aanstonds. Egter soo kwam hy dikwyl wederom, seggende: *Dat Arent dog Raad soude haalen by wyze Priesters, om hem te helpen.*

F 2.

Toen

Toen vertrok Arent naa Ceulen, en sprak aldaar met de Doctoren van de H. Schriftuur; Maar om dat den Geest beswooren was, soo en konden sy hem geen anderen Raad geeven, dan sijn Pastoor aan hem reeds had gedaan: Wanneer hy nu ongetroost wederom reisde naa Dusseldorp, soo is 'er seer subyt en schielyk hy hem gekoomen een seer schoon Persoon in het Wit gekleed, gelyk een Priester, en seide tot Arent, *zyt getroost, ik sal Uw' helpen, het is den Geest van Hendrik Bosman, die den Duivel niet toe en laat, dat hy uw' sijn gebrek en begeerte soude te kennen geeven.*

Weshalven het best sal weesen dat gy sult gaan te Meyerik, en Morgen op de Heiligen Sondag de Missen sult hooren, van het begin tot den einde toe; En gy dan ook soo vroeg in de Kerk sal dienen te weezen, dat gy van den Priester, welke voor de Missen het Wy-waater Wyd, en werpt, het selve moogt antfangen; En naa dat die Missen sullen gedaan sijn, soo neemt het gewyde Waater met Uw'; En gaat de selven Avond, of anders in den selven Nagt daar aan volgende, op de voornoemde Pagthoeve daar de voorseide Geest pleeg te verschynen, en besweerd dan deselve Boosen Geest, dat hy dan den Christelyken en Goeden Geest, Uw' laat seggen sijn Gebrek;

En

En werpt dan het gewyde Waater op hem , dan sal hy hailende , en en al kuimende van Hem afscheiden ; en daar op soo sal den Christen Geest van Hendrik Bosman , Uw' sijn Gebrek seggen , waar door hy in 't Vagevuur soo gepynigd werd.

Hier op soo had Arent Bosman de voorseide Priester seer geerne meer hebben willen vraagen ; Maar als hy dat wilde onderstaan , soo seide hy ; Gaat naa uw' Huys , en doet alles soo als ik heb gesegd ; En gy sult dan met , en in den Naam van Jesus Christus alles kunnen overwinnen : op welk seggen den Geest verdween ; En Arent Bosman sag om , en weederom ; Maar hy en sag hem geheel niet.

Toen begonde hy eerst te bemerken dat dit een Miracul was van een Engel , of een seekere Heilige ; Door dien dat een sterfelyk Mensch , 't geen met een Lichaam befer , en uitgebreid is , sig in soo een korten Tyd niet konde verbergen , sonder gesien te konnen werden : Waar op Arent Bosman , op deselven Sondag , soo als gesegt is , al deed , 't geen hem de voornoemde Priester hadde geraaden ; Waar op hy des Aavonds ten Neegen Uren op die Pagthoeve sig liet vinden ; Maar terstond soo sag hy aldaar den gekwelden Geest , van Hendrik Bosman , waar op hy sig selven een Teeken gaf met een

Kruisje, en sprak daar op aldus teegen de selve; *Ik besweere uw' gy Boose Geest, die hier stryd en lyd met een Christen Geest, in den Naame van de Heilige Drieëuldigheid; Dat gy deesen Christen Geest verlaate en in vreedden laat; En daar op soo wierp hy het Wy-waater op hem; Op dit seggen, soo gaf den Boosen Geest een gruwelyk geluid, gelyk een Donderflag, en gaf ook Vuur van sig als een Blixem.*

Toen viel Arend Bosman van vreesse ter Aarden, en viel van sig selven: op dit geval soo sprak den Goeden Geest Hendrik Bosman hem aan, seggende. *Staat op Arent, Ik wil uw' mynen noot seggen. Gy sult my naa uw' genoegen dertig Missen doen Leesen; Vier voor die Reyne Maagd Maria, vyf Siel-missen, neegen Missen voor die neegen Chooren der Engelen, en twaalf ter Eeren van de twaalf Apostelen. Als meede verzoek Ik dat gy voor my twee weegen in Pelgrimagie sult gaan doen naa Aken, die Ik nog schuldig ben. Ende gy sult ter Eeren Gods, soo veel Aalmoessen geeven als Jesus Wonden heeft gekreegen aan 't Houte des Kruises.*

Arent seide hier op; „ Ik en weet niet „ hoe veel Wonden dat dat hy hadde. Waar „ op deselven Geest antwoorde, Gy sult nee-

„ en

„men Ses en Twintig Hoogduitse Guldens,
 „en vier witte Keulsche Penningen, gaat
 „daar meede naa Ceulen en koopt daar Brood
 „voor, en geeft elk Arm Mensche een
 „Brood voor de Deure van de Kerke daar die
 „oude Moerkens en de Arme Menschen sit-
 „ten.

„Mitsgaaders sult gy de voornoemde dertig
 „Missen meestendeel te Ceulen doen lee-
 „sen. Onder de Predikheeren, sult gy den
 „eersten Priester die gy ontmoet, of fiet, vyf
 „Siel Missen laten doen, mits hem geeven-
 „de vyf witte Ceulse Penningen; daar naa
 „soo gaat dan tot de Mindere Broeders; en
 „laat daar den Guardiaan leesen de Neegen
 „Missen van de Chooren der Engelen, ende
 „geeft den selve Neegen Witte Penningen:
 „Gaaf dan verder; tot onser Lieve Vrouwen
 „Broeders, alwaar dat Schoon en groote
 „Beeld van onse Lieve Vrouw in de Kerk
 „staat, en segt den Priester die daar de Mis-
 „sen leefd, dat hy leese de Twaalf Missen der
 „12. Apostelen, en geeft hem twaalf Ceulse
 „penningen.

Waar op Arent Antwoorde aan den Geest,
*onsen Pastoor doet de Missen welom Gods wil
 en voor niet. Daar den Geest op seide, laat
 hem dan de vier Missen leesen van onse Lie-
 ve Vrouw.*

Deese Missen wierden alle gedaan, en als

hy de Aalmoessen soude betaalen, soo had Hy daar toe maar het halve Geld, 't geen Hy te laat had bedagt, om dat hy het selve moeste meede genomen hebben eer hy van Huis ging. Eeven wel soo kocht hy Brood voor dat halve Geld, en gaf het selve om Gods wille.

Als hy weeder t' Huis gekoomen was op de Pagthoeve; soo seide den Geest Hendrik Bosman tot hem; *En sijt dog niet bedroefd om dat Geld, maar gaat Morgen vroeg als de Sonne opgaat, en die uw' eerst sal in 't gemoed koomen, met een Byl in de Hand, die heeft Geld in sijn Kist, in een rooden Buydel, welk Geld hy geerne kwyt was. Soo het saak is, dat hy het 'UE. geerne geeft, soo en beklapt hem niet; want anders soud'er moeten regt geschieden.*

Wanneer Arent des anderen daags in het Veld ging, soo kwam hem de voorseide Man reegen, soo als de Geest hem hadde geseid; En hy wilde dat Geld in sijn Kiste behouden; Waar op Arent hem kwam te vraagen *hoe komt gy aan dat Geld;* Soo Antwoorde Hy,
 „ Ik hoorde het klinken, soo als gy het in
 „ uw' Kist lag, en de Kist bleef open staan,
 „ waarom ik ook sien wilde wat'er in was; En
 „ ik nam het by my door des Duivels be-
 „ drog.

Als Arent dit Geld nu had, soo vraagde hy

hy den Geest, wat hy daar meede nu soude doen. Waar op de Geest seide, „ gaat naa „ Ceulen tot den Bakker, en segt hem dat hy „ Uw' daar Brood voor geeve, en schenkt „ dat meede aan den Armen; En segt meede „ aan uwen *Pastoor Heer Jan*, dat hy die „ vier Missen seer wel heeft gedaan; Want hy „ heeft 'er vyf geleesen in plaats van vier.

Toen seide den Pastoor dit hoorende, *God sy lof, en den Geest eeuwige Ruste. Ik deede Vyf Missen, waar onder de laatste tot overvloed was, want wy alle gebrekkelyk sijn.*

Toen seide den Geest tot Arent, „ als „ gy wat verlooren hebt, soo klaagt het aan „ den Geest die U E: was in 't gemoed gekoo- „ men, welke meede op de Pagthoeve in „ Pyne is, soo lange tot dat men te Aken „ dat Heiligdom sal vertoond hebben; Dan „ sal hy by myn Heer den Pastoor koomen; „ 't welk hy verdiend heeft, om dat hy op „ deeze Pagthoeve Pelgrims heeft gesonden, „ om meede in die Akense Beedevaard te gaan, „ die om de Seeven Jaar geschied.

Arent en mogt den Geest niet anders vraagen als 't geen hem selfs aanging; Want den Geest het hem verboden had, op verlies van sijn Vyf Sinnen.

Als Arent hier op naa *St. Jacob* Reisde, wierden hem onderweegen uit sijn Kleederen

inden Nagt dertien guldens ontstoolen. het geen hy aan de voorseide Geest klaagde; Welke in een Ogenblik by hem was, schoon hy wel driehonderd Mylen van hem af was; Welke Geest Arent soo veel te kennen gaf, dat hy sijn ontstoolen geld soude wederom krygen, (want een Geest is soo snel als een gedagte.) Als die Missen en Aalmoessen voorseid, alle wel gedaan waaren, soo wilde hy den Geest vraagen, of hy die Weegen en Beedevaarden naa Aken alleen soude doen, of met geselschap; Eer hy den Geest dit naauwlyks gevraagd had, seide den Geest tot hem, *dat hy een Jongman soude by sig neemen, die gy soo veel geeven sult, als gy in soo een saak soude willen ontfangen. Ende als gy de Pelgrimagie doet, soo en sult gy Uw en Eeven Naasten niet anders doen, dan gy wilde dat aan Uw selfs geschiede; Mitsgaaanders sult gy de Missen hooren als gy kond. Ende als gy te Aken sult gekoomen sijn, soo hoord daar de Missen, en doet de Offerhanden naa dat daar de Manier is; En geeft ook Aalmoessen voor het Autaar. De Medgezel van Arent nu, was den Pastoor sijn Broeder van Meyerick.*

Als sy nu naa Aken toegingen, soo deed den Duivel haar veel verdriet'aan, om die Beedevaard te beletten. Want hy maakte dat de Waardinne maar Twee Brooden kwam te ree-

ke.

kenen , daar sy 'er Vier had op Taaffel gebragt.

Als die Beedevaard nu geheel gedaan was, soo en begeerde Arent zijn Medgesel , geen anderen Loon dan om Gods wil. Arent van Aken t' Huis gekoomen sijnde, en weder op de Pagthoeve kwam, soo vraagde hy den Geest, *of die Beedevaarden wel waaren gedaan; Waar op den Geest Antwoorde, soo naauw als men het Goud in een Schaale weegd.*

Waar op Arent seide, *so deese Beedevaarden niet wel sijn betaald, soo werden'er seer weinige wel betaald.* Dat is waar, seide den Geest. Arent vraagde hem, *Wat men de Sieltjes alderprofijtelyste naa hun Dood konde doen.*

Waarop de Geest Antwoorde, *de Missen te doen leesen, Aalmoessen te geeven, Vasten en Bidden; Soo by aldien het ook een inwendig gebed is, en de Aalmoessen van regtvaardig goed sijn; Mitsgaaders, dat het Vasten gedaan werde van Menschen die in waaragtige Boete leeven, en de Missen met grooten aandacht by woonen, 't geen alles seer profitabel is: Mocht het my gebeuren van op der Aarde nog te sijn, gelyk gy; En seggen: O! God ontfermt Uw myner, naa Uw groote Barmhertigheid, soo waare ik vry en los van alle pynen.* Waar op Arent den Geest verder vraagde, *of hy nog in Pyne was.* Daar op hy

hy seide, *dat hy nog groote Pynen leed, en die sal nog geduuren ses Sondaagen, tot dat alle die Missen gedaan sijn.*

Arent vraagde den Geest nog verder;
 „ hoe sijt gy aan die Gratie gekoomen, dat
 „ gy Uw' meer moogt openbaaren als
 „ als wel andere Geesten. Hy antwoorde,
 „ dat en geschied juist niet om myn verdien-
 „ sten, maar om andere saaken die God be-
 „ kend sijn. Ende het en mag ook alle geesten
 „ niet geschieden, om dat 'er naa de Dood regt-
 „ vaardigheid is; dat 'er veele zielen weeder
 „ kwaamen in hunne Lighaamen, daar soude
 „ veel bedrog geschieden. Daarom heeft
 „ God geseid, en wilt alle Geesten niet ge-
 „ looven.

„ Arent vraagde nog verder; waarom
 „ hebt gy soo lang in 't Vagevuur geweest;
 „ Waar op den Geest Antwoorde; om dat
 „ wanneer ik Twintig Jaar Oud was, in
 „ groote Onkuisheid leefde, welke wraake
 „ roept in den Heemel; Ook soo en had
 „ ik deese sonde niet schoon uytgebiegt,
 „ waarom myn Pastoor niet en konde ver-
 „ staan. hoe groot deselve was.

„ Ten anderen; Om dat ik, als myn
 „ Soon een Arm Man sijn Dogter getrouwt
 „ had, daar nogtans het Huwelyk goed was,
 „ ik had willen hebben dat hy een Ryke ge-
 „ trouwt soude hebben.

„ Ten

„ Ten derden, om dat ik uit een seeker
„ Testament ontfangen hadde Tien gulden,
„ om die aan Arme Menschen om Gods wil-
„ le te geeven, 't geen ik by my gehouden
„ had 22. Weeken; Soo dat het met myn
„ ander geld wierde ontfloolen. Om deese
„ drie Sonden heb ik soo veel Pynen moeten
„ lyden, dat niet om uit te spreken is. En
„ om die reedenen moeste gy voor my die
„ Aalmoessen doen.

Toen vraagde hem Arent; Waarom open-
„ baarde gy Uw' selven gelyk een Hond;
„ om dat ik (seide hy) in het eerste van
„ myn Leeven geleefd heb als een Hond, en
„ niet als een Mensch; *Als meede*; Om
„ dat ik Sondaags pleeg te gaan Eeten eer ik
„ de Missehoorde: Maar als ik dertig Jaar Oud
„ was geworden, wanneer ik een Huisvrouw
„ getrouwt had, doen leefde ik wat meer als
„ een Mensch. Daarom heb ik my daar naa
„ vertoond als een Mensch.

Arent wilde van den Geest verder weeten,
Waarom dat hy eerst naa sijn Dood meerder
gepynigd was: Waar op den Geest ook Ant-
woorde; *Om de Sonden van Lucifer*; Te
weeten, *Om myn Hovaardye, Haat en*
Nyd die ik hadde, daar moest ik groote Pyne
om Lyden, die nog duurd. Maar de meeste
Pynen en duurde niet lang, om dat ik desel-
ve wel Gebiegt had.

Arent

Arent vraagde weederom; *waar in dat
sijn Hovaardye had bestaan; De Geest Ant-
woorde, Ik kleede my seer verwaand, en
droeg Schoenen met lange Tappen, een Rok
met verwaande Knoopen * en Coevelen
met Hackelen, om by de Menschen meer ge-
eerd en gesien te worden. Ik speelde ook
geerne dat Duivelen spel, dat is, het Dob-
belen; Maar ik had het wel seeven Jaar
gelaaten eer dat ik kwam te sterven; Had
Ik het nog een Jaar langer gedaan, soo soude
my God wel op het Dobbel-spel hebben laa-
ten Doodslaan, en dan soude ik eeuwig ver-
looren geweest hebben.*

Wat voor Sondaars werden meest Verdoemd
vraagde Arent nog; Waar op den Geest sei-
de, *Doodslaagers, Dobbelaars, Woekke-
raars, Roovers, Overspeelders, en die in
onkuisheid Leeven; die hunne Kinders Doo-
den, en alle Hovaardige Menschen.*

„ Arent vraagde, Vergeefde God alle
„ sonden die teegen hem misdaan syn: waar
„ op den Geest Antwoorde; Alhad iemand
„ Christus op nieuw weederom gekruisd, en
„ bekende syn schuld met berouw en Leet-
„ weesen van syn Sonden; en Bad om Ver-
„ gif-

* *Coovelen met Hackelen, is een oude Vlaamsespeek-
wys: En moet in die oude Taal naa gegaan en opge-
sigt werden.*

„giffenis van defelve ; Soo fal het God hem
„vergeeven Waarom dat een Priester, die
„des Sondaars Sonden niet hooren Wil, en
„naa de Magt die hy heeft hem niet en Be-
„straft, die vergramd God meer- dan of hy
„hem nog eens Kruiste. Naa de Dood is
„regtveerdigheid ; En in dit Leeven is Barm-
„hertigheid. Gy sult de plaatsen Schuwen
„daar men dubbeld, ceven of daar iemand was
„die Uw' de Dood geswooren had. Want de
„Dood is in het Dobbelspel geleege ; en ook
„in andere Speelen daar God in vergeeten werd.
„En die fulke Speelen ophouden daar God in
„vergeeten werd, en daar men Geld meede
„Wint, die werden Dooslaagers van Lyf en
„en Siele, en Gepynigd om haare Sonden die
„wraak roepen tot God in den Heemmel.

Als den Geest tot hem doen seide, *ik wer-
de seer krank, en iken kan niet meer spree-
ken.* Toen vraagde hem Arent Bosman, *kan
ik uw' niet helpen, op dat gy beeter werde.*
Den Geest Antwoorde, van Jaa, *Bid voor
my.*

Toen viel Arent op syn Knijen, en seide,
*O! Lieven Heere geeft deesen Geest Uw'
Gratie en sijt hem genaadig en alle Geloovige
Sielen.* En hy las nog daar en booven drie
Paternosters, en Ave Mariaas, en den Geest
(soo als het scheen) die Knielde ook. En als
Arent den Eenen Paternoster uirgelesen had,
soo

foo seide den Geest daar op, *Amen*. En als hy die Paternosters en Ave Marien alle geleesen had, seide Arent, *Eeuwige Ruste sy alle Geloo- vige Zielen*. Toen seide den Geest weederom, *Amen*. Arent toen weder opstaande, Vraagde aan den Geest, *of deselve sig nu wat beeter ge- woelde*. Waar op selve Antwoorde, *God sy lof en Uw' eeuwige Loon*. *Vraagd my nu al wat gy wilt seide den Geest, want ik ben nu wel gevoed en getroost*.

Toen Vraagde hem Arent, „ Waar van
 „ daan kreeg gy daar foo die Krankte en
 „ Pyne, dat gy niet en konde spreekken. *Waar
 „ op den Geest Antwoorde*, door myn Ho-
 „ vaardye, want als ik ter Kerke kwam, foo
 „ ging ik sitten aan de Hoogste en Gemakke-
 „ lykste plaats; En als men ons Heere het H.
 „ Sacrament op heste, foo knielde ik maar op
 „ eene Knie, en niet op beide, foo als ik
 „ suldig was te hebben moeten doen. En
 „ wanneer men den soeten Naam van Jesus, en
 „ Maria kwam te noemen, foo en boog ik
 „ myn Hoofd niet, 't geen ik schuldig was;
 „ Ik pleeg ook op Heilige Daagen te Werken,
 „ myn Graan van 't Veld in te saamenlen; Boo-
 „ den af te senden: Koopmanschap te doen,
 „ te Dobbelen en te Speelen om Geld te win-
 „ nen.

„ Waar op ik wierd gevangen, hoog ge-
 „ schat, myn Graanen wierden daar naa om

„ ver-

„ verre geflaagen, en ik kreeg meenig ongeluk,
 „ foo dat ik foo Arm wierd, dat ik meinde
 „ uit het Land te gaan, en te gaan Beedelen
 „ ter plaatfe daar ik onbekend was. Maar ik
 „ pleegde hier op eerft Raad met myn Pa-
 „ ftoor, en klaagden hem dat ik verfcheide on-
 „ gelukken en groot verlies had gekreegen:
 „ Waar op hy tot my feide, dat is alles Uw' eigen
 „ fchuld; Om dat gy de Heilige Daagen niet
 „ en hebt gevierd, maar defelve doorgebracht
 „ met het winnen van Tydelyk Goed, Speelen,
 „ Dobbelen, &c.

„ Waar op ik tot hem feide, dat ik de A-
 „ poftelen Daagen vierde, en ook Sante Mag-
 „ dalena dag, waar op de Paftoor antwoorde. Ee-
 „ nen Apofteldag en is niet meerder dan den H.
 „ Sondag; Nog ook Sinte Maria Magdalena
 „ Dag en is ook niet meerder; Wilt gy Saalig
 „ weefen foo houd de Tien Gebooden; Vierd
 „ den Heiligen Sondag gelyk den Paafch-dag.
 „ Als ik nu van hem gehoord had, dat het myn
 „ fchuld was, dat ik foo veel ongelukken ge-
 „ gekreegen had, en daar door Arm wierd.
 „ Soo Biegte ik alle deefe Sonden, en ik liefte:
 „ en ik vierde daar op de Heilige Daagen,
 „ en ik en fpeelde niet meer, &c.

„ Naadat ik dat kwam naate laaten, foo
 „ en ftierven myn Beesten niet meer; En ik
 „ wierd doen wederom Ryk van Goed, om
 „ dat ik wel ftond met God, daar ook alles van

G

„ moet

moet afkoomen. Op dit seggen wierd den Geest weederom overvallen met groote Pyn, dat de felve niet meer konde spreken, dog 's anderendaags verfcheen hy weeder op defelve plaats, alwaar hem Arent vraagde, *waarom dat hy fig des Nagts meer vertoonde als des daags.*

Daar hy op Antwoorde; *Soo lang als ik by God den Heer niet en kan koomen, foon ben ik in den nagt.* Daar hem Arent op vraagde; *Hoe lang fult gy nog moeten Pyn lyden,* De Geest Antwoorde; *Nog twee Daagen en twee Nagten, tot dat die Miffen alle gedaan fullen fijn.*

Arent vraagde weeder; *Mag men Uw dan niet helpen, om in deeſe Twee Daagen en Nagten geen Pyn meer te hebben;* *Soo wil ik Uw ſeer geerne ook den Aflaat ſchenken, die ik in myn Leeven verdiend heb;* *Soo by aldien gy die van my begeerd te hebben.* Waar op den Geest ſeide; *Geeft my twee Daagen Aflaat die gy deeſen middag hebt verdiend, dan en ſal ik geen Pyn meer hebben.*

Doen vraagde hem Arent; *Waar meede heb ik deeſen Middag dan Aflaat verdiend.* Den Geest Antwoorde: *Met die Pelgrims, en andere Arme Menſchen over het Waater te haalen, en Uw Paard daar toe te gebruiken.* Doen ſeide Arent; *Ik geewe uw geerne dien*

Af.

Aflaat om den Naam van Jefus. Waar op den Geest feide; Den Heere fy lof, en uw den Eeuwigen Loon van God. Nuen hebik geen Pynmeer.

„ Doen vraagde hem Arent; Syt gy nu „ bereid om ten Hemel te vaaren. Daar „ hy op antwoorde; Naa dat deefe Twee „ Daagen fullen fijn gepasseerd, en de Miffen „ gedaan fullen weefen.

Doen vraagde Hem Arent; Of ik nu selfs eens kwam te fterven? Soude ik ook in eenige Sonden van de Weereld fcheiden. Waar op de Geest Antwoorde; Als gy uwe Sonden wel hebt Gebiegt, en bereid fyt daar Pœnitentie voor te doen, dan fijn die alle bedekt, en de Heere en wil die dan niet meer gedenken; Daarom en kan ik daar niet meer of feggen, nog eenige kwaaden Geest. Maar die gy niet en hebt geagt en daarom niet Gebiegt, die fijn my welkennelyk.

Arent vraagde hier op; of hem dan van hem, (naamentlyk Arent;) deefe of geene fulke Sonden bekend waaren, en verfögt hem, die dan aan hem te feggen, als defelve hem bekend waaren. Waar op hy feide; Gy hebt uwen Naaften befpot, en op het Kerkhof hebt gy blyven Klappen en praaten onder den Heiligen dienft. Ende uwen * Konel

G 2. hebt

* (Konel doen Hanckelen.) is een Vlaamfe Spreek-

wy.

hebt gy doen Hanckelen, en op de Heilige Daagen pleegde gy om Bier te ſpeelen.

Hy noemde nog veel alſulke Sonden die ſoo klein waaren, dat het te verwonderen was; Maar van de Sonde die Arent Trouw en wel Gebiegt had, en ſeide hy niet een woord. Vervolgens ſeide hy ook; „Als Iemaand veel „ Doodelyke Sonden begaan heeft, en deſelve „ ten deele Biegt met een goed berouw; en de „ Sonde die hy vergeeten heeft, wel geerne „ ſoude willen Biegten, als hy deſelve ont- „ houden had; En al wierden hier op alle „ ſijne Sonden vergeeven naa die Schuld; „ Soo moet Hy dog naa ſijn Dood lang in 't „ Vagevuur blyven, om dat Hy daar klee- „ ne Pœnitentie voor heeft gedaan. Maar is „ het dat hy daar naa nog lang blyfd Leeven, „ en veel goede Werken doet, ſoo in het gee- „ ven van Aalmoeffen; Wel te Vaſten en te „ Bidden, en Naarſtig te Kerk gaan, ſoo „ werd dit alles hem voor Pœnitenrie toege- „ rekend. En als'er ergens Aſlaat is, naa de „ Ordonnantie van de Heilige Kerk, dan ver- „ kort hy den Tyd van ſijn verblyf in het „ Vagevuur, 't ſy dat Hy dien Aſlaat ſelfs „ haald, of door Iemand anders deſelve ſiet „ te verkrygen.

Doen

*wys; en dat ſal naa alle gedagten te verſtaan wee-
ſen; Uw Paard hebt gy doen Hinken.*

„ Doen vraagde Arent den Geest; Hebt
„ gy als gy kwam te Sterven wel regte Bieg-
„ te gedaan; Hy antwoorde Neen ik; Want
„ had ik regte Biegte gedaan, ik en soude soo
„ lange niet gebleeven sijn in de Pyne van het
„ Vagevuur; En den Boose Geest en had
„ my soo niet kunnen Pynigen; Maar in
„ Tegendeel, soo soude My cengoeden Engel
„ als ik kwam te Sterven naa myne Dood in 't
„ Vagevuur gesteld hebben, of daar hy my had
„ willen hebben, hoe lange dat ik daar in sou-
„ moeten lyden. En hadde Iemand naa myn
„ Dood voor my eenige Deugden gedaan die
„ souden sy voor God gebragt hebben, en
„ daar door soude ik uit die Pyne hoog sijn
„ verheeven geweest; Tot ik daar naa den
„ Heemel soude hebben kunnen bereiken. In
„ myn sterven en konde ik niet wel Biegten,
„ om dat ik niet en konde spreken. Het
„ welk hier van daan kwam, om dat ik de
„ geene die teegen my misdaan hadde, niet
„ en wilde in genaade ontfangen, nog haar
„ het ongelyk Vergeeven, het geen sy my
„ hadden aangedaan: En als deselve my toe-
„ spraaken, soo en wilde ik haar niet ant-
„ woorden, soo dat ik myn Paternoster las,
„ teegen myn eigen selven aan, om dat ik
„ niet vergeeven en wilde. Wanneer den Pa-
„ stoor in myn Krankte by my kwam, en
„ bevond dat ik niet spreken en konde; Soo

„vraagde Hy, of ik niet en wilde dat Heilige Sacrament, en het laatste Olyfel ontfangen; En soo gy daar toe geneegen sijt, (seide hy) soo maakt een Kruis; het welk als ik het selve gedaan had, soo las hy my de generaale Biegt voor; Om dat hem wel bekend was, dat ik seer Hart en Traag in 't vergeeven was; Daarom roerde hy myn Conscientie aan met het Spreken van deese woorden.

Ik stelle uw^r schuldig dat Gy dikmaal hebt gesproken, daar Gy moest swygen, en gesweegen als Gy moeste spreken.

„En daar door kreeg ik groot Berouw van alle myne Sonden, Het geen ik door eenige Teekenente kennen gaf; Daar op soo reikte hy my het Heilige Sacrament toe, en de Heilige Olye; En hy trooste my seer wel, Want ik by my selven seer ontruft was, Om dat ik spraakeloos sijnde niet en konde Biegten; Want anders soude de Boose Geest my ligt gebragt hebben tot wanhoop en Desperatie; *Verder seide hy nog;* Al wie dat H. Sacrament ontfangt met een opregt Berouw en Leedweesen van alle sijne Sonden, die sal Saalig sijn; Het geen ik ook heb ondervonden.

Hier op soo vraagde Arent; *Wel deden Uw^r*

Uw' Kinderen voor Uw' niets naa Uw' Dood. Waar op de voorseide Geest antwoorde; Dat waar weinig genoeg; Maar dat ik voor myn Dood selfs gedaen heb, heeft my best geholpen. Ik leed groote Pyne om myn Kinderen; Want ik liet hun Liederen groot Goed naa; En sy verdeelden dat seer ongelijk, met groote Twist en onneenigheid. En daar door wierd ik van haar vergeeten; Want sy meinden dat ik in den Heemel was. Ook soo was den Duivel in myn gedaante geweest by een Nigte van My; En seide tot haar, even als of ik het selfs waare geweest; Lieve Nigte, ik ben nog in groote Pyne: doen vraagde sy my in die Gedagten als of ik het self was: Liefste Neef; Waar meede soude ik Uw' dog kunnen helpen; Waar op den Boosen Geest in myn Naame en Gedaante. Antwoorde; Als of ik het selfs was; Segt myn Kinderen, dat sy my elk een Akense Beedevaarde doen, en XI. Sielmissen doen leesen. Mitsgaders; Die Quater Temperen, Vasten een Jaar lang te Waater en te Brood. Als meede in die Daagen neegen Witte Aalmoessen geeven; Dit deede myn Nigte aldus doen, (meinende dat ik het selve was, die tot haar gesproken had) maar het en hielp my niet. Als het Jaar uit was, soo kwam den Boosen Geest weeder tot haar, en seide. Lieve Nigte, het is alles wel gedaen

gedaan dat ik van Uw' begeerd hebbe, nu
Vaare ik op inden Heemel.

*Hier afgaf myn Nigte kennis van aan
myne Kinderen, en t' seederd en hebben sy
niets voor my gedaan. Maar het gemeen Ge-
bedder Kerke verstrekke my tot hulp; Maar
niet soo wel als het nu wel soude gediend heb-
ben, als ik myn Biegt had kunnen uitspre-
ken; Evenwel, soo dikwyl als'er een Mis-
se wierde gedaan, soo had ik daar myn deel
af. Daarom liet my den Heere toe dat ik
my aan Uw', myn Vriend Arent, soude open-
baaren, meer als aan iemand anders: te
meer nog; Om dat uw' Vaader my meede een
seer God Vriend was; Maar voor my mee-
de niet heeft gedaan, soo als wel behoorde;
Daar hy ook veel om heeft moeten lyden, over-
sulks soo moet gy my te hulp koomen in het
geene daar hy in is te kort geschooten.*

Waar op Arent hem Vraagde naa sijn
Nigte, welke van den Boosen Geest (soo als
gesegd is) in sijn Persoon was bedroogen,
naamentlyk of sy in de Helle was; Want
men seide dat sy was een Wichereffe, of een
Waarsegster. Waar op den Geest Antwoor-
de. „ Dat sy niet Verdoemd was, om dat
„ sy meinde niet te misdoen; Uit dien
„ Hoofde, om dat den Pastoor haar dat toe
„ liet, maar egter sy is nog in Pyne en den
„ Pastoor nog meer; Jaa ook die Duivels,
„ die

die men Witte Vrouwen , of Helhonden
 „ noemd, die kwaamen tot haar, en seiden
 „ dat sy te saamen onder de Aarde Woon-
 „ den onder schoone Boomen, en nog in vee-
 „ le andere plaatsfen, en sy belasten haar dat
 „ sy seggen soude, dit Volk dat woond on-
 „ trent haar plaatse ; en dat sy die plaatse
 „ souden rein houden, dan soude sy wel vaa-
 „ ren aangaande hun Neeringe , Land en
 „ Beesten, 't welk sy ook deden. Ende sy
 „ kreegen magt over de Menschen die dat ge-
 „ loofden, en hun lieden ook gehoorzaam
 „ waaren. En als hun lieden deese Eere van
 „ de Menschen niet en geschiede , soo deden
 „ sy hun Lieden schaade aan haar Neering en
 „ Kinderen. Ende als hunne Kinderen, of sy
 „ selven, of hunne Beesten, eenige hinder
 „ hadden, soo gingen sy tot die Wichereffen,
 „ en Waarfegsters , die dan seide ; Ik of Wy
 „ sullen besien wat hier af is, of waar het van
 „ daan komt, dat Uw' fulks geschiede, en
 „ overkomt- Doe kwaamen die Duivels tot
 „ haar, en seiden ; Ons en werd van hun
 „ Lieden geen Eere aangedaan: hunne Kinde-
 „ ren hebben onse Wooninge onrein gemaakt ;
 „ En gaaven haar deesen Raad, als sy wilden
 „ getrooft weesen, dat sy des Donderdaags hun-
 „ Kinderen vroeg souden doen slaapen gaan,
 „ hunne Huïsen Kuïsschenen Reinigen, *Mits-*
 „ *gaadors*, wel voor haar Kooken om te Ee-

„ten; En als dan soude het met hun wel
 „gaan in alle Saaken. Dit was het geene die
 „Waarssegsters aan hun Lied en tot Raad gaa-
 „ven; En als die Luiden sulks soo deden
 „als haar geraaden was, soo kreegen de Dui-
 „vels magt over haar, het welk sy door an-
 „dere middelen niet en konden verkrygen. In
 „het kort geseid; Alle die by Wichelaars of
 „Waarsseggers gaan, of daarom senden, die
 „loopen uit Gods bescherming, en gaan over in
 „het Geweld der Boose Geesten. En soo een
 „Pastoor dat in sijn Parochie toelaat, als hy
 „sulks weet, is ook in der Duivelen staat.

Hier op Vraagde hem Arent, *wat voor
 Geesten sijn dan die * Helhonden? Syn't ook
 Duivelen?* Hy seide, *het sijn alle verwor-
 pen Geesten, en een Gedeelte uit Lucifers
 Choor, en daarom sijn sy konstig en Arglistig.*
 Hier op vraagde hem Arent weeder, *wat Re-
 medie salmen teegen sulke Boose Geesten kon-
 nen gebruiken, dat die ons niet soude moogen*
kwel-

* *Als men in onse Teegenwoordige Tyd komt te seggen
 als iemand een Vrouw-Mensch ontmoet die seer on-
 reedelyk en onbeschofd van Taal en spraak is; soo
 seid men dan wel, dat is een Helhond van een
 Wyf, sy set een Mond op als een Hooy Schuur.
 &c. 't Geen uit die oude Hel-honden onder de
 Roomsgefinden in onse Taal in soo een sijn als hier boe-
 ven nag is overgebleeven.*

kwellen: Waar op den Geest Antwoorde; Een waaragtig en sterk geloove, daar men alle Duivelen meede kan verdryven, ook soo en kan den Duivel den Mensch geen meer kwaad doen, als God hem toelaat.

Hier op soo Vraagde hem Arent, *Of alle Geesten die op de Aarden met Pyne hun openbaaren, in den Heemel sullen koomen. Waar op den Geest seide van Neen, Want daar was eens een Man die de Arme Menschen pleeg te verdrukken, door dien dat hy van een seekere soort van Menschen een Beslooten Veld maakte, en wanneer hy kwam te sterven, soo wierd hy op dat Veld drie Jaaren lang soo seer gepynigd, dat hy scheen te verbranden in een Bosch; En naa die drie Jaaren, soo wierd hy begraven in de Helle.*

*Daar was ook eens een seekere Geest die Doodde de Kinders van sijn Soone tot seeven toe in 't getal; Om dat sijn Soon hem (sijn Vaader) naa sijn Dood niet en hadde gedaan, soo als wel behoorde; Naamentlyk, om voor hem te Bidden, &c. En als die Soon dat te weeten kwam, en voor sijn Vaader bestond te Bidden, &c. Soo bleeven sijne Kinderen eevenwel in 't Leeven; Want den Vaader wierd dies te eer uit het Vagevuur verlost, om dieswil dat hy een Goede Geest was, al
schoon*

*ſchoon hy ſijn Soons Kinderen Gedood hadde,
die Gedoopt waaren.*

„Arent Vraagde nog den Geest; Of het
„Goed was voor de Sielen te Offeren op het
„Autaar, waar op hy Antwoorde van Jaa;
„behoudens dat de Offerhande waare van Regt.
„vaardig goed; Want ſeide hy, dan is het
„een Dobbelde Aalmoefſe; Eeven, gelyk als
„Twee Penningen beeter ſijn dan Een; En
„booven dien ook, om dat het Sacrificie of Of-
„ferhande der Miſſe, booven alles ſeer goed
„en kragtig is. ;

„Arent Vraagde hem verder; Of God
„ook wraake nam, over de Kinderen der
„Ouders die den Heiligen Sondag ſoo ſchendig
„kwaamen te misbruiken; Waar op hy Ant-
„woorde; Niet alleen over de Kinderen;
„Maar ook over de Beesten, Paarden, Koeyen,
„en ander goed, men mag om al het goed van
„de Weereld niet een Gebod van God breeken.
„Men moet God meer beminnen en Lief heb-
„ben dan al het Goed dat in de Weereld is.

Toen Vraagde hem Arent; *Is dan den
Sondag hooger, en meerder dan d' Apostel
daagen?* Waar op den Geest Antwoorde van
Jaa: *Want God in ſig ſelven veel hooger is
dan de Apostelen.*

Vervolgens Vraagde hy hem ook; *Als
iemand eens een Doodſonde hadde gedaan,
ſoude hy daar tegens naa Comparatie, niet
ſoo*

foo veel deugden moogen teegen doen, dat die Son-
de hem soude worden vergeeven sonder Biegten.
Hier op seide den Geest; Deese Vraag is
maar een Duivels ingeeven, want diergeelyk
heeft hy my ook al voorgehouden, als ik nog in
Leeven was; Maar U E: moet weten, dat
een Doodsonde sonder Biegten, niet en sal
worden vergeeven, als men daar toe een Prie-
ster by de Hand heeft om aan hem te Biegten;
Jaa al gasmen buiten dat, al het Goed van
de Weereld; En hier op seide den Geest tot
Arent; Gy sult op den derden Dag op dee-
se plaats weder hebben te koomen, en als
dan w een Oog vast beslooten houden; Op dat Gy
daar door niet en komt te sien, soa lang als ik
met uw' spreeken sal.

En als hy sig den Derden Dag aldaar open-
baarde, soo was Hy soo klaar als de Sonne;
En Arent sijn oopen Oog wierd door dit geval
sodaanig verduisterd dat hy in geen Tien Daa-
gen uit het selve konde sien. En den Geest
seide tegen Arent. „ Ik ben nu door Gods
„ goedheid gekleed met Witte Kleederen der
„ Eeuwige vreugde, en ik ben gespyft voor den
„ Eeuwigen Honger, en gelaafd voor den
„ Eeuwigen Dorst. Ik hebbe terwyl ik van
„ Uw' afgeweest ben, al die Pynen en Tor-
„ menten der Helle gesien, en daar op de
„ vreugden des Heemels. Ik sag daar de Luiden
„ van Staat yder in sijn Rang, elk naa hun
„ ver-

„verdiensten in de Neegen Chooren der Enge-
 „len. De Menschen die Hovaardig hadden
 „geweest, en daar berouw af gekreegen had-
 „den, waaren in het Eerste Choor der Enge-
 „len, met de Kindertjes die naa hun Doopsel
 „Jong sijn gestorven. Die seer ootmoedig
 „waaren geweest, heb ik in het hoogste Choor
 „verheeven gesien. Want die God naamaals
 „het hoogste wil verheffen, die laat hy hier op
 „Aarden meest werden gekweld, getroubleerd
 „en verneederd, om daar door in de Ootmoe-
 „digheid meest te Profiteeren. En die Saalig
 „sullen werden, moeten eerst alle Py-
 „nen aanschouwen, eer sy tot God geraaken.
 „En die Verdoemde sien eerst die vreugde
 „der Saalige Sielen, eer sy vertrekken, in
 „die eeuwige Tormenten.

Hier op Vraagde hem Arent; *Sal ik ook
 eenige Loon ontfangen om dat ik U. Pyne in
 het Vagevuur heb verkort, en veel vreesse om
 uwen 't Wille heb moeten uitstaan; Daar op
 Antwoorde den Geest, Alle die sulks doen,
 sullen in de Ure van hun Dood geloond wer-
 den. Waar op Arent seide; Gy hebt my vee-
 le saaken verbaald, wanneer dat den Boo-
 sen Geest nog in uw was, mag men dat alles
 wel Gelooven soo als Gy het my hebt ge-
 segd.*

„Waar op den Geest Antwoorde; Neen
 „Geensints; Want al de goede woorden die
 „daar

„daar onder vermengd waaren, die waaren te
„saamen van den Boosen Geest; Want als deselve
„goede woorden geeft, dan soekt hy de Men-
„schen te bedriegen; veele Menschen werden be-
„droogen door Waarsegsters, of Waarsegste-
„rinnen, daar deselve geloof aanslaan; welke
„alle geschreeven sijn, in het Boek van de
„Verdoemde Menschen, voor soo verre als
„deselve geen Pœnitentie, of Boete doen voor
„hun bedreeven Sonden: want schoon de
„Boeken daar afgehouden werden, soo en kan
„geen Pœnitentie, of Boete helpen, want
„sonder dat, souden veel Menschen tot
„groote Sonden vervallen.

„Arent vraagde hem verder; wat staat
„van Leeven dat hy best soude moogen aan-
„neemen om God te kunnen behaagen. Den
„Geest seide daar op; Dat het niet goed sou-
„de weesen, dat iemand een staat van Leeven
„soude willen aanneemen, die hy' sijn Leeven
„lang niet en soude willen onderhouden: en
„die in een Klooster soekt te gaan, daarmen
„de ordre van dat Klooster niet wel en onder-
„houd, die doet even eens, als iemand an-
„ders, die een ander volgd, om in een Put
„hun selven soeken te verdrinken; want her
„voor soo een Persoon veel beeter waare, dat
„hy hem tot een Huwelyk begaf, en leefde by
„den Arbeid van sijn Handen; waar door
„hy soude kunnen koomen in het Choor der
„Regr-

„Regtveerdige Engelen; Jaa al soude hy in
 „het hoogste Choor wel kunnen koomen, als
 „hy eenige ordre maar wel onderhoud.

„Vervolgens Vraagde hem Arent weeder;
 „Koomen ook de Akkerlieden in Pyn en Straf-
 „fe, om dat deselve soo een swaaren Arbeid
 „doen? Waar op de Geest Antwoorde; Ik
 „heb'er wel veel in Pyn en Straffe gesien,
 „maar niet in de grootste Pynen want de
 „Soldaaten en andere soorten van Menschen,
 „de Akkerlieden dikmaal veel schaade en
 „moeite aandoen; werden daarom hun groo-
 „te Pynen afgenoomen; En de Soldaaten, en
 „die andere kwaade Menschen, sullen hier naa-
 „maals de grootste Pyne, en Straffe, in plaat-
 „se van de Akkerlieden, selfs moeten uitstaan en
 „verdraagen. Daarom; soo hebben sulke
 „Menschen, die hunnen Eeven Naasten hier op
 „Aarde verdrukken, de meeste Pyne te wag-
 „ten en uit te staan: gelyk ik gesien heb dat
 „Doodslaagers deselfde Pynen moeten lyden,
 „van die Menschen welke sy Doodgeslaagen,
 „hebben by haar Leeven hadden verdiend.
 „Waarom ook de meeste Pynen moeten uit-
 „staan, die geene, welke door Oorlogen die
 „niet wel gevoerd sijn, veel Menschen ver-
 „moorden, Huisen, Dorpen en Steeden aan
 „Brand steeken, en Ruineeren, deese alle
 „sullen meest in Lucifers Choor koomen. Ik heb
 „self (seide den Geest) seer Swaare en Grootte
 „Py-

Pyne moeten Lyden en uitstaan, om dat ik
 „ Dertig Jaaren Oud sijnde, een Huis in de *
 „ Brand stak, dat tot de Kerk behoorde;
 „ Waar door de Kerk meede kwam af te Bran-
 „ den; Waarom ik seer lange groote Pyne
 „ heb moeten Lyden, om dat ik daar geen
 „ Boete, of Pœnitentie genoeg voor gedaan
 „ had.

Waar op hem Arent vraagde; *Wel waar-
 om kwam gy op de Aarde om alhier Pynen
 te Lyden?* Waar op hy seide: „ Wanneer
 „ ik van myn Ligchaam soude Scheiden, soo
 „ kwaamen de Boose Geesten tot my; En
 „ seiden dat Ik in een groote Dood-Sonde was,
 „ om dat ik niet Gebiegt en had, en wilden
 „ my in de Helle voeren; Maar een Engel
 „ Gods vetdreef deselven; En met dat ik ee-
 „ ven was gestorven, soo wierd 't Vonnis over
 H „ my

* *Het komt den Uitgeever van dit Tractaat soo voor,
 dat myn Heer den Abt, in een slegte Buurd moet
 gewoond hebben; om dat Hy in het selve
 doorgaans spreekt van kwaad aardige Gee-
 sten; als van Helhonden; en van een Geest die
 een Brandstichter was &c.; welke Exempelen gants
 niet goed sijn, om soo een Jonge Biegt-dogter te oef-
 fenen in de kennisse van Gods Heilige Woord;
 't geen anders naa sijn Professie als Licentiaat in
 de Godheid sijnde, seer onstigtelyk is voor soo een
 Jonge Dogter. &c. &c.*

„ my gestreeken dat ik in het Vagevuur sou-
 „ de moeten sijn , sonder my eenige Tyd te
 „ bepaalen , hoe lang sulks soude moeten
 „ weesen; En dat my de Boose Geesten al-
 „ daar soude Pynigen, soo lange tot dat ik
 „ genoeg soude geleeden hebben. Maar door
 „ de Reine Maagd Maria, en Sant Jacob,
 „ die onsen Heere voor my hadden Gebedden,
 „ soo bleef ik hier op der Aarden, om de
 „ Pyne te Lyden, daar ik deselve hadde ge-
 „ daan, naamentlyk hier op de Aarde. Hier
 „ op nu soo gaf myn Engel my over aan de
 „ kwaaden Geest, welkers Raad ik hier op der
 „ Aarde hadde gevolgd, ten einde, om my
 „ rein te maaken met groote Pyne.

Arent vraagde hier op; *Wat dienst hebt*
Gy in Uw' Leeven onse Lieve Vrouwe, en
Sant Jacob gedaan, dat deselve voor uw'
kwamen te Bidden, om Uw' te helpen! Hy
 Antwoorde hier op; „ Ik pleeg den Avond
 „ van onse Lieve Vrouwe te Vasten met Bier
 „ en Brood; en de Feestdaagen van haar die
 „ vierde ik meer dan andere Heilige Daagen:
 „ waarom ik voor die geringen Dienst groo-
 „ ten Loon heb ontfangen. Sant Jacob, Sint
 „ Jans Broeder had ik voor myn Patroon
 „ uit de Apostelen gekooren; En ik diende
 „ hem meer dan de andere. Daarom is het
 „ goed dat iemand een Apostel in sijn Lee-

„ Ven

„ven verkiest, die sijn Voorspraak en hulpe
„sy in Tyd van Nood en Dood.

Hier op vraagde hem Arend, *soude U E:*
niet nog wel willen dat Gy nog in Leeven
was; Waar op den Geest Antwoorde; Ik
hadde veel liever tot het einde der Weereld
in't Vagevuur te Branden, met verseeke-
ring van myn Saligheid: dan nog eens, te
moeten sterven met sulken onsekerheid,
dat ik op het laatste niet en soude weten waar
dat ik naa myn Dood bevaaren soude, in
den Heemel of de Helle.

Verders soo vraagde Arent den Geest; Of
ook Geestelyke Personen die Gewydwaaeren,
en in seekere Ordre Leefden; Naa
hun Dood wel in Pyne of Straffe kwaamen.
Waar op den Geest Antwoorde; „Dat de
„Priesters, Monnikken, Nonnetjes, en ande-
„re Geestelyke Menschen, welke haar Ordre
„en Staat daar deselve in sijn, wel betragten,
„en ook wel onderhouden, naa hun Dood
„geen Straffe of Pyne fullen te Lyden heb-
„ben; Maar evenwel, soo fullen sy die Py-
„nen en Smerte van die andere benaauwde
„Sielen moeten sien en aanschouwen, eer sy
„tot God kunnen koomen; Dog egter soo
„werden sy door hun uitgekooren Engel
„daar toe gebragt, om sulks te kunnen aan-
„sien, sonder dat sy Pyne Lyden.
H 2 „Maar

„Maar de geene: welke hun Staat en Ordre
 „breeken, met Hovaardye, Gierigheid, On-
 „kuisheid &c. &c. Die werden Gepynigd
 „sonder Barmhertigheid; *Wel te verstaan;*
 „soo daar geen Pœnitentie of Boete voor ge-
 „daan is. Iemant die Honderd Dood Sonden
 „heeft gedaan, sal ook Honderd Pynen in de
 „Helle moeten Lyden. Iemand die maar een
 „Dood Sonde heeft begaan, en sonder Boete
 „en Pœnitentie komt te sterven, sal daar maar
 „een Straffe en Pyne voor moeten Lyden.

Arent vraagde verder; *Wat is het dog,*
dat een Mensch tot God doet koomen. Waar
 op den Geest Antwoorde; „Dat men de Ge-
 „booden van God wel onderhoud en veel
 „Goed, en geen Kwaad moet doen; *Mits-*
 „*gaaders*, God in sijn Harte draage, en dik-
 „wyls van hem spreekte. Als meede hem aan-
 „roepen in Nood en in Swarigheid, en ten allen
 „Tyden Loven en Danken; En geerne dik-
 „maal seggen! God geeve het; God sy
 „Geloofd; en verder, in Gods Naam, God
 „helpē ons &c. Als soo een dan sterven sal,
 „dan sullen hem sijn gestaadige Aanroepin-
 „gen, tot Hulpe ente pas koomen, wanneer
 „God en sijn Engelen hem sullen helpen. Maar
 „de geene welke gewoon sijn kwaalyk te
 „spreeken, die en sijn niet wel bereid in hun
 „Dood; Waarom dat den Boosen Geest (den
 „Vyand); altyd op hun uiterste by hun is;
 „, waar

„waar op den Geest vervolgens seide: vraagd
„nu al wat gy vraagen wilt, want ik gaa nu
„in de vreugde des Heemels.

Waar op hem Arentvraagde: *Of hy niet
eerst in 't Paradys en soude koomen.* Daar op
hy antwoorde van Jaa! *Want ik sal in het
Paradys my selven soo lang ophouden, tot op
den Tienden Dag, als dan sal ik opvaaren tot
in den Derden Choor der Engelen, daar ik
dat schoone Aangesigt van God, Christi Jesu,
sal aanschouwen, tot inder Eeuwigheyd; En
als ik daar sal gekoomen sijn, soo sult gy (A-
rent) weederom kunnen sien uit uw' een ver-
blinde Oog.*

Waar op hem Arent nog al voort, en ver-
der vraagde; *Naa een seker goed Man van
sijn kennisse in voorige Tyd, waar dat die sijn
Siele was?* Waar op den Geest antwoorde;
*dat deselve maar seeven Uren in 't Vagevuur
was geweest, en nu in den Heemel was; om
dat hy een Akkerman geweest sijnde; in alles
seer ootmoedig Barmhertig, en seer geduldig
in alle sijn Lyden had geweest hier op der Aar-
den, en daar naa met groote begeerte tot God
kwam te sterven.*

Nog vraagde hem Arent al verder; *Hoe
dat het met die Vrouw al stond, of was, die
hy hier op der Aarde soo wel gekend hadde;*
Waar op den Geest antwoorde; „Dat sy in
„den agtsten Choor der Engelen was, naast de

„Maagden; En dat deselve aldaar wierd ge-
 „eerd met groote Vreugden; uit die reeden,
 „om dat deselve by haar Leeven de Heilige
 „Kerk veel Dienst had gedaan, met Aalmoes-
 „sen te geeven, het Schenken van haar
 „Juweelen aan de Kerk, waar mee-
 „de sy verdiend heeft om naa haar Dood seer
 „geagt en ge-eerd te sijn; Gelyk ook de Prie-
 „sters die God Almagtig met een inwendige
 „liefde seer Trouw gediend hebben, en uit
 „Liefde tot God seer dikmaal Missen doen;
 „dewelke gesteld sullen werden in de Teegen-
 „woordigheid Christi, om dat sy den wille
 „van hun kwaade gencegentheid weerderstaan
 „hebben, en den wille des Heeren hebben ge-
 „daan. Insgelyks, die met eengoed berouw
 „van hunne Sonden de Misse hooren, verdie-
 „nen veel Genaade by God; Al seiden sy al-
 „leen maar, O! soete Jesus sijt my Arme
 „Sondaar Genaadig: door UE: groote Barm-
 „hertigheid; sulke woorden hoord God lie-
 „ver dan den Sang der Engelen in den Heemel.

In deeze laatste Nagt seide Arent nog tot
 den Geest, *Ik heb eens beloofd gehad naa St.
 Jacob een Pelgrimagie af te leggen, om dat
 ik door uw' eens seer vervaard en verschrikt
 ben geworden? Wat sal ik nu met deese be-
 lofte doen?* Waar op de Geest Antwoorde;
*Belofte maakt schuld, daarom diendse te
 werden vervuld.*

Arent

Arent vraagde daar op; *Kan ik deese Pelgrimagie niet met eenige andere Boete of Pœnitentie te doen, niet ontgaan, om daar van bevryd te weesen. Waar op den Geest seide: Dat staat alleen in de Paus sijn Magt, te weten; dat deselve iemand kan ontslaan van Pelgrimagien te doen naa Jerusalem: naa Roomen, of naa Sint Jacob; Die een van deese beloften gedaan hebben, en niet wel en kunnen doen, moeten Raad pleegen met de Heilige Kerke, al watmen God, of sijn Heiligen heeft beloofd, dat moet volbragt werden soo haast als men kan; Eer dat Uw' God daar over aanspreekt; En soo gy op den Weg van Uw' Pelgrimagie niet Ligchaamelyk kan Vasten; Soo vast ten minsten van Sonden te pleegen: ook als gy des Morgens opstaat, soo Teekend Uw driemaal met een Teeken van 't Heilige Kruis, ende segt dan, Jesus van Nazareth Koning der Jooden, ontfermt Uw' over my, soo sult gy bewaard sijn teegen alle Uwe sigtbaare en onsenelyke Vyanden.*

En onderwyl dat Arent met de Geest soo in gesprek was, soo ontstond 'er een groot Tempeest, en Onweeder; Waarop Arent den Geest vraagde; *Waarom dat het soo een groot onweeder was? Daar den Geest op antwoorde: Daar heeft een Man sig selven Verhangen, en een Vrouwe haar eigen Kind*

in deese Vre om het Leeven gebragt; dat selve sal God over veel Creaturen Wreeken; want het God seer Leed is, dat iemand sig het Leeven beneemd, en in syn Sonden sterfd.

Het geschiede meede dat te Meyerik een Vrouwe 19. Jaaren lang Siekelyk en Krank hadde geleege, waar van hem Arent vraagde of sy daar ook van sterven soude; Soo antwoorden den Geest, Neen sy; want God heeft nog eenige Jaaren haar Pynen verligt, om dat self neegen Zielen hun Pynen hebben verkort, die nog wel seeven jaaren langer in Pynen souden geweest hebben; Daarom heeft den Heere haar nog gesondheid en sterkte willen geeven, om met haar Gebeden en Aalmoessen nog meer Zielen te winnen, en met die Missen die sy voor hun souden doen Leesen. Daarom hebben de Sieltjes welke voor haar God gebeden hebben dat sy nog lang soude moogen Leeven; Mitsgaaders, nog lang voor hun Lied en Bidden, om Boete en Pœnitentie te doen, met Inwendig te Bidden, te Vasten, en veel Missen te hooren &c. het welk alles voor haar Pœnitentie werd gerekend; Maar en segt haar dit niet; Op dat sy haar niet en soude verheffen, en sig selven waardig soude agten, om tot God te moogen komen, sonder Smert of Pyn.

Hier

Hier meede (naa dit gefegt te hebben) soo befloot den Geest, nu Hy alles in Christus gefien hadde, fijn afscheid van Arent te neemen, aldus.

Ik hebbe Uw' Arent al deefe Woorden, door Gods Goedheid en Barmhertigheid gefegt, om Uw', en alle die dit met Devotie fullen Leefen, of met een Inwendige Gehoorfaamheid hebben gehoord, daar door te Leeren om tot God te koomen, en hem te dienen, om die Helsche Pynen te ontgaan; Het welk den wille Gods is, nu fult gy alles naa Uw' beste weeten fchryven, fchoon het den Boofen Geest Uw' fal tragten te beletten, maar den Heere fal Uw' helpen om der Menfchen Saligheid wille; Welke fy Lof, Prys en Eere tot in der Eeuwigheid. Deefen Geest heeft fig dusdaanig verтоond in 't Jaar A°. 1438. van St. Marcus Avond, tot den Dag van Christi Heemelvaart, dat is, 26. Weeken lang. En Meester Jan van Hessen, Doetoor in de H. Schriftuur, heeft dit Boekje over gefet in het Latyn, en aangetoond dat deefen Geest goed was; Als meede dit Boek met alle fijn Poin-ten en Leerftukken.

H 5

Den

Deefen Arent is tot hier toe een regte Vraag al geweest; Hoe heeft het Myn Heer den Abt van fig konnen verkrygen; Dat hy deefe Geesten door Arents foo lang heeft laaten lastig vallen? &c.

Den Uitgever van dit Tractaat, geeft aan den opmerkenden Leeser in bedenken, of de Spreekwyze die veele en verscheide kwaade Betaalders hier te Lande, in den Mond hebben; van te seggen, wanneer sy iemand op op haar sien toekoomen om vermaaning te doen van hun schuld te Betaalen; Voor een gewoone manier van seggen hebben aan iemand van haar Huisgenooten, daar komt een kwaade Geest aan; waar onder sommige sig dan wel schuil houden, of sig selven 't soek maken, om haar Schuldenaar de Pas af te snyden van geen occasie te hebben om vermaaning te kunnen doen van haare schuld; het geen alhier maar by gebragt werd, om aan te Toonen; Dat de Origine, of de oorsprong van dit seggen, uit het Pausdom afkomstig is, uit die oude Fabuleuse Vertellingen en Verschyningen van kwaadaardige of Boose Geesten naa hun Dood! Het geen kennelyk genoeg te sien, is, in de voorgaande Historie van Arent en Hendrik Bosman; Mitsgaders veele andere, door den Biegt-vaader reeds by gebragt, en verhaald.

Maar; den Uitgever is van Gedagten, om myn Heer den Abt, met syn Jonge Biegt-dogter een korte wyl in hun Vryheid te laten; uit die Reeden; Om dat deselve moogelyk te saamen nog wel iets te seggen of te sprec.

spreeken sullen hebben van die Jagt Merryen, daar myn Heer den Abt en de Jonge Biegdogter hier voor van verhaald hebben.

Den Leefer: sal uit al het voor verhaalde met een ogenblik haast en ligt kunnen sien, hoe *Fabuleus*, en met veel versierde Historien de Paapen in die Tyd de Eenvoudige en onnoosele Menschen, voor de Tyd van de Reformatie, onder die oude Duistere Tyd van Kennis en Weeten-schap, hebben weeten op te houden en sulke *Fabuleuse Vertellingen* wys te maaken. Maar ten Tyde, waneer onse vrye Neederlanders, in die eerste Domme en Boose Tyd, Door Gods Bystand het Slaafagtige Juk van de Slavernye van haar Schouderen hebben moogen afschudden; Soo is het in de Stad Amsterdam geschied; Dat een Roomsge-sind Ambachtsman, welke den Bybel al dik-maal hadde doorgeleesen; En by occasie in Geselschap koomende van syne Roomsge-sinde. Dewelke van de Geusen seer kwaalyk spraaken, haar tot Antwoord gaf. En spreekt dog soo kwaalyk niet van de Geuzen; Want sy hebben ons dit voordeel altyd toegebracht, dat de Papen ons Teegenwoordig soo veel dingen niet en kunnen wys maaken, als wel voor-deesen; En waaren'er de Geusen niet gekoomen de Papen souden ons wel wys gemaakt hebben dat onsen Lieven Heer HENDRIK heete.

Laa.

Laaten wy nu de Biegt aan weedersyden vervolgens verder hooren.

BIEGT-DOGTER.

Vaader; soude men voor iemand die Overleeden is, een Pelgrimagie moogen doen, en in een Beedevaard gaan, al en had hy sulks by sijn leeven niet beloofd, en dat deselve hem Profytelyk soude kunnen weesen.

BIEGT-VAADER.

Jaadog; Want sulks blykt seer klaar uit de Openbaaringe die Sante *Brigitta* heeft gehad, van den Heere Jesus selfs in haar Sesde Boek Cap. 66. Want hy vertoonde haar een Siele die van den Vyand was beseeten om neegen reedenen van Regte.

Ten Eersten, Om dat dien Overleeden Siel, gewillig in sijn Sonden had geconsenteerd.

Ten Tweeden, om dat hy de Waardigheid en verdienste van sijn Doopsel had veragt.

Ten Derden, om dat hy de waardigheid van het Heilige Vormsel dat hy van den Bischop had ontfangen niet geagt en had.

Ten vierde, om dat hy niet en lette op de Tyd die hem tot Pœnitentie gegeeuen was.

Ten vyfden, om dat hy in sijn werken, Christus, nog sijne werken en heeft gevreesd gehad, maar al willens en weeten van my is afgestaan.

Ten Sesten, om dat hy myn Langmoedige

Pa-

Patientie verſmaad heeft, als of ik hem niet en ſoude oordeelen.

Ten Seevenſten, om dat hy myne Gebooden ſoo Min agte als de Gebooden der Menſchen.

Ten Agtſten, om dat hy God niet en dankte voor alle ſijne weldaaden, overmits ſijn Herte geheel in de Weereld was.

Ten Neegende, om dat myn Paſſie en Lyden als Dood in ſijn Herte was. *En daarom werd hy van den Vyand in Neegen verſcheide Manieren gepynigd.*

De Eerſte Pyne, is om dat hy onwillig getormenteerd wierd; door dien hy Leevende op der Aarden, in ſijn Lyden wel geduldig was om de Liefde Gods, maar onverdig was in ſyn kwaade eigen wille.

De tweede is, dat hy nu gevoeld dat alle Creaturen teegen hem opſtaan; Om dat hy deſelve meer pleeg te Beminnen dan den Schepper: Want daar iemand meeft in Sondigd, werd daar meede ook meer geſtraft.

De Derde is, de Droefheid, om dat hy by hem het alles Contrarie vond, dat hy eerſt booven God heeft bemind.

De Vierde is, Brand en Dorſt; Om dat hy Dorſtiger en Begeeriger was, naa het Tydelyk en Vergankelyk goed, dan naa het Eeuwige.

De

De Vyfde is, de vreesse voor de Magt der Duivelen ; Om dat hy den Heere die soet en Goed, en booven Maaten Goedertieren is , geheel had verlaaten , en niet bemind of gevreesst als hy wel konde, en moest doen.

De Sesde is, het ontbeeren van het ligt in't Aanschouwen Gods tot sijne Saligheid ; Om dat hy in den Tyd van Genaade , Gods geduld niet en kwam op te merken.

De Seevende is; de vreesse van de Verdoemenisse ; Om dat hy niet verseekerd is, of hy sal Saalig sijn.

De Agtste is, het knaagen van sijn Conscientie ; Om dat hy het kwaad en de Sonde heeft gedaan, en de Deugden het Goede heeft naagelaaten.

De Neegende is, groote Koude en geweent, Om dat hy de heete Liefde van God, niet en heeft geagt. *Eevenwel soo en sal hy nogtans niet syn Verdoemd, in de Helle, maar door het Vagevuur gesuiverd werden, om ter Saaligheid te kunnen koomen.*

Om dat Hy nog deese twee volgende Deugden heeft gehad.

De Eerste; is het Geloove in myn Lyden, door dien hy die geene welke deselve Versmaade en Veragte, heeft weerderstaan, en Teegen gesproken.

De Tweede is. om dat Hy met Vasten Bemind en gediend heeft , myne Moeder Maria,

ria, Mitsgaaders, myne Heiligen. Door welkers Gebeden hy sal verlost en Saalig werden. Om Neegen Reedenen.

Ten Eersten, om dat hy myn Lyden heeft ge-eerd, en het Geloove behouden van myn Heilige Kerke.

Ten Tweeden, door de Offerhande van myn Lichaam in de *Misse*, want dat is de Medicynen voor de Siele.

Ten Derde, door de Gebeden van myn Uitverkoornen die in den Heemel syn.

Ten Vierden, door de goede Werken die in de Heilige Kerke geschieden.

Ten Vyfden; door de Gebeden van de goede Heilige Menschen die nog op Aarden syn.

Ten Sesden, door de Aalmoessen die gedaen werden van Regtveerdig goed, en het weedergeeven van onregtvaardig goed.

Ten Seevenden, door de Moeite, Arbeid en Kosten, die van goede Menschen gedaen werden, welke voor de Sieltjes in Pelgrimage gaan.

Ten Agtsten, door den Afsaat, die den Paus, of de Pausen hebben gegeven.

Ten Neegenden, door eenige aangenoomen Pœnitentientien, die de Overleedenen, mits haar afsterven by haar Leeven niet en hebben volbragt.

E. EGT.

BIEGT-DOGTER.

Wierd die Siele nog Saalig?

BIEGT-VAADER.

Jaa sy dog! Want het selve geschiede door het Gebed van den Heiligen *Ericus*, dewelke deese Siele als sijn Patroon hier op de Aarde hadde gediend.

BIEGT-DOGTER.

Wel Vaader; Ik verstaai uit die *Revelatie* of Openbaaringe, veel schoone Midde-len en Manieren, om de Sieltjes te helpen, die Jesus aan de Heilige *Brigitta* selfs heeft geleerd, en te kennen gegeven, waar meede sommige seer wel Accordeeren met de Mid-delen die gy my te vooren wel hebt geseid: te weten, Christi Passie of syn Lyden voor hun overdenken met Dankbaarheid, 't geen men alderbekwaamst doet als men de *Missen* voor hun hoord, of met de gedagtenisse van het Lyden Christi, het Heilige Sacrament voor hun ontfangt. Als meede eenige Afsaat elders voor hun te haalen, gelyk als gy my wel geraaden hebt naa dit *Visioen* of *Gesigte* van Christus, waar uit ik Leere en wel Bemerken kan, dat den Afsaat seer opregt, kragtig en van groote Waarde is voor den Heere.

BIEGT-VAADER.

Dat is seker Men seid gemeenlyk naa de Leeringe van de Doctoren der Heilige Kerk, dat den Afsaat altyd soo veel waard
en

en kragtig is als hy luid; dat is, soo als de woorden der Pausen te kennen geeven, en verklaren. Het welk soo waar en seker is, als Jesus de Waarheid selve is, die niet en Liegd, nog en bedriegt; en aan de Heilige *Brigitta* op sekeren Tyd eens heeft gesegt, dat den Aflaat van Roomen al meerder is voor God dan hy wel luid voor de Menschen. Want die den Aflaat met een goed herte ontfangen, die en verkrygd niet alleen Pardon en Afslag van Sonden, en van de Pyne voor de Sonde; Maar hy Ontfangt ook dat Eeuwige Leeven, 't geen hem dan sonder uitstel werdgegeeven. Overfulks Leerde hy ook aan haar, dat nergens in de Weereld de weg van de Aarde tot den Heemel, korter en was dan te Roomen, om den grooten, en meenigvuldigen Aflaat, die daar te haalen is voor de Leevenden en de Dooden; Het geen komt door de Verdiensten en Gebeden van de H. Martelaaren, die daar ontallyk veele sijn gestorven, en hun Bloed gestort hebben, dat 'er de Straaten van Roomen meede schynen geschrobt of geplaveid te sijn. *

I

Je-

* *Myn Heer den Abt, sal immers met dit seggen de Geusen niet kunnen beschuldigen, want die te Roomen nooit Oorlog en Tirannye gevoerd of gepleegd hebben; Maar selfs wel de Papen, onder de Tyd der Spaanse Tirannye, die de Geusen hier in onse*

BIEGT-DOGTER.

Jesus Leerd ook in de *Revelatie of Openbaaringe* aan de Heilige *Brigitta* voornoemd gedaan, dat het goed is voor de Overleedenen de Weegen in Pelgrimagie af te leggen die deselve beloofd, en niet gedaan hebben; maar booven dien ook andere werken van Pœnitentie en Boete, welke sy by hun Leeven wel begonnen of beloofd, maar niet volbragt hebben; *Wilt my Vaader dit door een Exempel dog doen verstaan.*

BIEGT-VAADER.

In 't Jaar A°. 1580. Regeerden te *Bergen in Henegouwen* twee Geesten in een groot Schoou Huis, aldernaast de Parochie Kerk van *Sante Lysbette*, welke aldaar wierden be-
 swooren van den Pastoor van *Lebbeke* in de Præsentie van andere Pastooren. *Waar of den eenen was, Heer Jan Pastoor van Munte.*
 Item,

onse Neederlanden genoeg vervolgd, en met *Tyrannye* hier om 't Leeven geholpen hebben duisenden van *Menschen*, als meede onder de *Waldensen*.
 Dat in *Onde Tyden* veele Landen, door de *Gothen*, *Wenden*, *Longobarden*, en *Saxen*, met veel *Geweld* overstroemd syn geworden, is uit de *Historien* van die *onde Tyden* genoeg bekend, welk seggen moogelyk hier op sal sien. Of het moeste de *Saraceenen* geweest hebben, daar de *Roomsche Kerk* wel moeste meede gehad heeft.

Item, den Pastoor van St. Gillis te Dendermonde; Als meede, Heer Joost de Klerk, Religieus van Sinte Pieters Klooster te Gendt, en nog meer andere soo Geestelyke als Weereldlyke Persoonen. Deese Geesten waaren de Sielen van Man en Vrouw, die daar onlangs, en kort naa Malkander waaren Overleeden; En op desselfs afsterven hadden deselve veel Graanen onder haar, welke daar over gevoelden een groote Wroeging in hun Conscientie, om dat sy hun lieder Graanen te lang onder sig gehouden hadden, sonder die te Verkoopen, om dat sy te veel Geld daar voor wilden heben; Overfulks soo belasten sy hunne Erfgenaamen by hun Lieden Testament, dat sy eenige Mudden daar af om Gods wil souden geeven aan den Armen; Het geen de Erfgenaamen niet en volbragten: Waar op deese Sielen niet en konde rusten; Sulks dat den Overleeden Man naa sijn Dood in sijn Huys wandelde in een Fluweele Rok, en de Vrouwe in een schoone Swarte Sa maar gelyk sy in hun Leeven gedraagen hadden, door dien het Ryke en wel gegoece Menschen waaren, waar op de Erfgenaamen hun schuld kwaamen te bekennen; En volbragten eindeling de Uitterste Wille van de

Overleedenen. Daar op soo en wierdmē deesse Geesten niet meer gewaar. *

Men leest ook, *in het Leeven van Keyser Karel de Groot*, dat'er eens een *Ridder en Dapper Krygsman te Paard*, seer siek was tot'er Dood toe. Oversulks soo maakte hy sijn Testament van het geene hy kwam naa te laaten; *Stellende sijn Paard voor den Armen*
om

* *Deese Historie verstrekt voor een Les aande Heeren Koorenkoopers hier te Lande, dat deselve by Toeval van Duurte in de Graanen, wat Conscientie gebruiken, om anders meede in haar beste Kleederen naa hun Dood niet te koomen Waaren en Spookten. Dog dit werd hier maar by gebragt om eens te Lacchen.*

om Gods wil te geeven; Het geen hy aan
sijn Sisters Soon die meede een *Militair* was,
belaste naa zijn Dood te moeten doen; te wee-
ten zijn Paard te Verkoopen, en het Geld aan
den Armen te geeven voor zijn Ziele.

Het welk den Soone van zijn Sister aan
sijn Overleeden Oom beloofd had te fullen
doen. Maar als hy Dood was, soo en heeft
hy zijn beloften niet naa gekoomen, sonder daar
toe eerst vermaand te werden, om dat hy sag
dat het een seer Schoon en sterk Paard was,
't geen hem wel naa zijn sin, en seer dienstig
was; Als het nu een half Jaar geleeden was,
soo openbaarde sig den Overleeden Oom aan zijn
voorseide Neef; seggende; *Gy en hebt niet
gedaan dat ik tot verlossing van myn Ziel
'Uw' belast had te moeten doen; En daarom
heb ik een half Jaar lang groote Tormenten
moeten lyden, die ik anders niet en soude ge-
leeden hebben. Daarom soo hoord nu wat
dat het Vonnis, of de Sententie over 'Uw' is
van den Almoogenden God en syne Engelen;
Naamentlyk, dat myn Ziele sal verlost wee-
sen, en in de Eeuwige Ruste gaan; En
dat 'Uw' Ziele sal moeten lyden al de Tormen-
ten die ik nog soude hebben moeten uitstaan.*
Hier op scheide den Geest van hem af, en syn
Neef wierd daar op terstond Siek, welke daar
op den Pastoor te kennen gaf, al wat'er was
geschied; En als hy kwam te sterven, soo
leed'

leed' hy al de Pynen en Tormenten die hy verdiend hadde.

BIEGT-DOGTER.

Wel wee dan alle Testamenteurs, die alsulke Testamenten van de Overleedenen niet en volbrengen, maar het Geestelyk goed onregtveerdig onder sig behouden en blijven besittten.

BIEGT-VAADER.

Eevenwel gebeurde het nogtans seer veel, door des Vyands ingeeven, naa inhoud van het Exempel dat ik daar van heb Geleesen; Naamentlyk, dat'er eens een Woekeraar was die by geval, en tot syn geluk door een Kerk passeerde, terwyl den Preek-Heer de Woeckerye Ernstig bestrafte; En seide dat de Woeckeraars, behoudens hun onregtveerdig Goed, geensints den Heemel en soude be-erven: het welk den Woeckeraar hoorende, daar door in syn *Conscientie* seer geslaagen was; Welke daar op al sugtende bedroefd naa syn Huis ging. Weinig Daagen hier naa soo wierd hy Krank, en ontbood den Preekheer t' synen Huise, welke hy met veel Traanen, en een Waaragtig berouw, syn meenigvuldige Woeckerrye kwam te belyden; seggende, dat hy by naa al sijn Goed, met Woeckeren hadde gewonnen en by een geraapt; Waar over hy in Vreesse was, om ten hoogsten Verdoemd te weesen, indien hy niet

geab.

geabfolveerd wierd, mits dat hy voor syn Woekeren behoorlyke Pœnitentie wilde ondergaan, die hy wel bereid was te sullen doen, Hoe groot en Swaar die soude moogen weesen; Waarom hy tot den Preek-Heer seide; *Vaader, beveeld my alles 't geen Uw' dunkt dat my te doen staat, tot myner Zielen Saaligheid: Ik ben bereid alles te doen, naa Uw' bevel of goeden Raad.*

Waar op den Preek-Heer seide; *Myn Soone, ik en weet uw' geen beeter Weg, of Raad te geeven om Saalig te werden, dan dat gy by uw' selven Verkieft vier Godvreesende Mannen, welke gy voor seer Regtvaardig houd, en dat gy hun Lied en al uw' Goed overgeeft, en in hunne handen laat, om deselve weederom te geeven, aan die geen en welke gy het afgenoomen, of onthouden hebt om deselve aan den Armente te geeven, ten einde om hun Lied te helpen tot de Saaligheid van hunne Arme Zielen; Waar in dat gy noodwendig gehouden syt; En dit gedaan synde, dat gy dan Arm en Naakt gaat Woonen en Sterven, in een Openbaar of Gemeen Gasthuis; Eevengelyken Beedelaar. Welke Pœnitentie deese Woekeraar al bereid was te willen doen, soo by aldien hy kwam gefond te werden, en beloofde dan sulck Woekeren nooit meer te pleegen al de Daagen van sijn Leeven.*

Hier op soo sag den Preek-Heer in een

Gefigte twee Vyanden , waar af den eene de gedaante had van een Jongeling , en den ander de gedaante van een Oud Grys Man; Den Jongen Duivel die Weende en Schreide seer , en maakte groot misbaar , om dat hy dien Woeckeraar soo schielyk had verlooren , welker Ziele hy soo meenig Jaar had beseeten , en in syn Magt gehad. Ag! seide hy , *wat sal ik nu maaken , hoe sal ik dit kunnen Verantwoorden by myn Meester Lucifer , die my om hem te winnen en te behouden , al overlang hadde uitgesonden; Hoe sal ik hem best kunnen te vrede stellen?* Waar op den Ouden Duivel seide; *Wel Zot , waarom weendgy , sijt veel eer en meer verblyd dan bedroefd; want veel meer gewin is voor uw gebooren , dan Gy hebt verlooren: om dienswil , dat Gy voor eene Ziele , als Gy neerstig wild weesen , vier Zielen in de plaats sult kunnen krygen; Te weeten , van die Vier Besitters van al sijn Goed; Dewelke naa alle apparentie seer ligt sullen verliefd werden op die Schoone Beuyd van den Woeckeraar; Van het welke sy ten minsten een Gedcelte , soo het niet geheel was , in handen sullen houden voor hun eigen selven; Om dat de groote Begeerlykheid en Gierigheid de geheele Weereld door onder de Menschen is. En indien sy daar toe vervallen , om dat Goed onder hun te behouden , soo sullen sy hun eigen*

gen Ziele verliezen. Als den Jongen Duivel dit hoorde soo wierd hy Getroost en te Vreede gesteld, op die hoope.

BIEGT-DOGTER.

Vaader, Ik heb veel hooren seggen, dat by de Handeling van 't Geld geen verlies is; En uit dit Exempel soude ik dienen te verstaan, dat aan deese Handeling, soo als het my voorkomt het meeste verlies was; naa de Ziele. *Hoe sal ik dit verstaan? Kan het beide wel waar syn?*

BIEGT-VAADER.

Jaa dog; Maar dit moet verstaan en begrepen werden op verscheide Manieren; Want naa het Menschelyke gesprooken soo is in dit Leeven geen verlies by de handeling van veel Geld en Goed.

Maar voor God en voor de Ziele, is' er naa dit Leeven veeltyd seer groot verlies. Want men seid gemeenlyk, *Moet verlooren, weinig verlooren; Goed verlooren, veel verlooren; De Ziele verlooren, Al verlooren.*

Wat kan het een Mensche baaten seid onsen Saaligmaaker, dat hy geheel de Weereld kwam te winnen, en schaade leed aan syne Ziele; Dewelke veel kostelyker is als Al het Goed van de Weereld; Waarom het een deerlyk en schandelyk goed is; Daar die

Edele Ziele Eeuwig om Treuren en Lyden moet.

BIEGT-DOGTER.

Wel Vaader; wanneer dat Menschen koomen te sterven die onregrvaardig Goed besitten, syn die naa hun Leeven, nog te Troosten, of te helpen.

BIEGT-VAADER.

Neen sy! Voornaamentlyk als het Geestelyk Goed is, dat hem God meest aantrekt, en daarom sodaanige Menschen ook het meeste straft; welke hem dat ontnemen of onthouden, willens en wetens. Daarom seid men gemeenlyk; *Is het Tydelyk Goed hier niet gemeen; soo sal de Helle vallen te klein*, om dieswil dat soo meenig Mensche hem selven bevuild aan een anders Goed met een voorbedagte wil.

BIEGT-DOGTER.

Worden alfulke Menschen Verdoemd in de Helle, daar geen Hoope nog Verlossinge van is.

BIEGT-VAADER.

Jaa sy dog! Soo by aldien sy met soo een Gewisse sonder Verbeetering koomen te sterven; sonder berouw, en sonder weedergeeven sulck Goed. *Non dimititur Peccatum, nisi restituntur ablatum*: Dat is: *De sonde en werd niet vergeeven, ten sy dat het Goed werd*

werd weederom gegeven, dat eerst wegge-
noomen was.

BIEGT-DOGTER.

Maar het soude fomtyds ook soo moogen
geschieden, dat de Kinderen van Onregtveer-
dige Ouders, dikmaal niet en soude weeten,
dat het Goed van hunne Ouders Onregtveerdig
gewonnen was; En als sulks nu soo was, souden
dan de Kinderen, om dat Onregtveerdig
Goed van hunne Ouders, dat niet weederom
gegeeven was, ook moeten verliezen, ender-
ven dat Eeuwige Leeven, gelyk hunne Ou-
ders?

BIEGT-VAADER.

Daar af heeft onsen Saligmaaker, aan de
Heilige *Brigitta*, syne lieve Bruid *, eens
een klaar berigt gegeven, tot dewelke hy al-
dus heeft gesproken; Volgens soo, als'er
staat in het 6de, Boek van haar *Revelatien*,
aan 't 85. Capittel; *Wat Gelooven of Mei-
nen sulke Menschen wel, die ter kwaader
trou-*

* Den Uitgeever bevind sig in sijn Gemoed aange-
daan, dat hy hier volgens Myn Heer den Abt
sijn eigen woorden moet Schryven, dat soo een op-
geraapte Santinne, Brigitta, Jesu Christi Lieve
Bruid soude syn geweest, 't geen ten nitersten
Versoeyelyk is: soo dat men hier in seer klaar kan
sien hoe de Roomsgefinde in die Oude Duistere
Tyden, de Menschen soo *Fabulens* veel vertellingen
hebben weeten wys te maaken.

trouwen, onregtveerdig Goed besitten, al willens en weetens: en dat sonder weeder te geeven behouden, dat sy evenwel myn ruste en blydschap sullen ontfangen? certein, Waarlyk neen sy, neen sy voorwaar; niet meer dan Lucifer, al waare het dat sy dat onregtvaardige Goed aan andere Menschen om Gods wil gaaven. Want de Aalmoessen die men geeft van onregtveerdig Goed en baaten de geevers niet; Al is het saake dat sy die geeve kennen, die dat Goed toebehoord, en aan hun moet weedergegeven werden; Soo het anders is, soo souden sy de Ziel die dat Goed toegekoomen heeft kunnen helpen. Niet te min; sodaanige Menschen, die een goede en waaragtigen wille hebben, om het onregtvaardig Goed weeder te geeven, en egter de magt daar toe niet en hebben, dog eevenwel daar soo veel van weedergegeven als sy kunnen; die en sullen vermits hun leedweesen den Heemel niet verliezen. Want om hun goeden wille die sy daar nog in betoonen te hebben, sal God het selve vervullen, hier of hier namaals. Waarom de geene welke buiten hun weeten en kennisse Onregtveerdig Goed besitten en houden, en sullen daarom niet Verdoemd werden; maar evenwel in 't Vagevuur daarom gepynigd werden; Soo sy egter eenige twyffeling of kennisse daar van moogen gehad hebben, en onagtsaam geweest sy,

om

om naa hun kennisse daar Restitutie van te doen. Want daar staat in de voorgaande Woorden van de Revelatie aan Sante Brigitta vertoond, aldus: Seeker Persoon die veertig Jaar in 't Vagevuur had geleegen, openbaarden en vertoonde hem aan Sante Brigitta; Seggende; Ik heb in 't Vagevuur lang getormenteerd geweest om myne Sonden; En dat alleen om dat Tydelyke Goed, 't geen Uw' wel kennelyk is; Want ik hadde als ik leefde dikwyl van myn Ouders gehoord, dat sy hun Goed niet regt en hadde gekreegen; maar ik sloeg daar weinig agt op, en agtede het niet, sonder eenige vlyt aan te wenden om het selve weeder te geeven. Maar als myn Vrienden naa myn Dood, welke goed van Conscientie waaren, door Gods Ingeeven dat onregtvaardig Goed weedergaaven aan die het toe behoorden, soo ben ik van dien Tyd daar door, en het voor-Bidden van de H. Kerk uit het Vagevuur verloft geworden.

BIEGT-DOGTER.

Het is dan seer goed voor de Overleedenen, dat sy Regtvaardige en Godvreesende Vrienden en Erfgenaamen hebben, die voor hun Lieden betaalen dat sy syn Schuldig gebleeven; en vervullen het geen daar sy in te kort syn geschooten.

BIEGT-

BIEGT-VAADER.

Dat is waar; Want als sy hun Lieden Schuld niet en weeten, of onagtsaam syn om te Betaalen, daar sy in hun Leeven te kort in syn gebleeven; Soo werden sy somtyds van de Overleedenen daar toe vermaand, gelyk als blyken sal uit deese naavolgende Exempelen.

„ Daar was eens een Preek-Heer die had
 „ een Ryke Vaader, welke naa syn Dood
 „ hem openbaarde aan een van syn Knegten,
 „ hebbende in syn Hand een gloeyend
 „ Hoef-yser, en seide, helpt my uit deese
 „ Tormenten en Pyne; Want ik moet dit
 „ alles Lyden om dat ik den Maarschalk, en
 „ den Smit, die in onse Gebuurte wonen
 „ niet betaald en hebbe, van het beslaan
 „ van de Paarden, &c. Maakt dog dat de-
 „ selve ten eersten betaald werden, op dat jik
 „ haast uit het Vagevuur mag geholpen en
 „ Verlost werden: Een van de Knegten
 „ verhaalde dit Visioen of Gesigte met schrei-
 „ ende Oogen aan syn Huisvrouw, En
 „ daar op soo wierd den Smit en de verdere
 „ Schuldenaaren ten eersten betaald, om de-
 „ welke deese Rykeman soo lang in 't Vage-
 „ vuur had geleegen: het welke als het selve
 „ volbragt was, hem selven in een Gesigte
 „ heeft vertoond, met deese Getuigenis, dat
 „ hy

„ hy nu uit het Vagevuur geheel ontbonden
„ en verlost was.

Petrus Damianus, een Voornaam Schryver onder de *Roomsgesinde*, verhaald, dat'er in secker Klooster een Monnik was, welke in de Tyd van syn Leeven veel Sonden hadde gedaan, en deselve egter seer wel hadde Gebiegt; en daar voor egter kwam te verkrygen een groote en lange Pœnitentie, welke hy niet magtig was om alleen te doen of uit te voeren; Waarom hy een van syn beste Vrienden, een Meedebroeder van hem sijnde, versogt dat hy hem de Pœnitentie die hem opgelegd was meede soude helpen draagen, en van dien last voor hem meede wat soude willen op sig neemen. 't Geen hy op syn verzoek seide te fullen volbrengen.

Maar dewyl den Monnik hier door wel seer was verligt, soo en bleef syn Meedehelper daar meede niet seer beswaard om dat hy onagtsaam was, om hem daar in te kwytten; by sig selven denkende, dat hy dat door de Tyd wel soude volbrengen en goed maaken, om dat hy in gedagten was dat hy lang soude Leeven. Maar de Dood kwam hem buiten syn Gedagten te verrasschen en te overvallen, eer dat hy het meinde. Waarom hy naa syn Dood voor goed moest Lyden; het geen de reeden was, dat by sig selven in een slaap

slaap vertoonde aan den Monnik, van dewelke
 hy dien last ten deele op sig genoomen had;
 waar op den Monnik die hem kwam te sien,
 hem af vraagde; *Wel Broeder hoe gaat
 het al! Hoe is het al met Uw'*; Waar
 op den selve Antwoorde; „ Seer kwaalyk,
 „ en dat om uwen 't wil; want den last daar
 „ ik my selven aan Verbond, om met Uw'
 „ te helpen draagen; Daar voor moet ik nu
 „ Pyne Lyden naa myn Dood; Om dat ik
 „ myn belofte aan Uw' gedaan, niet volbragt
 „ en hebbe voor myn Dood; waarom ik
 „ Uw' van Harten Bidde, dat gy voor de
 „ Misdaad van Uwe Sonden, Uw' selven siet
 „ te redden en te helpen voor Uw' Selven; en
 „ My te ontslaan en te verlossen uyt deese
 „ Pyne. Waarom ik van Harten versoeke
 „ dat gy tot dit naastgeleegen Heilige Convent
 „ wild gaan, en de Broeders daar in synde,
 „ al Biddende wil versoecken, dat sy te sa-
 „ men met malkander deese belofte van Ue
 „ gedaan, willen afneemen, en haar daar in
 „ quytten, om deese last van my afste nee-
 „ meen; Op dat ik uit deese Tormenten van
 „ het Vagevuur mag verlost weesen.

Welken Monnik op dit verzoek het selve
 kwam te doen, welkers verzoek van de Broe-
 ders in dat Convent wierd' aangenoomen,
 en hebben te saamen deese Beede en het ver-
 zoek volbragt. Op het welke het geschied is,

dat

dat den Overleeden Monnik t'eenemaal is verlost geworden, uit syn Pynen en Smerten van het Vagevuur; Welken Monnik sig selven daar naa aan syn Vriend (als syn Meede- hulper in deese draagende Last) sig seer Vriendelyk en blyde heeft vertoond en bedankt; Mitsgaaders, de Broeders in het Convent; Om dat sy hem uit het Vagevuur in den Heemel hadden geholpen *

Men Leest ook van iemand die Verdoemd was, sig selven aan seker Persoon vertoonde; en tot hem seide; *Indien myn Kinderen Restitutie deden van myn onregtvaardige Goederen die ik beseeten heb, en die weederom ter hand stelde, laan die deselve toe behooren, soo soude myn Lyden in het Vagevuur soo swaar niet sijn, en seer verligt werden.*

Meede is het geschied, dat als eens op seker Dorp een Preek-Heergekoomen was, om aldaar den Dienst te doen, deselve in het Huis van sijn Verblyf, op de Solder ging leggen slaapen; Alwaar hy in een ander Huis daar teegen over eenige Jongelingen oneerlyk

K

hoor-

* *Het is wel te denken dat deesen Monnik in dat Convent Speciale kennisse moet gehad hebben; want het Spreekwoord segt niet te vergeefs. Gelyke Monnikken, gelyke Kappen, welke malkander altyd sullen bystaan, en helpen.*

hoorden * Dobbelen en Speelen by een Lyk dat gestorven was, 't geen sy bewaakte en bewaarden; Waar over den Preek-Heer over hun oratſaame Sielen seer bitter kwam te Schreyen; En met, soo als hy sig selven neergelegt had om te rusten, soo openbaarde hem secker Persoon, die tot hem seide; *Ik ben een Legaat en Afgesant van de Zielen die in 't Vagevuur sijn, derwelke tot hunne Erfgenaamen uitroepen, en seggen? Miserimini Mei &c. Hebt dog Meedelyden met my, hebt Meedelyden met my: ten minsten dat Gy, die myne Vrienden sijt, en malkander in Vleesch en Bloed bestaan te hulpe sijt. Want de Hand Gods heeft my geraakt: En deese Persoon seide vervolgens aan deese Preek-Heer, Gy sult morgen in Uw' Sermoen uw' Themamaaken van deese quaaide Speelen, en daar kragtig teegen Preediken; Mitsgaders, het Volk vermaanen om voor de overleedenen te Bidden; Principaal voor die, welke van hun Vleesch en Bloed sijn geweest. Het we k den Preek-Heer seer bevallig en op een*

- * Den Uitgeever deeses heeft voor weinig Jaaren te Munster met eigen oogen gesien dat eenige Priesters in het Bord Dobbelden en Speelden om eenige Kannen Rynsche Wyn die sy wel smaakelyk kwaamen uit te Drinken, naa dat sy des Morgens de Misen, en haar Dienst hadden gedaan.

een Godvrugtige wyse kwam te doen; 't geen de Toehoorders ook seer ter Herten naamen, en syn Vermaaning kwaamen op te volgen.

BIEGT-DOGTER.

Waar meede betoond men de Sieltjens in het Vagevuur, alderbest Meedelyden en Barmhertigheid.

BIEGT-VAADER.

Mer voor hun te Bidden, en Aalmoessen te geeven.

BIEGT-DOGTER.

Welk is voor hun Profytelyker, het Gebed, of Aalmoessen te geeven.

BIEGT-VAADER.

*Dit bestaat in Aalmoessen te geeven; **
want het Gebed der Menschen voor de Overleedenen veeltyd seer Laauw en Flaauw is; maar de Gebeden van Menschen die seer Devoot en Ootmoedig van Herten syn, die dringen door den Heemel, en syn seer kragtig, en met meer Profijt. Booven dien soo en syn geen Aalmoessen, of het Gebed soo kragtig, dat het de Sacrificie, of de Offerhanden van Jesus, selve soude kunnen te booven gaan; want deselve is het Lammetje Gods, en 't geen dat God selfs is, en de Sonden van Weereld wegneemd; waar door de Zielen in

K 2

het

* *Den Vaader heeft gelyk; want van de Aalmoessen en Zielfmissen, daar komt nog Geld van by Kas.*

het Vagevuur sig meest verblyden, wanneer dat'er Miffen voor hun gedaan werden, gelyk als blykt uit het volgende Exempel dat ik fal verhaalen.

Daar was eens een Siele in 't Vagevuur, welke in 't midden van de Vuurige Vlam opsprong van blydschap; dewelke met een groote Vreugde kwam te lachen; seggende: *Ach aldergenaadigste God gy moet geloofd en gepreessen sijn, dat gy my ook op het laaste nog niet en vergeet.* Waar op een andere Ziele, welke in de selfde Pyren en Tormenten neevens hem lag; Dit hoorende, tot deese Ziele seide; *Ik ben verwonderd dat Gy ó Arme en Elendige Ziel, sig selven in sulke Grouwelyke Tormenten, kond verblyden, en verheugd weesen; waar op die Ziele Antwoorde; Ik Danse, en Springe op met veele reedenen van blydschap; Omdat de Gebenedyde God en Heere my heeft door sijn goedheid laten weeten, dat'er een Kind gebooren is, dat nog Priester sal werden; En dat ik in het pleegen van syneerste Misse uit deese Tormenten sal werden verlost, en in den Heemel koomen.*

BIEGT-DOGTER.

Wel dat is wel een groote en kragtig hulpe, en een schoon getuigenis ontrent de Miffen voor de Zielen in 't Vagevuur.

BIEGT.

BIEGT-VAADER.

Jaa nergens anders door, en werden meer Zielen uit het Vagevuur verlost, als 't geen ik hier voorens gesegt hebbe. Het geen uit veel hier aanvolgende Exempelen seer klaar sal blyken.

Voor Eerst; Soo verhaald den Heiligen *Gregorius* van iemand die in een Bad stoove moeste dienen om sijn Vagevuur te ontgaan: en verlost wierde van een Priester die hy in die Stoove kwam te dienen en op te passen; Maar wanneer den Priester hem voor synen Dienst uit Dankbaarheid wat wilde onthaalen, en te Eeten geeven; Soo seide hy, *ik ben een Geest en kan geen ligchaamelyke Spyse Eeten: maar wild g y my dienst en vriendschap doen, soo offerd voor myne Sonden in de Missen dat Leevendige Brood, Christus Jesus*; Waar aan g y sult kunnen weeten, of ik uit het Vagevuur verlost sal sijn, of niet, wanneer g y, als *VE: weeder in deese Badstoove komt om naa gewoonte Uw' selven te wasschen, my als dan niet meer en sult vinden.*

Hier op soo deed' den Priester een geheele week lang Missen voor hem; Maar wanneer hy daar weeder in 't Bad kwam, soo en wierd hy deese Siele niet meer gewaar.

De Heilige *Monica* welke de Moeder is geweest van den Heiligen *Augustinus*, heeft dit ook wel geweeten; Want sy deesen Prie-

ster, en syne Broeders kwam te Bidden en te Verfoeken; *Dat deselve naa haar afsterven voor haar gedagtenis souden houden in hunne Missen voor het Autaar.*

Wanneer Broeder *Jan van Alvernen*, Minder Broeder op aller Sielendag, met seer groote Devotie, Liefde, en Vuurigheid des Geestes, de Misse deede voor de Sieltjes in 't Vagevuur, Soo versmold Hy haast van Goddelyke Liefde aan het Autaar, door de groote Affectie en soetigheid die hy in sig bevond, in de Opheffing van ons Heere Jesus Christus, den Soone Gods, en syn Heemelsche Vaader; en te gelyk ook seer ootmoedig kwam te Bidden. *Dat God den Vaader, door Christi Lyden en syn Vergooten Bloed aan het Kruis, alle Geloovige Zielen van hem Geschaapen, genaadiglyk uit den Kerker van het Vagevuur wilde verlossen.* En op dit Gebed, soo sag hy een ontallyke Meenigte Sieltjes als Glinsterende Vuurtjes met blydschap en vreugde opwaarts vliegen naa de Vreugd en Glorie des Heemels, door de Verdiensten van den Gekruisten Jesus, en syn Saalige Passie.

Den Heiligen *Gregorius* verhaald ook in syn *Dialogen*, of *Twee-spraaken*, hoe dat hy seeker Broeder die *Propietaris* was, liet alleen sterven, en de Broeders verbooden hadden, dat sy hem niet en souden bezoeken; 't

geen

'tgeen geschiede, om dat hy in syn Krankte drie Goude Penningen by sig hadde, sonder Consent van den Overste van het Klooster. Maar wanneer deese Kranke Broeder verstond, dat hy uit die Reeden van al de Broeders in 't Klooster was in den Ban gedaan, en verlaaten; soo beweende, en bekende hy syne schuld met een groot Berouw; En kwam daar op te sterven. Niet te min tot een Exempel en Vreesse voor andere, soo had hy op syn Siek en Krankbedde belast dat men syn Lichaam in den *Messing* (dat *sal op syn Vlaams te seggen weesen*) of in de vuiligheid soude begraven; en die drie goude Penningen met hem; Neevens deese bygevoegde Expressie, *Uw' Geld en Goed sy met Uw' ten verderve*. Dog evenwel soo hadden de Broeders nog meedelyden met syn Arme Ziele; Waarom sy uit geneegentheid en liefde dertig daagen lang daar over veele Missen lieten leesen; En op den Dertigsten Dag, als de laatste Misse geleesen wierd, soo vertoonde deese Afgestorven Geest sig aan syne Broeders; Welke hem siende; Vraagde terstond, *Hoe is het, en hoe gaat het met uw' al Broeder*; Waar op hy Antwoorde; *Seer kwaa-lykt tot nog toe*; Maar nu ben Ik seer wel, om dat ik huden ben verlost geworden, en gemeenschap met andere geloovige Zielen gekreegen heb. En naa de Broeders

hun Reekening , soo was het toen den dertigsten en leften dag, in welke alle, men de Miffen voor hem hadde gedaan.

Gelyk men ook leeft van iemand die nog in leeven was en gevangen fat , welke met geen Keerenen of Boeyen gebonden , te houden was , soo lange als, men Miffen voor hem deede.

Ook leesdmen van Broeder Ivo , Provinciaal van de Predik-heeren , dewelke seer Devoot fynde, eens waakte in de Kerke, en naa de Metten aldaar was biddende, dat hy by de Lampe voor het Choor iemand sag staan mer een Vuyl en Vreemd Habyt , en als Ivo hem vraagde wie dat hy was? Soo Antwoorde hy ; *Ik ben (fig beduidende,) sulck een Broeder die onlangs gestorven is, en in myn leeven Uw' seer Beminde: Waar op Ivo vraagde, Hoe is 't met Uw'? Daar Hy op Antwoorde, seer kwaalyk, want ik moet vyftien Jaaren lang die groote Tormenten en Pynen in 't Vagevuur Lyden en Uitstaan; En als Ivo den Provinciaal vraagde, Waarom dat hy soo moest lyden, om dieswil dat hem bekend was , dat hy Devoot en vuurig in syn Religie hadde geleefd. Daar op Hy Antwoorden. En Vraagd niet waarom? Maar helpt my liever: want naa het Oordeel Gods dat seer Regtvaardig is , heb ik deese Pyne wel verdiend.*

Toen

Toen beloofde den Provinciaal dat Hy hem geerne soude helpen ; En als hy geconsacreerd hadde , nam hy die Heilige Hostie in syn Hand ; En Bad den Heere Jesus aldus ;

O! Soete Jesus ; indien het waare dat den Grooten Turk van Babylonien een Christen hadde gevangen sitten , en dat hem sijn Kaamerling , welke hem des avonds te slaapen leide , en des Morgens op hielp ; hem was biddende , dat hy dien Gevangenen aan hem wilde geeven ; soude hy ten opsigt van den Dienst die hy hem soo lang beweesen had , dat wel kunnen weigeren ? Ik denke wel van Neen ? Nu Heere gy en sijt niet harder nog onbeweeglyker als dien Turk : Ik heb nu soo meening jaar uwen Kamerling geweest , uw' seer Devoot , en Trouwelyk dienende , vroeg en laat ; daarom soo Bid ik Uw' dat gy my schenkt deesen Broeder die Gy in den Kerker van het Vagevuur gevangen houdt.

Dat seide hy dikwyls met veel Traanen als de Misse eindigde ; Waar op het geschiede dat in den eersten Nagt daar naa , hy den Broeder voornoemd , weederom sag voor hem staan ; naa de Metten , in een schoon wit Habyt , en Vraagde hem wie dat Hy was ; Daar op hy Antwoorde , *ik ben den Broeder die myselfven gisteren aan U E: openbaarde : en het gaat*

nu wel met my, want den Heere heeft My aan Uw geschonken, en verlost uit het Vagevuur, en ik gaa nu in 't Geselschap der Saalige Menschen en Engelen in den Heemel. En met dit te seggen soo verdween hy.

Het selfde blykt meede uit het volgende schoon Exempel van den Heiligen *Bernardus*. Want als 'er eens een Bekeerde in syn Klooster was Gestorven, soo was 't dat een van de Ouders seer Devoot en Godvrugtig synde, hoorde dat de Duivelen met groote blydschap riepen, aan Malkanderen; *Hey nu gaat het wel; nu gaat het seer wel; wy hebben nu een Ziele voor ons gekreegen uit deesen kwaaden, (maar niet klaaren Dal.)*

En deesen Broeder vertoonde hem daar op in den Nagt, met een droevig en bedrukt gesigt; seggende; *Om dat Gy gisteren hebt gehoord hoe dat de Vyanden hun verblyden in myn lyden: komt en wilt dog sien, hoe deerlyk dat sy my Tracteeren naa Gods Regtvaardig oordeel.* Waar op Hy hem kwam te leyden naa een seer wyden en diepen Put, en hy seide tot hem: *Siet in deesen Put werde ik dikwyls van deese Boose Geesten geworpen, die soo vreesfelyk sien, dat ik honderd maal liever, eens van de Menschen soude willen daar in geworpen werden; dan eens van hun Liederen.*

Als deesen Ouden Devooten Vaader, dit
des

des Morgens alles verhaalde, dat den Heiligen *Bernardus* het zelfde in den Geest gezien hadde, die Sugten seer, en seide: *Ik weet wel dat de Vyanden deese Boose Geesten, sulks nimmermeer en souden derven doen, in dien dat 'er geen groote oorzaak, en reedenen toe was.*

Waarom dat hy de Broeders in dat Capit-
tel liet by een Vergaderen, en verklaarde al-
daar den noot, in dewelke hun Meedebroeder was, naa syn Dood; waarom hy hun vermaande naa Eisch van haar Conscientie, om wat beeter naa hun staat te leeven, naa Eisch van hun Professie, om die felle Klaauwen der Duivelen te moogen ontgaan; dewelke seer kwaad syn teegen alle Christenen, maar wel bysonder op de Religieusen, die in hun Park getornt, en getrokken werden, om teegen hun te moeten stryden, by Nagt en by dag, en daar toe altyd in slag-ordre staan; Daar naa vermaande hy haar nog, dat sy hunnen Broeder in deesen Nood, en Grouwelyke Tormenten van 't Vagevuur souden te hulp koomen, en hem vertroosten; *Mitsgaaders*; Hem gerust te stellen, *Als meede*, Hem met den Heere sien te versoenen, met het Singen van Psalmen, Gebeden, en Missen voor Hem te doen.

Moogelyk; Als deese Middelen in het werk gesteld, werden soo sal by Avonture, seide hy, onsen

onsen Goedertierenen Vaader , door de kragt van de Offerhande des Autaars, de Hovaardye van deese Boose Vyanden beschaamen, en uit hunne Boose Tirannye, deese Siele verlossen: Als deese Broeders nu met groote Devotie en Vuurigheid, dit nu gedaan hadden, soo heeft hy sig in korte daagen daar aan, aan dien Ouden Broeder hem selven seer schoon en verblyd vertoond.

En wanneer hem gevraagd wierd, hoe dat het al met hem was: Soo Antwoorde Hy, *het is nu, God sy geloofd seer wel met my.*

Als hem daar op verder gevraagd wierd, wat hem het meeste hadde geholpen; Soo Antwoorde Hy: *komt en siet?* En verder leide hy hem in een Kerke, daar aan yder Autaar een Priester stond om Missen te doen, en Jesus als een Versoenelyke Offerhande, God synen Vaader voor de Overleedenen met groote Devotie op te Offeren; Dit seide Hy, *Syn de Waapen der Gratie van onsen God; daar ik meede ben geholpen en verlost. Dit is de Kragt der Barmhertigheid Gods, die niet om te verwinnen is; dit is die sonderlinge Hostie en Offerhande, die alle de Sonden van de Weereld wegneemd; En ik segge uw' voor waaragtig; Dat 'er niet en is, als een versleend, en onberouwelyk Herte, dat sig teegen deese Waapen der Gratie en Barm-*
ber-

hertigheid Gods, kan teegen stellen, en weederstaan.

Als nu deesen Ouden Broeder dit hadde gehoord, soo ontsprong hy van Blydschap, en verhaalde die Broeders syn Visioen; en verwekten hun daar door om dikwyls, en met meer Hertelykheid de Missen te Leesen voor de Arme Geloovige Sielen; Om dies wil dat sy nu verstonden, en te sien kwaamen, hoe Saalig en Profytelyk dat het Sacrificie, of de Offerhande in de Misse voor hun lieden, was.

Cæsarius seeker Rooms Schryver verhaald ook een Exempel, in het welke Hy aantoonde en leerd, hoe seer kragtig dat de Misse en het Gebed is, om de Arme Zieltjes uit het Vagevuur te verlossen. Want hy seide aldus.

Daar was eens een verloopen Monnik uit de Ordre van den Heiligen *Bernardus*, daar hy soo lang was in geweest, tot dat Hy daar naa Priester was geworden in deselve Ordre: waar op den Vyand, dat is, den Duivel, die Adam en Heva in het Paradys verleid hebben, deesen Monnik door hunne Tentatien heeft doen uit het Klooster loopen. En dewyl deesen Monnik een Edelman van afkomst was, soo schaamde Hy het sig, om by syn Vrienden te gaan; Waar op het geschiedde dat Hy onder de Roovers en Moordenaars sig selven verschuilde, en dit Godloos Geselschap volgde;

de; En als hy eenigen Tyd onder het selve had geweest, en haar Maanier van Leeven naa gevolgd had; Soogeraakte Hy voor een Kasteel, 't geen men tragte te vermeesteren, en in te neemen, met syn andere Meedehelpers, in welken toeg hy seer swaar wierd gekwetst, en niet lang daar naa meer konde Leeven; Oversulks soo bragten syn Medgesellen hem op een Pagthoeve; En om dat Hy de Dood niet wel en konde ontgaan, soo vermaanden sy Hem om te Biegten; Om daar door ten minsten de Eeuwige Dood niet te moeten smaaken.

Waar op Hy seide; *Wat sal my de Biechte baaten, daar ik soo veele groote Sonden gedaan heb; Daar syn Medgesellen op seiden: Gods Barmhertigheid is nog grooter, dan alle Uwe Misdaaden.* Waar op Hy seide, *Roept dan den Priester.* Als den Priester nu, by hem gekoomen, en neergeseeten was; Soo veranderde de Heere syn versteend Herte, en gaf hem sulken grooten Berouw, dat hy door de Meenigvuldige Traanen die Hy Uitstorte, syn Biegt niet wel en konde doen, voor dat eerst al syn Traanen uit de Oogen gevallen waaren. Maar ten laasten seide hy aldus.

Ik hebbe Heer Priester soo veel Gesondigd als het Sand aan de Zee; Ik ben een Mon-
nik

nik van de Ordre der Bernardynen ; Ik heb
naa den Eifch van myn Sonden, deefe Ordre
Trouwloos verlaaten ; En my felven gevoegd
by Roovers, Straatschenders, die Ik in boos-
heid verre hebbe te hooven gegaan , alfo Ik
nog Wreeder was als Sy ; want als de andere
de Passanten haar Geld afnaamen, foo benam
ik hun lieden het Leeven ; Ik en fpaarde
niemant ; Ik hebbe ook de Huisvrouwen van
veel Perfoonen misbruikt ; En veel Dogters,
gefchoffeerd ! Veel Huiften verbrand. &c.

Den Priester Antwoorde hier op feer onwys :
Uw' Sonden fyn te veel dan dat die uw' sou-
den konnen Vergeeven werden , en Genaade
verkrygen. Waar op den Gekwetften Mon-
nik feide, Heer Paftoor ik heb veel Geflu-
deerd, en by den Propheet Ezechiël geleefeu
dat den Heere feide, in wat Ure dat den
Sondaar gefugt fal hebben over fyne Sonden,
foo fal hy Saahg fijn. En ook foo feid den Heere,
ik en begeere den Dood van den Sondaar niet,
maar dat hy hem Bekeere en Leeve. Want
alle Mefchelyke Boosheid en is niet te ver-
gelyken by de Goedheid Gods. Overfulks foo
Bidde ik , uw' dat gy my eenige Pœnitentie
wild opleggen, ten opfigt van Gods Barm-
hertigheid die fonder Einde is.

Waar op den Paftoor wel en dwaaslyk
feide ; Ik en weet niet wat ik uw' foude stel-
len

len, want Gy *lyt* een verlooren Mensche. Waar op den Monnik Antwoorde; *Aangesien* Heer Pastoor dat ik niet waardig en ben om van uw' eenige Pœnitentie te ontfangen; Soo sal Ik my selven Pœnitentie stellen: Ik verkiesse dan twee Duifend Jaar in het Vagevuur te syn, om daar naa Genaade by God te vinden. En om dat Gy my geen Pœnitentie geliefd voor te stellen, soo bidde ik uw, dat Gy my het regt van de verteering in't Klooster, en het H. Sacrament des Autaars niet wilt ontseggen.

Waar op den Priester seer sottelyk Antwoorde. Heb ik uw' geen Pœnitentie derven stellen; Hoe sal ik uw' dat H. Sacrament, en dat Lichaam en bloed, Christi derven geeven.

Waar op den Monnik seide: Ik sal een Brief schryven aan een Oom van my die Bisschop is; Aan dewelke ik myn geheele staat sal te kennen geeven: Ik verhoope dat die nog voor my sal Bidden. En wilt my alleen die Vriendschap doen van dien Brief te laten bestellen. Den Priester beloofde daar, op sulks te laten doen: Hier op soekwam den Monnik van syn Quetsure te Sterven, en wierd terstond gevoerd in 't Vagevuur.

Den Pastoor voornoemd reisde self in Persoon naa den Bisschop toe, en leeverde hem den Brief selfs in eigen handen over, Al den

den Biffchop den Brief geleefen had, feide hy met Traanen in de Oogen. *Ik en heb nooit geen Mefch meer bemind als deeze; En dewyl ik feer droevig was dat hy uit fyn Kloofter was weg geloopten, Soo ben ik nu nog meer bedroefd naa fyn Dood. Ik heb hem feer lief gehad wanneer hy leefde, en beminne hem nu nog, fchoon Hy Dood is; Om dieswil dat Hy nog te helpen is; Te meer, dat Hy met groot berouw is Geflorven: waar om Hy het Gebed van myn Kerk en Biffchopdom niet en fal ontbeeren, of verliezen. Waar toe Hy op ontbood al de Prælaten en Abtens, Deekens, Priors, en al de Paftooren van fyn Bifdom, dat defelve alle dit Jaar elk in 't byfonder vuurig fouden Bidden voor fyn Overleeden Neef den Soldaat; als meede veel Miffen doen, en veel Pfalmen te leesfen; Al het felve gelafte Hy ook met Brieven aan de Religieufen, de Nonnetjes, en Suftertjes, welke Hy het felve in Perfoon met de Mond niet en konde te kennen, of te verftaan geeven. En booven dit alles, 't geen den Biffchop fpeciaal door andere liet doen; Soo las Hy felfs daagelyks de Miffe voor hem, tot verloffing van fyn Ziele; Wanneer, als den voorfz. Biffchop Siekelyk, of feer belet was, foo had hy andere gefield die dat in fyn plaatfe dedden.*

Als het Jaar nu ten einde was, en de laat-

L

fte

ste Miffen van den Biffchop by naa gedaan waaren, | foo stond den Overleeden Monnik den Soldaat agter het Altaar, alwaar den Biffchop hem kwam te fien; Maar hy was feer Bleek en Maager van gefalte; Waar door Hy den staat daar Hy in was (in een fwart Habyt gekleed fynde) genoeg te kennen gaf. En als den Biffchop hem gevraagd had, hoe dat hy het nu al had, en van waar dat hy kwam; Soo Antwoorde hy; *Ik ben in Pyn, en koome uit Pyn. Maar ik danke voor de groote Liefde door uw' aan my betoond; Dat'er door de Aalmoessen, Miffen, en de Gebeden van uw' Kerke en Bifdom, Duifend Jaaren Vagevuurs dit Jaar fyn Afgeleid. En is het faak dat Gy voor my nog een Jaar lang de felve onderftand geliefdte doen, of te laaten doen, foo fal ik binnen dat Jaar uit het Vagevuur t'eenemaal verlost weefen.*

Den Biffchop dit van fyn Coufyn den Soldaat hoorende, was by fig felven feer verblyd, en Schreef daar op naa alle Kerken en Kloofsters &c. in fyn Bifdom geleege, haar dit Vifioen of Gefigte te kennengeevende; En begeerde op haar, dat fy nog een Jaar lang al die Kerk dienften voor fyn Overleeden Neef fouden doen en waarneemen, foo als het Jaar te voortendoor hun was gefchied. Het welk, als dat alles 't felve Jaar was gedaan, als meede van den Biffchop felfs, (om dat hy van fyn verloffinge wel verfee-

sekerd was , soo geschiede 't dat sijn Overleeden Neef den Monnik wederom agter het voornoemde Altaar was verscheenen, met een Sneeuw-witte Kappe en een verblyd Aangesigt, seggende, dat het nu alles met hem wel was. En hy seide tot den Bisschop aldus.

„ God Almagtig Heiligste Vaader, wil
„ Uwe Liefde loonen en vergelden, die Gy
„ my hebt gedaan, want door uw' groote
„ sorvuldigheid voor My, heb ik twee Dui-
„ send Jaaren Vagevuur afgeleid met deese
„ twee Jaaren; nu gaa ik in de Blydschap
„ Myns Heeren, en daar naa en sag hy hem
„ niet meer.

BIEGT-DOGTER.

Vaader? Is'er maar eenderhande Vage-
vuur.

BIEGT-VAADER.

Neen; Daar syn Driederhande Vagevuuren.

Voor Eerst, Soo is'er een Vagevuur van een Afgryfselyke Herte.

Ten Tweede; van een gruwelyke en onverdraagelyke Koude.

En ten Derden; van een onbegrypelyke Dorst, en een groote begeerte tot God, en dat Heemelsche Geselschap.

BIEGT-DOGTER.

Waarom moet een Mensche naa syn Dood het Vagevuur lyden van Vuur.

L 2

BIEGT-

Om dat hy gevaagt en gesuiverd soude werden van de vuiligheid van onkuisheid, die maar al te gemeen is; als meede van de Liefde die iemant tot sig selven heeft, als ook tot andere Creaturen, die gemeenlyk in een yder al te groot is; Waarom seer weinig Menschen in den Heemel sullen koomen, en Saalig werden sonder dit Vagevuur. Gelyk den *H. Apostel Paulus* het selve ook te kennen geeft, in syn eersten Brief aan die van Corinten Cap.

3. Alwaar hy segt. „ Wanneer iemant op „ het Fondament van Christus Timmerd „ Hout, Hooy en Stoppelen, 't geene daa „ gelykse Sonden syn, soo Groote als Klee „ ne, die sal Saalig werden door het Fonda „ ment van Christus; Dog egter te vooren „ door 't Vuur beproefd en gesuiverd sullen „ werden van alle hunne Smetten der Son „ den, welke alledoor het Vuur geweerd en „ volmaaktelyk verteerd sullen werden. Want „ daar en is niets dat beeter suiverd als het Vuur; Voornaamentlyk, als iemant eerst in 't Koningryk der Heemelen kan koomen; Daar niemant, die maar eenigfints besmet is, kan in raaken. Gelyk den *H. Sint Jan* ook soo Schryfd; *Want het moet wel suiver en seer schoon sijn, dat Eeuwigh blinken sal.*

BIEGT-DOGTER.

Hoe verloft men alderbest de Zieltjes uit het vagevuur.

BIEGT-VAADER.

Door dat *Heilig Sacrament* voor hun te Offeren , of te doen Offeren , het welk vol is van de volmaakte Liefde Gods , dewelke aldermeest voldoet ontrent het geene daar wy aangaande Gods Liefde , in dit sterffelyk Leeven in syn te kort geschooten.

BIEGT-DOGTER.

Waar uit blykt het dat'er een vagevuur is van Waater , of groote Koude.

BIEGT-VAADER.

Daar uit; Om dat den *Heiligen Hiob* in syn 24. Capitt. Propheteerd, en door den *H. Geest* voorseyd, dat de Zielen der Sondige Menschen sullen passeeren uit den Grooten Brand, en hitte der Vuuren, en de Sneeuw-Waateren, daar de verdoemde Zielen wel door gepynigd werden maar niet gesuiverd; Maar de *Heilige Zielen* werden door het vagevuur alleen getormenteerd, maar ook gewassen, en gesuiverd van alle hunne Smetten.

BIEGT-DOGTER.

Waarom lyden die Zielen in het vagevuur deese felle bittere Koude.

BIEGT-VAADER.

Om dat sy hebben te koud geweest, en

L 3

niet

niet Warm genoeg in de Liefde tot God; Overmits de overgroote Liefde tot de Creaturen, de Liefde tot God in ons Verkoud en Verkild.

BIEGT-DOGTER.

Hoe fyn deeze beft om te helpen?

BIEGT-VAADER.

Meede door 't Hoogwaardig *H. Sacrament* dat vol van Goddelyke Liefde is; Als ook, om ons daar door voor hun te onsteeken en op te wekken tot de Liefde Gods, in het overdenken van Gods weldaaden, in de Geboorte van Christus, en fyn Lyden, &c.

BIEGT-DOGTER.

Wat is 'er te verftaan van het Vagevuur der begeerten; Waarom moeten de goede Zielen dit Lyden?

BIEGT-VAADER.

Om dat fy het Tydelyke Leeven te seer Beminden, en al te weinig het Eeuwige Leeven, en de Saaligheid fogten, en een al te kleine Liefde en begeerte tot God hadden, om by, en met hem te fijn, en hem te fien; En by gevolge met den *H. Apostel Paulus*, welke vol was van de Liefde Godts, niet en konnen seggen *Cupis diffolvi & esse cum Christo*, dat is, *Ik begeere ontbonden te fijn, en met Christus te weefen*. Waarom het fterven my een groot Gewin is, en my meer doet verwerven dan derven; Daarom moeten fy dan voor eenigen

gen Tyd daar voor Lyden en Verdraagen een onlydelyken Dorst, en een onuitspreekelyke begeerte tot het Eeuwige Leeven, om God in zijn Heerlykheid te aanschouwen.

BIEGT-DOGTER.

Hoe salmen alsulke Sieltjes alderbest daar uit kunnen verlossen en in den Heemel helpen.

BIEGT-VAADER.

Door de *Mortificatie*, of vernietiging van sig eigen selven, en al te willen wat dat God 'Uw' toefend, en daar door een Geduldig en Lydzaam Gemoed te behouden, in alles wat dat God doet, en 'Uw' laat overkoomen; Denkende, dat alles Goed, en ook seer Goed is, wat van hem afkomt; En op dit alles te seggen AMEN.

Op syne werken, het welke het Ambagt is van de Heiligen en Engelen in den Heemel; Waarom sy allen dit hier op Aarden moeten leeren, om namaals by hun te moogen verkeerren.

BIEGT-DOGTER.

Leestmen ook van geen andere soort van Vagevuuren, naa de Dood voor de overleedenen.

BIEGT-VAADER.

Jaa voorseeker; Want men vind dat sommige Geesten of Sielen naa hun Dood wandelen in hun eigen Huis, soo als ik hier

L 4

voor

voor daar eenige Exempelen van bygebragt hebbe; meede, soo als deselve wandelen in de Kerken of andere plaatsen; gelyk als ik hier sal aantoonen van een Religieuse uit haar Klooster, welke naa haar Dood eenigen Tyd in het Choor in de Kerk moest koomen, gelyk andere Religieusen, hoewel onsenelyk: uit die reeden, om dat sy by haar leeven onagtsaam had geweest, om in het Choor van de Kerk te verschynen, Ja aldaar haar pligt niet en had waar genoomen, in het Singen, Buigen, &c. *Maar in Teegendeel haar bekommerde met ydele Woorden, Gedagten; En daar al synde, seer onagtsaam en slaaperig was, gelyk sy aan haar Meede-Suster, die haar God liet sien, te kennen gaf.*

BIEGT-DOGTER.

Vaader; Men segt en Preedikt gemeenlyk dat de meeste Pynen van het Vagevuur, meerder is, dan de aldermeeste Pyne in de Weereld; Hoe is dat dog te verstaan? In Opfigt van het Sustertje voornoemd, en van andere Sielen die in hun Huis Wandelen. Of ook van andere Sielen die een grooten Dorst hebben tot God, welke niet te vergelyken is by de aldermeeste Pynen des Weerelds, die ongelyk meerder is.

BIEGT-VAADER.

Het is waar dat gy Vraagd; Maar is het saake dat die Religieuse, waar van hier voor ge-

gesproken is; Als ook andere Geesten die in hun Huis wandelen, of elders, van binnen niet en syn vol Vagevuurs, als andere Verdoemde Menschen in de Helle, of de Pynen in deselve; Eeven als de Duivelen als sy uit de Helle gaan, met hun deeze Pyne meede draagen, om dat sy daar van geen de minste verlossing kunnen ontfangen. Waarom dit te verstaan is van een andere gelyke Pyne; te weten, dat den minsten Brand en Hette van 't Vagevuut, Meerder, Pynelyker en swaaris, dan den meesten Brand en Hette van de Weereld.

Want de gemeenste Pyne van het Vagevuur, is het Vuur en den Brand, daar het de Naam van Draagd; Daar en booven, de Pyne, van het derven en ontbeeren van Gods Heilig aangesigt te aanschouwen, gaat naa de Leere van de Heilige Doctoren, alle Lighaamelyke Pyne te booven.

Insgelyks; Soo is de minste koude van het Vagevuur, meerder dan de aldermeeste Koude van de Weereld; En soo voort naa Proportie. En als gy weten wil hoe groot dat de Pyne van het vagevuur is, soo geliefd wel agt te neemen, op het Exempel dat ik Uw' gaa verhaalen.

Daar was eens een Goed Geloovig Mensch welke naa lange Pœnitentie die hy gesond synde gedaan had, met een Siekte wierde

aangetast voor een geheel Jaar; *Waarom hy den Heere kwam te Bidden, dat hy hem door tusschen koomen van de Dood, wilde verlossen. Als hy dit met veele Traanen van den Heere had afgebeeden; Soo sond deselve tot hem een Engel die hem Keure gaf, seggende aldus! Verkiest van't geen ik Uw sal voorstellen wat Gy wild; Naamentlyk, drie Daagen in 't Vagevuur te syn, en dan te Sterven, of nog een Jaar Siek te weesen, en dan sonder Vagevuur ten Hemel te Vaaren; Waar op hy de Keure nam van nu te Sterven, en drie Daagen in 't Vagevuur te leggen, Jaa soo lang als 't God soude believen.*

Waar op den Engel seide, *Uw' geschiede naa Uwen wille dat Gy begeerd. Waar op deese Sieke kort daar naa kwam te Sterven. Maar als'er nu maar een dag van het Vagevuur was gepasseerd, soo kwam de geseide Engel in het Vagevuur, en Vraagde hem; Wat dunkt uw' nu, Gy O! Ziele, die de Keure gedaan hebt van liever drie daagen in het Vagevuur te leggen, dan nog een Jaar Siek te weesen.*

Waar op de Ziele seide; *O! Gy Verleider en Bedrieger, Geensins een goeden Engel, die my inde plaatse van drie Daagen, veel Jaaren hebt in 't Vagevuur gelaaten, en al-soo geloogen, en my bedroogen hebt.*

Daar

Daar den Engel op Antwoorde; Gy en sijt niet bedroogen aangaande den Tyd; maar wel aangaande die Tormenten, welke ongelyk meerder syn als Gy wel meinde; Want Gy hebt nog maar eenen Dag van de drie in het Vagevuur geweest, en ook is uw' Lichaam nog niet eens Begraaven; Maar is het uw' leet dat Gy een kwaade Keure gedaan hebt, en weederom in uw Lighaam wilt gaan, en nog een Jaar Siek sijn, de Heeresal uw' die gratie en Barmhertigheid wel verleenen. Doen was die Ziele seer wel te vreedten en bereid, niet alleen om soo een langduurige Siekte uit te staan, maar ook een meerdere van langer Tyd, Jaa ook tot het einde van de Weereld: En even soo als deesse Geest dit gesegt had, soo wierd deselve weederom gesteld in haar Lichaam hier op der Aarde; En was daar naa nog een geheel Jaar lang Siek, Waar door veel Menschen tot Geduld, en Boetveerdigheid opgewekt en vermaand wierden, Als nu dit Jaar ten einde was, soo stierf Hy weederom, en wierde sonder Vagevuur in den Heemel opgenoomen.

Hoe Groot en Pynelyk dat die Tormenten in het Vagevuur syn, kan men uit het Exempel dat ik Uw' hier sal seggen Merkelyk verstaan: Uit het geval van een Monnik, dewelke op syn Sterven lag, van den Abt ter syner plaatse de Generaale Absolutie van alle syne Sonden

Sonden begeerde; Welke den Abt gewoon was, aan de Monniken in hun Uiterste te geeven; Maar den Abt was niet by Huis, nog ook niet te vinden: Soo dat den Monnik hier op kwam te sterven sonder Absolutie, en sonder Zeegening: Maar als den Abt naa syn Overlyden by Huis, en te voorschyn was gekoomen, en hem gesegd wierd met hoe grooten Devotie dat de voornoemde Monnik syn Absolutie begeerd had van hem te moogen ontfangen, soo vervoegde sig den Abt voor een Autaar, en wierp sig needer in een vurig Gebed; Daar op den Geest van den Overleeden Monnik sig vertoonde, en hem seer ernstig kwam te Bidden om syn Zeegen en Generaale Absolutie. Waar op den Abt hem de selve gaf. Dit gedaan synde, *soo begeerde den Geest van den Monnik te moogen weten, wat voor een Pœnitentie dat den Abt hem soude voorstellen voor sijne begaane Sonden.*

Waar op den Abt by sig selven niet wel konde uit vinden, *wat voor Pœnitentie hy aan een Doode soude opleggen die nog niet begraven was:* Daar op den Abt ten laasten seide: *Ik stelle uw' een Pœnitentie voor, dat Gy in het Vagevuur sult weesen tót dat Gy sult begraven sijn.* Want hy was maar eenen Gestorven soo als den Abt weeder was te Huis gekoomen; (*Jaa self en was den Monnik*

Monnik nog niet eens Gekist nog Begraaven)
Wanneer den Dooden Monnik die Pœnitentie van den Abt gehoord en ontfangen had, soo hoorde men Hem de geheele Abdye door gruwelyk Raafen en Roepen, O! ongenaadige Pœnitentie sonder Barmhertigheid, om soo lange Tyd in het Vagevuur te moeten weesen. O! ongenaadige Pœnitentie. &c.

BIEGT-DOGTER.

Wel hoe Sal men alsulke Tormenten van het Vagevuur best moogen ontgaan.

BIEGT-VAADER.

Dat heeft UE: kunnen verstaan uit het Exempel van den Sieken Man hier voor verhaald: Te weten, door geduld te hebben in Siekten en Lyden. Neemt eens, als' er eens twee Vrienden waaren die te saamen gingen Drinken, en goede Gier maakten in een Herberg; En dat den Waard of Waardin Vreesde, dat den Een het Huis soude agter uitloopen, sonder syn Gelach te betaalen; Soude de Waard of Waardin hem niet syn Mantel, of iets anders afneemen tot Vergoeding van syn Gelach, en voor hem geen Drank meer laten schenken, op dat den anderen het Gelach niet en soude alleen betaalen. Op deselve wyse soo sy onse Ziele en Lighaam als twee Vrienden en Compagnons, te saamen gekoomen in de Herberg van deese Weereld, om te Eeten en te drinken, alwaar God Almagtig

magtig als de Waard is, en hun Spys, en Drank geeft.

En dewyl het Lichaam teegen den laatsten Avond, en de naare Nagt van de Dood, sig gaat verbergen in het Graf, soo blyft de Geest of de Siele alleen over, en moet in het Vagevuur reekening houden, en het Gelag betaalen tot het laatste Oortje toe, tot dat alles daar geheel is af betaald en voldaan. * Daarom dan, dat God den Waard sijnde, sulks wel wetende, het Lichaam eer het gaat verhuisen, te voren eerst komt te beproeven met groote Siekten, Armoede, swaare Pynen, &c. om dieswil dat syn Gelagh in de Herberge van de Wee-

- * Wat dunkt UE: E: myn beminde Catholyken; *Als UE: E: eens van een Gense Preek-Heer soo een Gelykenis had hooren maaken, om de Hoog verheeven God te vergelyken by een Waard, en Herbergier, &c. souden UE: E. met regt niet konnen en moogen seggen, deese Gense Preek-Heer moet in syn Tyd den Waard meer als eens besogt hebben: &c. Om dat myn Heer den Abt de Reekening van den Waard, soo net en juist weet uit te reekenen, dat het sonde voor God is, dat soo een Voornaamen Aansienelyk Heer onder de Roomsgefinde soo een drinke Verkoopers winkel komt te vergelyken by God, en syn Geheiligde Persoonen. Indien de Gensen soo buitenspoorig te werk gingen, wat souden de vroomen Catholyken niet al te praaten en te seggen hebben; Dog wy taaten dat liever voor hun Reekening over. &c.*

Weereld nog te betaalen stont; den Geest of de Siel in het Vagevuur het Gelag niet en soude alleen betaalen sonder het Lichaam: sulks dat het Gelag in de Herberge van de Weereld gemaakt, geheel met het scheiden van de Dood moet af betaald weesen.

BIEGT-DOGTER.

Dit is wel een schoone en klaare gelykenisse, die een Lydend en Siekelyk Mensch in syn Lichaam behoorde geduldig te maaken, in al syn Pyne ende Lyden; Mits dat hy denke dat hy daar meede sijn Gelach op de Aarde gemaakt, daar door gemakkelyk voldoet; Dat hy anders in den Kerker van het Vagevuur met ongelyke swaarder Pynen en Lyden seer lastig soude moeten betaalen.

Kan men ook wel door het overdenken van Jesus Lyden het Vagevuur kunnen ontgaan, of anders verkorten.

BIEGT-VAADER.

Jaa seer wel; 't geen blyken sal uit dit schoon Exempel dat ik uw' sal verhaalen. Daar was eens een Prioer van de Regulieren op een Pagthoeve van sijn Klooster, dewelke Gasten genoodigd had, en de Taaffel reeds was gedekt; En dewyl deselve overvallen wierd van een Grooten Vaak en lust om te Slaapen, dat hy dagte gestorven soude hebben, indien hy niet wat geslaapen had; En wanneer hy daar toe op het Bedde was gaan leggen.

leggen om te rusten, soo komt eeven daar op een van syne Broeders, welke op een andere Pagthoeve daar dicht by soo versch was gestorven, seggende, *Vaader ik gaa met uw oorlof heen.*

Waar op den Slaaperigen Prioor hem vraagde, *Waar gaat Gy heen: Den anderen Antwoorde, Ik gaa tot den Heere onsen God. Want ik ben in deese ure gestorven.*

Doen Antwoorde den Prioor; *Aangesien dat veel volmaakte en Heilige Persoonen nog in 't vagevuur moeten gaan, en daar door Passeeren: Hoe komt Gy te seggen, dat Gy reegelregt tot God gaat, sonder vagevuur te passeeren, Waar op Hy Antwoorde,*

„ Ik hebbe Heer Pater altyd deese gewoonte
 „ gehad. Dat als Ik een Cruicifix passeerde
 „ altyd dit Gebed uitsprak. O! Soete Jesus
 „ door die Bitterheid die Gy voor my aan het
 „ Kruice hebt geleeden, Principaal wanneer
 „ dat Uw Ziel uit 't Lichaam scheide, wilt dog
 „ myn Arme Ziele Genaadig syn in haaren
 „ Uitgang.

En daar op heeft Christus myn Gebed verhoord, en heeft my syn Barmhertigheid beweefsen in de Ure van myn Dood.

Hier op Vraagde hem den Prioor. *Hoe werd Gy gesteld als Gy stierf; Daar Hy op Ant-*

Antwoorde. In myn Vitersten soo dagt my dat de geheele Weereld als een Steen op myn Harte lag, het geen het selve verperste en verdrukte.

Op dit Exempel en Accordeerd niet kwaalyk het verhaal dat ik uw' sal doen van een Religieuze, Geboortig van *Beauprez*, welke seer Wild, Weerelds, en seer ligt in haar Leeven was; En daarom van haar Nigte, die Abdisse was, dikwyls vermaand en berispt wierd in de Manier van haar Leeven. Maar schoon sy al beeterschap beloofde, soo was deselve seer kleen of geen. Waar op de Abdisse ten laasten tot haar seide; *Lieve Nigte ik vermaane Uw' daagelyks tot beeterschap, en daar komt soo weinig af; Waarom ik vreesse dat Gy verdoemd sult weesen; Of ten minsten een lang Vagevuur sult moeten Lyden: Ik Bidde Uw' nogmaal, doet ten minsten soo veel, dat Gy alle Daag drie Paternosters leesd: De Eersten, tot Gedagtenis van Christi Lyden in het Hofje van Getzhemane; Seggende; O! soete Jesus die Judas uwen Verraarder soo vriendelyk te gemoed ging; Ik Bidde Uw' dat Gy in myn Viterste, en in de Ure van myn Dood, myn wilt verleen en een vriendelyk en gerust gemoed; door Uwe Liefde soet.*

De Tweede Paternoster, wilt die Leesen tot Gedagtenisse en Dankbaarheid, voor dat

M

Jesus

Jesus voor Uw' soo veel gedaan , en nog meer geleeden heeft; Seggende; *Ik danke Uw' Soete Jesus , dat Gy al uw' Leeven lang soo veel voor my gedaan , en nog meer geleeden hebt ; Ik bidde Uw' dan, dat Gy voor myn seer veel en groote Sonden uwen Vaader wilt offeren alle uw' verdiensten, en verkreegen Wonden , in den Dag des Oordeels.*

De Derde Paternoster wilt die Leesen, tot Gedagtenis, en Dankbaarheid van de Onregtveerdige Sententie des Doods, die hy van Pilatus ontfangen heeft; Seggende; O soete Jesus , uw sy Lof en Dank voor de onregtveerdige Sententie die Gy van Pilatus voor my hebt ontfangen ; Ik Bidde uw' daarom van Harten , om een Genaadige Sententie en Vonnisse in de Ure van myn Dood, en in het laatste Oordeel: En dewyl sy dit Daagelyks kwam te doen, soo kwam sy seer schielyk te Sterven, waar door de Abdisse haar Nigte in bekommering was, dat sy om haar ligtveerdig Leeven soude Verdoemd geweest syn.

Maar in Teegendeel, soo vertoonde sy haar selven naa haar Dood aan de Abdisse haare Nigte , met een groot doorschynend licht, en klaarheid; Seggende; *Dat sy de Ziele was van haare Religieuse Nigte, welke korte Tyd te vooren was gestorven; En sy bedankte haar nog uittermaaten seer, voor haar goede*
 Lessen,

lessen, en vermaaningen, aan haar gedaan, welke haar behoud was geweest om Saalig te werden, sonder, of met een klein Vagevuur; want seide sy; *God de Heere die heeft my naa myn Gebed verhoord; En een soet gemoed in myn Dood verleend, met een genaadig Vonnisse. O! myne Nigte; hoe gelukkige en Saalige Dag van uw' geboorte, tot hehoudenis van myne Ziele.*

BIEGT-DOGTER.

Vaader, ik heb uw' eens hooren Prediken; dat'er seeven Manieren en Middelen syn, om in het Vagevuur niet te koomen, en daar van bevryd te weesen; En sonder deselve in den Heemel te koomen: welke syn die dog?

BIEGT-VAADER-

Het Eerste Middel is het Doopsel.

Het Tweede, is de Professie en Belydenis van de Religie.

Het Derde; Het Heilig Lyden van het Martelaarschap.

Het Vierde, Een Boetvaardig Berouw, en Traanen, komende uit een Boetvaardig Hart en Liefde tot God.

Het Vyfde, De Volmaaktheid der Deugden.

Het Sesde, Een lange ontroering, en een Geduldig Lyden in Teegenspoed.

M. 2. Het

Het Seevende, Een vollen Aflaat en een
Generaal Pardon.

BIEGT-DOGTER.

Hoe veel Middelen syn'er ook om de
Zieltjes uit het Vagevuur te helpen.

BIEGT-VAADER.

Daar is een seer Geleerd Man, welke ook
seeven Middelen daar toe komt te stellen, die
in het volgende Refereyn staan begreepen.

Wenen / Begeeren / Dasten en Waaken /
Nestoor / Kalmoesse / en de Misse syn saaken /
Die de Zieltjes in 't Vagevuur blijde maaken.

BIEGT-DOGTER.

Kan het Hooren van de Missen de Sielen
ook wel helpen.

BIEGT-VAADER.

Jaat en Trauwe. En ook het Heilig Sa-
crament des Autaars voor hun te ontfangen;
Gelyk het blykt uit het Exempel van een
Geest die sig vertoonde aan een Godvrugtig
Mensch, gelyk een Vlamme van een seer groo-
ten Brand; Seggende; *Ik moet alleen deese
swaare Tormenten lyden, om dat ik heb onagt-
saam geweest in 't Heilig Sacrament te ont-
fangen.* En den Geest gaf hem te kennen,
dat hy soude verlost werden als hy voor hem
eens met Devotie het H. Sacrament wilde ge-
nieten; Het welk als dien Godvrugtigen
Vriend

Vriend het selve voor hem gedaan hadde', soo
vertoonde hem dien Geest of Ziele seer schoon,
en klaar blinkend; Jaa klaarder dan de
Sonne synde, door maar eens het H. Sacrament
voor deselve te ontfangen uit het Vagevuur
verlosten en in den Heemel geholpen. Tot een
Bewys als ik hier voor geseid hebbe.

BIEGT-DOGTER.

Vaader, geeft my een Lesse hoe ik my
selven in de Misse best sal gedraagen tot hulp der
Saaligheid voor de Overleedenen.

BIEGT-VAADER.

Leerd en onderhoud dit voor een Lesse:
Dat als gy in de Ketk syt en de Misse hoord
daar meede een Groetenisse doet aan die Ge-
loovige Sieltjes tot heurder Lavenisse / Bid-
denisse voor Uwe en voor Heur Sonden Verges-
senisse.

BIEGT-DOGTEE.

Wanneer sal ik dat best onder die Misse
doen.

BIEGT-VAADER.

Onder de opheffinge van ons Heere, als
men Singt of Leest, *Agnus Dei, qui tollis;*
&c. O! Lam Gods; dat is, O! Christus
Jesus als een Lam tot versoeninge geofferd,
die wegneemt de Sonden des Weerelds syt ons
genaadig; En geeft ons Vreede en Ruste.
Want men leest dat'er in Oostland een Heilige
Monnik was uit Sint Bernardus Ordre, die

voor de Sieltjes de Misse las, en als Hy gekoo-
men was tot *Agnus Dei*, soo hoorde hy van
verr'de Engelen of de Sieltjes malkanderen al-
dus toeroepen, *Haast uw' Lieden nu; Haast
uw, om Vreede en Rust te ontfangen, want
de Misse gaat ten einde, en is by naa gedaan;
en het is hoog Tyd dat gy komt om daar af
Troost te ontfangen.* Wanneer nu als deesen
Monnik de Heilige Hostie op nam, en syn
Handen ophefte om deselve aan te Bidden,
en daar naa te nuttigen, soo wierd hy opge-
trokken in den Geest: En hy sag een ontally-
ke meenigte van Sielen vliegen om Vreede
en Troost te ontfangen; Soo passeerden sy,
en riepen nog toe aan anderen, die haar volg-
den, *Haast uw' Lieden; Haast uw' Lieden;
Die Misse gaat ten einde;* En hy stond al-
soo gants stil, van den vroegen Morgen tot
den Middag; Waar over de Menschen die
in de Kerk waaren, sig seer verwonderde, dat
hy soo stille stond, sonder hem eens te Roe-
ren, en dat hy niet voort en ging in syn Dienst
om de Misse te voleindigen. Maar ten laa-
sten soo kwam hy weeder tot sig selven, en
ging toen voort om de Misse te doen, van
daar hy die hadde gelaaten, en bragt de Mis-
se toen voort ten einde.

Hier op soo Geschiede het dat op het be-
vel van den Abt aan hem gedaan, hy aan de
selve openbaarde en verklaarde het Visioen of
Ge-

Gefigte dat hy gehoord, en gezien had; Waar op hy kort daar naa kwam te sterven.

Het selfde soude gy ook kunnen, of moogen doen onder het Gebed van *Kyrie Eleison* ende *Christe Eleison*, in 't begin van de Miffen, want dit is een Gebed waar meede dat men den Heere generaal komt te Bidden in de Misse om vergeeving van alle Sonden. *Gelyk als ik te vooren Uw wel heb geleerd. En segt daage-lyks als Gy de Misse hoord aldus.*

O! Geloobige Zieltjens allegader /
Deur den Soone sy voor U gepaept den Vader /
Soo dat d' Offerande van de Misse /
Sy U Vieden tot uwer Sonden vergheffenis /
Ik schick U myn Misse / voor een groetennis.

Of segt aldus:

Ik bidde U Hemelsche Vaader in deese Misse /
Door de Zieltjens in 't Vagebuur vergeffenis /
Deur uwen Sone Jesus / die met syn Dood en Wonden /
Als een Lammeke wegneemt alle Sonden /
Laat myn Ouders Zielen met d'ander deelagtig weesen /
In alle Miffen / die over al werden geleesen.

Hebt gy vergeeten, of nooit gehoord het Exempel van *Malachias*, Bisschop van Ierland, hoe dat deselve door den Dienst en Of-

ferhande van de Misse de Ziele van syn Susster heeft gelaast en vertroost: deesen Heiligen Bisschop had een Susster die seer met de Weereld was ingenoomen en meer geneegen was tot het Vleesch, als tot den Geest, waar over hy haar meenigmaal had bestraft, en haast niet meer wilde sien, soo lang als hy leefde, om dat sy haar selven in 't minsten niet en beeterde; evenwel soo kwam sy te sterven met goed berouw over haare Sonde in een staat van Genaade. Waarom den voorz. Bisschop voor haar dikwyls de Misse las en bad; Om dat hy gehoord had dat sy wel gestorven was; en geen haat teegen haar had, anders, als over haare Sonde, maar geen haat teegen haar Persoon. Waar op het geschiede dat sy naa haar Dood sig aan hem vertoonde, in deeser voegen, naamentlyk; dat den Bisschop op seekere Nagt in syn slaap, dagt, of droomde dat'er iemand teegen hem seide; *Uw, Susster staat buiten op de Saal, of in 't Portaal, en seide dat sy in dertig daagen geen Brood gegeten heeft.* Als hy nu te regt ontwaakt was, soo ging hy overdenken hoe lange dat het geleeden was dat hy voor haar geen Misse geleesen had, soo bevond hy dat het even een Maand was. Waar op hy weederom voot haar de Misse ging leesen, en niet te vergeefs; *Want hy sag haar daar naa in een Visioen of Gesigte, dat*

D

sy voor de Kerkdeur stond, maar dat sy daar
nog niet en konde ingaan; Maar wanneer
hy nog een Misse voor haar geleesen had, soo sag
hy haar niet Voor, maar in de Kerk selfs staan,
met een Rouw-kleed, geheel in het Swart;
Maar sy en mogt het Autaar niet genaaken,
nog aan raaken; Dog als hy voor de derde
maal nog een Offerhande voor haar in de Mis-
se gedaan had; Soo sag hy haar by Gods
Heiligen staan, hebbende toen een schoon wit
Kleed aan; En wel bereid om in den Hee-
mel te koomen.

BIEGT-DOGTER.

Segt my Vaader, soo het uw' geliefd,
hoe men de Zieltjens welke de Menschen hier
op Aarde in Tyd van Nood hebben geholpen,
ook kan bystaan en te hulp koomen; Soo
als ik uw' wel heb hooren Preediken.

BIEGT-VAADER.

Daar was eens een Ridder of een Edel-
man, welke voor een Manier had, als hy op
't Kerhof was, syn aangesigt keerde naa het
Oosten; En bad al staande voor de Geloovi-
ge Zieltjes op deese volgende wyse.

God groete Uw' Ziehkens alle te saamen/
My zyn onbekend U lieder naamen/
Ik bidde den Heere deur Jesus Bloed/
Dat hy U lieden verleene dat Eeuwig goed.
Want syn Dierbaar en Edelste Bloed/
Is U lieder Rantsoen/ Schat ende Goet.

Hier naa geschiede het dat den Ridder eens ontrent de Kerk verviel in Handen van syne Vyanden die hem sogten te vermoorden, waar over hy ten eersten op het Kerkhof liep, en hoe vervaard dat hy was, soo bleef hy egter daar geheel stil staan, sonder voort te loopen, en bad voor de Sieltjes op de voorrige Maniere, Vertrouwende sig in deesen Hoogen-nood op God; *Die hem genaade bewees; Alsoo hy altyd Barmherzig was over syn Naasten, en de Heere maakten dat in een ogenblik het Kerkhof vol gewaapende Persoonen was, die hem daarby stonden, omcिंगelden en bewaarden; Wanneer syne Vyanden dit kwaamen te sien, soo liepen deselve met groote vreesse weg; Bedugt synde hun eigen Leeven aldaar te laten, daar sy het een ander sogten te ontnemen.* Uit welk geval wel te denken is, dat deese gewaapende Lieden, die geene waaren, daar hy voor hadde Gebedden; Welke haar soo schielyk ver-toonden met de Waapenen, Helmen, en Krygs-geweer dat sy op der Aarden gebruikten.

Daar was ook eens een ander Man in Brittannien, die deselve Maniere had om op het Kerkhof voor de Overleedene Sieltjes te Bidden; En als hy Siek te Bedde lag, waar over hy begeerde het *Heilig Sacrament* te ontfangen, en het *Regt der Kerke*, soo sond
hy

hy om den Pastoor; Maar deselve stuurde voor hem den Diaken tot den Sieken; En als hy hem het *Heilig Sacrament* had gegeven, soo keerde hy weederom naa de Kerke, dewelke hy vond open staan, met veel verwondering; om dat hy deselve wel vast hadde toegeslooten, nu op dit geval in de Kerk gekoomen synde, soo wierd hy daar in van Gods weegen soo vast gehouden, dat hy niet eene Voetstap voor of agterwaards konde gaan, en bleef soo stille staan dat hy hem niet en konde verroeren; maar in die gestalte synde, soo hoorde hy datmen op het Kerkhof uitriep. *Staat op alle Geloovigen, die hier begraaven leggen, en komt in de Kerk om de Ziele van uwen Vriend aan God te Recommandeeren, en aldus syn wel-daaden aan hem te vergelden. Waar op al de Dooden uit de Graaven van het Kerkhof in de Kerk kwaamen, en Songen daar onder een groot Ligt de Vigilien over de Dooden. Als het Officie of den Dienst nu uit was, soo kwam daar een Stemme, beveelende aan een ieder dat sy weederom elk souden vertrekken naa hun eigen Graf, het geen yder dede, en het schynend Ligt verdween allenxkens, en den Diaken ging daar op het H. Sacrament opsluiten.*

Daar was ook eens een Ryk en Magtig Hertog, die seer Weerelds had geleefd, dewelke

welke door een *Sermoen* wierd bekeerd; Waar op hy syn Familie en Staat kwam te vermindern; En gaf ook alles wederom wat hy te onrecht had beseeten; Mitsgaaders deed hy ook groote Aalmoessen, en liet veel Missen doen voor de Overleedenen, als ook schoone Fondarien Stigten voor Geestelyke Personen, om over syn Sonden voor hem te Bidden; het welk als syn Ondersaaten en Edelluiden het selve kwaamen te sien, en seer kwaalyk daar in te vreedn waaren, sy daar op alle teegen hem opstonden, en verwekten een Koning teegens hem; Die hem syn Hertogdom wilden afneemen. Waar op den Hertog al syn Edelluiden en Vassalen liet by een roepen om hem te helpen teegen deese nieuw verwekte Koning; Wanneer deselve by hem gekoomen waaren, seiden sy; *Wy sien wel Heer Hertog dat Gy ons verlaat en versmaad, en alleen blyfd aanhangen sommige Geestelyke Personen, welke Uw' bedriegen en Sot maaken, oversulks wy en willen Uw' niet meer dienen.* Toen was den Hertog seer Verslaagen, en buiten Raad; Niet weetende wat hy soude doen teegen dat deese nieuwe Koning teegen hem soude in 't Veld koomen om hem slag te leeveren, mitsdien syn Edelluyden en Vassalen hem waaren afgevallen. Daarom soo vertrok hy op een seer sterk Kasteel, en daar syn toeyulgt tot God naam; stelde ophem

al

al syn Hoop en Betrouwen. En wanneer den Hertog eens uit het Kasteel sag, eer den Avondstond was gevallen, soo sag hy een seer groot Heyr van witte Ruiters, op witte Paarden, om hem te hulp te koomen en by te staan: 't geen als hy sulks kwam te sien, soo viel hy op syn Knyen en Dankte en loofde God. Toen kwam'er een uit dat Heyr aangeloopen by den Hertog, welke hem in syn Gebed ophefte, seggende, *Heer Hertog, en vreesd dog deesen Koning niet: want God de Heere heeft deeze Ruiters en Soldaaten gesonden om Uw' te helpen; want het syn die Geloovige Zielen die met uw' Aalmoessen, en Missen die Gy hebt doen leesfen, of voor hun geboord, verlost hebt uit het Vagevuur, en daar koomen'er nog meer die uw' sullen helpen, en uit het Vagevuur verlost sullen weesen eer den Dag van den Slag salaankoomen, Eindeling, soo kwam den Koning te Veld teegen dien Tyd dat den Slag beraamd en vast gesteld was, met een groote meenigte van syn Edeluyden, en alderhande Soldaaten, die sig Gecampeerd hadden op een plat open Veld ontrent het Kasteel: als het nu Tyd was om malkander Slag te leeveren, soo kwam den Hertog uit syn Kasteel den Koning tegemoed, met seer weinig sterffelyke Soldaaten, en was seer wel gemoed; Want met hem soo was Geconjungeerd dat groote Heemelsche Heyrleeger,*

leeger; Daar het Heyr van den Koning weinig by scheen te hebben in meenigte. *Het welk als den Koning, en al syn Edelen en Soldaaten dit kwaamen te sien, soo wierden sy seer vervaard en verslaagen van Geest, siende dat het Gods werk was, en teegen een Heemels Heyr niet en konde Battailjeeren. Waarom sy alle hunne Waapenen weg wierpen, en vielen den Hertog alle te Voet, geevende hun over als Krygsgevangenen, om met hun te doen, soo als van den Hertog syn gelieven, was.*

Diergelyk een Geval is ook geschied aan *Eusebius*, Hertog van *Sardynien*, welke uit syn aart seer naarstig was in het geeven van veel Aalmoessen, en in veel Missen te doen Leesen voor de Geloovige Sielen; Waar toe hy een van syn Rykste Steeden afstond voor God den Heere; dat is; om te syner Eeren, den Heiligen Dienst en de Offerhanden der Missen dikwyls te laten doen; Principaal tot Troost en Verlossing der Geloovige Zielen uit het Vagevuur, Selfs soo gaf hy daar toe ook het Tiende gedeelte van geheel het Inkommen van syn Ryk en Heerschappye. Ingeelyks soo gebruikten hy syn Goederen seer veel om de Arme Menschen te Spysigen en te Kleden.

Naa by syn Heerschappye, soo woonde *Ostergius*, Hertog van *Sicilien* welke veel
Mag-

Magtiger, en Ryker van Geld en Goed was, als *Eusebius*, maar veel Armer van Deugden als deselve. Welke met list en behendigheid de Stad, welke *Eusebius* den Heere toegeëigend hadde, kwam te veroveren en in te neemē; Als *Eusebius* dit was aangediend, soo was hy daar seer over verstoord, seggende; *Dat by liever syn halve Ryk verliesen wilde, dan deese Stad, welke hy den Heere en den Armen alle de Inkomsten geschonken hadde; hier op soo pleegde hy Raad met syne Edelluiden, Ridders, &c. En seide teegen hun aldus; Wat sullen wy nu doen, sullen wy ons, jaa God den Heere dat ongeluk laten geschieden; laten wy liever bem kloekmoedig in den Naame des Heeren gaan bevegten; En dat die geene de Victorie hebben, die de Heere deselve heeft toegeleid; Want God, Almagtig, en ook Regtveerdig is; En al hadde den Vyand de Victorie, soo soude het voor ons eevenwel groote Eer sijn, soo voor God, als sijne Dienaaren: Als de Edelluiden, en de verdere Dienaaren van *Eusebius* het selve van hem hadden gehoord, soo waaren sy seer geneegen om teegen *Ostergius* den Hertog van *Sicilien* den Oorlog te voeren; en bragten daar toe by een, een goed getal Krygsvolk: als het Leeger van *Eusebius* nu in staat was, soo trok hy op naa *Ostergius* syn Vyand; En wagte hem op in een sterke plaatse. En met*

met dat hy syn Leeger needergeſlaagen , en
ſyn Heyr geſchikt had , ſoo geſchiede het dat
ſyn Soldaaten, die Sommige op een hoogte Ge-
campeerd laagen, van verre ſaagen aankoomen;
een groot Heir van Wit Volk. En dat het ſelve
beſtond in een ſeer grooten Hoop van Witte Sol-
daaten, en Ridders op witte Paarden geſeeten,
gewaapend met witte Harnaſſen, en witte
Vaandelen, en Waapenen , waar over ſy ſeer
verbaaft waaren, en gaaven het ſelve aan
haaren Hertog *Eusebius* te kennen : dewelke
hier over ſeer verwonderd was , als gebragt
ſynde tuſſchen Hoop en Vreeſe; Maar ver-
trouwden egter dat het Vrienden waaren, om
dat ſy in 't Wit kwaamen; En aan de ande-
re ſyde ſoo vreeſde hy dat het Vyanden mog-
ten weezen , om dat ſy ſoo gewaapend wa-
ren, en Leegerigwys aantrokken; Weshal-
ven hy van Reſolutie wierd, om met ſyn
Raad te overweegen wat in deeſe ſaak be-
hoorde gedaan te werden; Waar op een be-
ſluit wierd genoomen dat men vier Gefanten
hun ſoude te gemoed ſenden; Die hun lieden
ſouden Vraagen van waar ſy kwaamen? Wat
voor Volk ſy waaren? Of ſy kwaamen als
Vrienden, of als Vyanden? Wanneer deeſe
vier Afgeſondenen by het witte Leeger gekoo-
men waaren; Soo wierden uit her voorſz.
witte Leeger ook vier Gefanten heen geſonden;
Dewelke van de eerſte Gefanten gegroet ſyn-
de,

de, het volgende Antwoord gaaven. *Segt uit onse Naam aan Uw' liede weerdige Hertog Eusebius dat hy wel gemoed sy, want wy koomen als Vrienden voor hem, en hebben ons gewaapend teegen syne Vyanden; Mitsgaders; Dat wy koomen uit het Hof van den Oppersten Koning die ons gesonden heeft, om hem te helpen; En dat hy niet en vreesse.* Als den Hertog *Eusebius* dit nu gehoord had, soo scheen hy als van de Dood te syn verreesen, en was wonderlyk seer verblyd: door deese seekere Hoope van Victorie; Denkende; *Soo God voor ons is, wie sal teegen ons syn.* En om dat deeze vier witte Ruiters, ook tot de andere vier Gesanten gesegd hadden, *segd uw' lieder Prince dat hy niet naa laat, nog en vertoeve ons te koomen spreken;* Soo is den Hertog selve, hun lieden ook te gemoed gegaan, en sy seyden hem het selve 't geen sy aan syn Legaten of Afgesanten te vooren hadden te kennen gegeeuen; Ende sy Vraagden den Hertog *Eusebius* of hy ok seer odroevig was over die Stad, welke *Ostergius* hem hadde afgenoomen.

Waar op hy Antwoorde; *Dat hy in der daad daar seer rouwig over was: uit dien Hoofde, dat hy die selve Stad aan God en de Geloovige Zieltjens, hadde geschonken en gegeeuen:* Waar op deese Gesanten seiden, en sijt niet meer droevig: *Want Gy en sult niet*

N

ver-

verliesen, schoon uw' afgenoomen wierd, al 't geen uw' God heeft gegeven; Of nog soude believen te geeven; Want Gy sult daar voor Honderd dertig fout meer ontfangen; in den Heemel, daar het uw' niet en sal werden afgenoomen. Ende wy sullen maaken dat uwen Vyand, uw' dubbeld weeder sal geeven van 't geene hy uw' heeft afgenomen; daarenbooven, soo sal hy nog onder uw' moeten buigen en van uw' gebonden en overwonnen werden; Soo dat Gy hem sult hebben tot uwen wille: siet wy gaan uw' voor, en volgd ons haast met uw' Leeger in ordre; Op welk seggen den Hertog Eusebius gerust en vol Moed, verblyd naa syn Leeger trok. Uit het welke nu, soo nam hy maar met hem een Legioen Ridders en Soldaaten, bestaande in Tien Duysend Seshonderd en Sesensestig Man; Daer meede trok hy Ostergius teegen, die r' Sestig Duysend Soldaaten in 't Veld had. Als Ostergius al die Witte Ridders in meenigte Gewaapend teegen hem sag aankoomen, welke wel Sestig Duysend in getaale scheenen te, soo wierd hy by sig selven seer verslaagen; Waar op hy meede syn Legaaten en syn Gesanten affond om hun lieden te vraagen, wie sy waaren, van waar, en waarom dat sy kwaamen; waar op Geantwoord wierd; dat sy kwamen uit het Huis Gods; uit het selve Expres afgesonden, om dat sy Ostergius kunnen Hertog souden van

vangen; tot wraake over het ongelyk dat hy God den Heere aangedaan hadde in het beoorlogen van den Hertog Eusebius; Dog soo sy hem wilde te gemoed koomen en de schaade hem aangedaan vergoeden door het weedergeeven van die Geheiligde Stad van Eusebius afgenoomen, en andere schaaden, soo soude de Vreede kunnen getroffen werden. Als Ostergius dit seggen van sijn Gefanten had verstaan, soo wierd hy seer ontroerd en Pleegden Raad met sijne Edelluiden, en naamen in overleg wat in deese saake best soude gedaan werden; Waar op Ostergius een Resolutie nam van geheel sijn Leeger by een te schikken, en het witte Leeger te gemoed te trekken, soo als hun vier Gefanten hadden geseid. En als hy die vier witte Gefanten gegroet had, en de reeden van hun aankomst gevraagd had, soo gaaven sy het selfde antwoord, als reeds gesegt is; Naamentlyk; *Dat sy van het Huis waaren van den Oppersten Heere; En dat sy kwaamen om het ongelyk te wreeken, dat sy hem hadden aangedaan, om met list en bedrog de Stad van den Hertog Eusebius hem af te neemen, en af handig te maaken, welke hy den Heere toege-eigend had.* Over welk seggen hy seer beanxt wierd, en bad om Gratie en Pardon, beloovende hem de Stad wederom te geeven, en den Hertog Eusebius

voldoening van alles wat hy begeerde.

Als beide deese Leegers nu by een gekoomen waaren, soo heeft *Ostergius* sig aan den Hertog *Eusebius* overgegeeven, en alles wedergegeeven, wat hy hem ontnoomen had; Mitsgaaders, syn geheel Leeger tot Krygsgevangen en gemaakt. Waar op het witte Heyr aan *Eusebius* afvraagde; *Of hy nu vergeenoegd en te vreed en was.* Daar hy op Antwoorde, *van Jaa; en hun te gelyk ook seer bedankte.* Waar op hy sig verstuote om hun te vragen, *wie sy waaren.*

Waar op sy Antwoorden, „ Wy sijn de „ Zielen van de Overleedenen, welke Gy met „ Uw' Gaaven en Aalmoessen ons door Gods „ Gratie hebt verlost uit het Vagevuur, en „ gebragt in de Eeuwige Ruste. En „ nog veel sullen van Uw' geholpen werden, „ soo Gy uwe Aalmoessen sig niet en laat verdrieten; Waar toe wy U: nogmaals vermaanen. En dit doende, soo sult Gy nog „ meer hulp vinden in Uwen nood; Om „ dat Gy ons geholpen hebt; soo hebben „ wy Uw' nu ook koomen helpen. Waarom „ de Zieltjens in 't Vagevuur seer bidden om „ Uw' lang Leeven, dat hun door Uw' soude werden Troost gegeeven. Het selfde „ Bidden wy ook, om dat wy geproefd hebben, hoe seer dat Uw' Leeven alle Geloo-

„ vi-

„ vige Zieltjes kan Baaten en Profiteren.

Hier door kreeg den Hertog *Eusebius* fulken grooten begeerte om de Zieltjes in het Vagevuur te hulp te koomen, dat het niet om te seggen was, om dieswil dat hy nu de vrugt van syne Werken had konnen sien en bemerkten.

Dit alles is verhaald, en naagelaaten van een Waardig Abt, derwelke op Reys sijnde om eenige Abdyen te Visiteeren, op die Tyd Gevangen wierd, als deese twee Hertogen met malkander in Oorlog waaren.

Den Eerwaardigen Abt *Petrus van Cluny*, heeft by Geschrift naagelaaten, dat'er eens een Priester was dewelke al de Daagen van het Jaar het *Requiem en de Misse* kwam te leesen, voor de Dooden die gestorven waaren: het welke, als den Bisschop, onder welkers Gehoorzaamheid deesen Priester stond, hem verbood eenen Tyd het selve te doen: Maar als den Bisschop hier naa het Kerkhof eens passeerde, soo als hy in de *Metten* soude gaan; Soo sag hy dat alle de Dooden welke op het Kerkhof Begraaven waaren, uit hunne Graffsteeden kwaamen, en stelden hun in de wapenen teegen den voorz. Bisschop, yder met soo een Instrument waar meede yder in sijn leeven sijn Ambagt had gedaan; Als naamentlyk, een

Seiffen, Ploeg, &c. welke Menschen die uit hunne Graaven opgestaan en Verreesen waaren, seer Grouwelyk Raasden, en Schreeuwden; Seggende, deesen Bisschop en geeft ons selfs geen Missen; En daaren booven, soo heeft hy nog onsen Priester, dewelke dat insgelyks tot onse Troost de Missen pleeg te Leesen, hem het selve nog verbooden te doen; Laaten wy hem dan liever als hy hem niet wil beeteren, Dood slaan, en van kant helpen; Waar op sy den Bisschop geen moeite meer en maakten; Maar elk vertrok weeder geruust naa sijn Graf. Hier op soo stelde den Bisschop den Priester vry, dat hy naa sijn voorige gewoonte in Devotie, en groote Liefde de Misse soude Leesen voor de Overleedenen: 't geen hy hier op seer dikwyls kwam te doen.

Daar was ook eens in 't Land van Sassen een Godvrugtigen Monnik, van de Ordre van *Sant Benedictus* onder de Vergaadering van den Eerwaarden *Petrus van Cluny*, welke de Misse seer geerne in 't Secreet en alleen met Devotie kwam te Leesen; Om dies te minder verstrooyd te syn van Gedagten; Waarom hy de Misse seer geerne las in het Capellerje van *Sint Alexis*, dat aan de eene kant van 't Kerkhof stond; En om dat hy dikmaal die weg over 't Kerkhof moest passeeren, soo Bad hy seer geerne voor die geene, welke daar op 't Kerkhof Begraaven laagen; En
in

in syn Capelletje de Misse over las: soo geschiede het eens, dat als hy naa syn Capelletje heen ging, of van daar kwam, op het Kerkhof naa syn Gewoonte had geleezen een *Miserere*, en de *Profundis*; En daar op als hy sijn Gebed kwam te sluiten, seide hy *Requiescant in Pace*; soo hoorde Hy, dat die daar begraaven laagen, uitriepen, met een gelyke stemme AMEN. Dat gesegt is: *Het moet waaragtig sijn dat Gy voor ons komt te Bidden, om dat wy in de Eeuwige ruste moogen koomen, en in den Heemel geraaken kunnen: 't welk, als hy dit hoorde, seer verbaast en verwonderd wierd, en hy wierd daar door nog meer beweegd, om vervolgens, en ook met meer Devotie te Bidden voor de Zieltjes in het Vagevuur: want hy hier uit begreepen en verstaan had, dat het in sulke gelegentbeeden een Saalige Gedagten moet weesen, om voor de Overleedenen te Bidden; Voornaamentlyk, dat sy van de Sonden sonden ontbonden en ontslaagen worden.*

Het geschiede ook eens, dat Broeder Coenraad een Ziele uit het Vagevuur verlosste met honderd Paternosters te leesen.

BIEGT-DOGTER.

*Wel Vaader , dit syn alle wel wonderlyke
schoone Exempelen.**

BIEGT-VAADER.

Hier uit is voor Uw' te denken; dat alsoo
de Zieltjens gereed syn om Uw', als hunne
Vrienden te koomen helpen in de Weereld,
daar sy Gestorven syn (als in de voorverhaal-
den Oorlog gebleeken is.) Waarom sullen sy
hun lieden ook niet helpen in den Heemel.
*Daar sy Leevendige Borgers; Jaa Konin-
gen en Koninginnen syn van seer groote staat.*

BIEGT-DOGTER.

Daarom is het seer goed, met hun in een
goede kennisse te geraaken, en hunne Vriend-
schap alhier te verkrygen en te behouden

BIEGT-VAADER.

Dat pleeg ik Uw' ook te Preeken en te
Leeren met deese klaare gelykenisse; Naam-
mentlyk; Als het saak was dat iemand soude
willen Reizen naa Oostindien, of een verr' af
geleegen Land, om daar te blyven en te woo-
nen; Soude hy oversulks geen kennisse en
Vriendschap maaken met sommige Menschen
die aldaar waaren, wel Gegoed, en Groot
van Staat. Als, genomen *Princen en*
Gou-

* *En de Geusen seggen hier op; Wel Heer Biegt-
vaader, dit schynen alle wel uitneemende schoone en
Wonderlyke Fraaye Grollente weesen.*

Gouverneurs van dien Lande, &c. ten einde om van hun Liedengeholpen te werden: voor soo verre, als soo een Prins of Vorst aldaar in nood was, en bystand en hulpe noodig had; of andersints? Ik geloove buiten twyfel van Jaa! Soo is het ook geleege met die geene welke naa den Heemel willen Reisen, die verr' van hier is; Om daar Eeuwig te blijven, moet die voor af geen kennis en vriendschap maaken, met de Heiligen, Sancten en Sanctinnen; Mitsgaaders, met de Engelen, die aldaar van groote Staat sijn, en groote Vrienden syn vanden Koning en Heere van den Heemel, om deselve aldaar te helpen, soo Iemand in het Vagevuur gevangen wierd, of op den Weg in eenen nood was geraakt.

BIEGT-DOGTER.

Konnen de Heiligen ook iemand uit het Vagevuur helpen?

BIEGT-VAADER.

Seer wel: Vermits dat sy als Dienaars en groote Vrienden syn van God den Heere, die seer veel op hem vermoogen. Hebt Gy niet geleeft, hoe den Heyligen Wichman als hy Stierf, en door het Vagevuur onverhinderd heen passeerde, met hem meede nam, en uit het Vagevuur verlosste en ten Heemel bragt, drie en dertig Zielen?

Insgelyks leeft men van *Sinte Franciscus*, die in soo een Hoogen staat is, dat hy in den Heemel Sessie heeft inde Stoel, daar Lucifer is uitgeworpen; En wanneer *Sint Franciscus* gestorven was; en tot dien hoog verheeven Staat nog niet verheerlykt was, om in de Stoel van Lucifer te gaan sitten, *soo nam hy tot een Roofuit het Vagevuur tot Geselschap met sig, Duifend Zieltjens; Want het niet betaamelijk soude weesen, dat soo een groote Persónagie als Sinte Franciscus, naa den Heemel soude Reisen, om daar in te verschynen sonder eenige Dienaars en Lyf-trauwanten.* Gelyk ook onsen Saligmaaker, welke [het] Hoofd is van alle Heiligen; *Wanneer hy ter Hellen neederdaalde, uit deselve, en uit het Voorburg meede met sig genoomen heeft de Zielen der Heiligen, soo Mannen als Vrouwen, welke Hy aldaar in staat vond, de Saaligheid te moogen genieten.* Waarom Gy seer wel sult doen, dat Gy by Uw' Afsterven, Uw' Ziele, en de Zielen van Uw' Ouders aan de Heiligen opdraagt en Recommandeerd; *Principaal aan sôdaanige Heiligen, welkers Feeft, of Misse-dag dat het is; En ook der selver Misse-avond tot hunner Eeren bekwaamelyk sult Vasten, en eenige Aalmoessen sult geeven, en andere Deugden doen.* Maar booven al, *soo sult Gy ook met veel Devotie*
de

de Heilige Moeder Maagd Maria niet vergeeten. Want deselve seide eens teegen de Heilige Brigitta, dat sy de Moeder was van de Sieltjes die in het Vagevuur syn; En dat hun lieder Tormenten alle Uren verminderd wierden door haar Gebed.

BIEGT-DOGTER.

Myn Ouders waaren Heilig van Leeven, welke groote en veele Aalmoessen om Gods wille hebben gegeven, soo dat ik aan hun Liederen Saaligheid, en Heemel-ryk niet en Twyffele.

BIEGT-VAADER.

De Oordeelen der Menschen, en van God syn seer verscheiden; want de Heere onse God, die siet en reekend veel naauwer als de Menschen. *Het moet seer schoon, seer goed en seer Net syn, dat by God in den Heemel staat te koomen. Want een Heilige Ziele, schoon die by naa Gesuiverd is, en sal den Heemel niet ingaan, al stond hy schoon open; 't Geen dat blyken sal uit het volgende Exempel,*

Dat als 'er eens een Jong Maagdetje in het Klooster van de Heilige Geertruyd gestorven was, schoon deselve in het Klooster seer Heiliglyk en Devoot had geleefd, soo sag Geertruid by haar staan Jesus, wel verciert en met een helder Ligt omscheenen synde; Nog-

tans

tans soo liet sy uitschaamte haar Hoofd ootmoedig needer hangen, tragtende haar selfs nog te verbergen, en derfde haare oogen niet opheffen om die glorie van de Goddelyke Majesteit aan te sien. Doen seide en vraagde Geertruid aldus, *O! Goedertierenste God; Waarom en neemt Gy deese uwe Dogter niet in uw' soete Armen; Maar laat haar staan, als of sy uw' Vreemd waare.* Waar op het sig toefcheen, als of den Heere Jesus syn regter Arm ophefte, om haar te willen omhelsen; maar die Ziele ontrok haar selfen nog met een groote Reverentie, daar Sante Geertruid feer verwonderd over was: *Waarom sy haar aansprak, en vraagde; Hoe komt het dat Gy uw' selfen ont trekt de omhelsinge van soo een soeten Bruidegom.* Waar op het Maagdetje Antwoorde; *Om dat ik nog niet volkoomen en ben gesuiverd, maar door eenige Smetten en Sonden nog onsuiver ben.* En al stond den Heemel oopen; *En dat ik'er vryelyk mogt ingaan; Nogtans vermids de Regtvaardigheid en Justitie, soude ik my weederhouden en ontrekken van selfs; Als wel weetende dat ik voor soo een Bruidegom nog niet bekwaam ben.* Doen seide Sint Geertruid; *Nogtans schynd Gy geglorificeerd te sijn.* Daar op sy Antwoorde; *Die Glorie der Saligheid die de Heyligen ontfangen, uit het aanschouwen, en het volkoomen gebruik der Godheid*
met

met een volmaakte vergelding, en mag geen Ziel ontfangen; voor dat sy van alle smetten volmaakte lyk gesuiverd synde, in die blydschap des Heeren gaan.

BIEGT-DOGTER.

Waar door word een Siele die in het Vagevuur moet gaan, in 't eerst verwonderd, en verslaagen van Gemoed.

BIEGT-VAADER.

Het gaat daar meede, als met een Arme en beschaamde Bruid, die een Magtig Koning gaat Trouwen; en op haaren Trouw, en Bruilofts-dag om groote Eere en Vreugd te moogen genieten, soo werd sy om een kwaad gerugt dat van haar aan den Koning was in gekoomen, seer subyt en schielyk teegen haar Meinung geworpen in een Brandende en Vuurigen Kerker: soo lange tot dat sy dien Koning met een ootmoedig geduld heeft te Vreede gesteld. *Want des Menschen sterfdag, en de Eertyke Trouwdag van syn Ziele, die hy be-mind, in de Bruiloft trekt, en in de Vreugd van den Soone Gods haaren Bruidegom als sy geheel van Sonden suiver is.* Maar indien men de minste Smetten, ook van een dagelykfe Sonden in haar bevind; Soo werd sy gestookt in de Kerker van het Vagevuur, met groote schande, en meerder schaade verdriet, en Pyne, om dat die Siele behoorde geheel schoon te syn. En gelyk iemand deese

VOOR-

voorſeide Bruid , wonderlyke vriendschap en vreugd ſoude toebrengen , met hunne Vreede met den Koning te maaken ; En dat ſy ontſlaagen wierd van den Kerker des Vagevuurs, en weederom verſchynen mogt in het Paleys van den Koning haaren Bruidegom , om de Bruiloft met hem te houden. Alſoo ook, ſoo doet iemand, onuitspreekelyke blydſchap aan een Siele die in den Heere Geſtorven is, nit het Vagevuur te verloffen. *En de Menſchen die de Zielen uit het Vagevuur verloſſen, en doen niet alleen die Arme Zielen groote Vreugd en Vriendschap , maar ook onſen Saligmaaker, die de Geloovige Zielen bemind, als een alderlieſſte Bruid, met ſyn Bloed gekogt en verloſt; Om ſyn Weelde en Vreugd met haar te hebben. Want hy ſeid: Delitiae mea eſſe cum Filiis hominum; Dat is, myn Weelde of vreugd, is te ſyn met de Kinderen der Menſchen. Gelykmen ook een uitneemende en Wonderlyke vriendschap ſoude doen aan een Bruidegom, welke ſyn Bruid uitneemend ſeer Beminde, datmen deſelve uit den Kerker van het Vagevuur verloſte, daar ſy met groote beſchaamdheid, en meer en meer ſchande op haaren Trouwdag was ingeworpen; &c.*

BIEGT-DOGTER.

Wel Vaader, dat is wel een wonderlyke ſchoone gelykeniſſe.

BIEGT-

BIEGT-VAADER.

Daar was een Gemeen Huishoudend Man in *Brittannien*, in het Land van *Nordham*, welke deugdelyk van Leeven was, dewelke Siek synde geworden, daagelyks nog Kranker wierd, waar op hy in 't begin van een Nagt kwam te sterven; Maar in den Dageraad en vroegen Morgenstond, wierd hy weederom Leevendig; En als hy subyt en schielyk overeind ging sitten; Soo wierden alle die by hem present waaren in syn sterven, seer vervaard, en eenige ook die weg liepen; Uitgesonderd syn Huisvrouw; Die hem meest beminde, schoon sy meede vervaard was. Doen seide hy tot haar, *en syt niet vervaard; Want ik seekerlyk van den Dood verreesen ben, en de Heere heeft my nog het Leeven op der Aarden onder de Menschen toegelaaten; maar geheel anders als ik pleeg moet ik voortaan gaan leeven. En daar op terstond opstaande, ging hy in 't Capelletje dat daar op de Pagthoeve was; En bleef aldaar Bidden, tot dat het schoon en klaar dag was geworden. Doen verdeelde hy al syn Goed in drie deelen.*

Waar af Hy het eene deel gaf aan syn Huisvrouw.

Het tweede deel, Aan syne Kinderen.

En het derde deel, Dat Hy voor hem sel-
ven.

ven hadde toe-geeigend, gaf hy terstond aan den Armen.

Hier op verliet hy alle forgvuldigheid van de Weereld, en ging in een Klooster woonen, dat op de Rivier de *Tundis* lag, dat om het Klooster syn loop had; In het selve Klooster soo kreeg hy een Kruine, en ging daar alleen woonen in een Secreete plaats; die hem den Abt hadde toegeschikt; Alwaar hy soo lang woonde tot dat hy weder kwam te ster-ven: leevende in al dien Tyd in een groote Pœnitentie, met Berouw en Leetweesen van al syn voorgaande Sonden. *Vit welke strenge Manier van Leeven, men wel konde merken, dat hy Wonderlyke en Grouwelyke saaken in syn afsterven hadde gesien; (Had hy die maar versweegen, en niet met allen daar van verhaald.) Want syn manier van Leeven, had het Genoeg te kennen gegeeiven.*

BIEGT DOGTER.

Maar Vaader! heeft hy aan niemant verhaald, wat dat hy Dood synde al had gesien.

BIEGT-VAADER.

Faa hy dog! Maar aan niemant anders als aan sodaanige Menschen, welke daar door tot de Deugd soude kunnen opgewekt, en van de Sonden afgetrokken werden. Digt by syne Celle woonde een Monnik, die een Priester, en seer Godvreesende was, welke hem dikwyls
ging

ging bezoeken; Welke hem vraagde wat hy naaf syn Dood al hadde gezien; En aan wien hy het alles heeft verhaald gehad; *Welken Monnik door syn Verhaal en Werken, alsoo beweegd wierd, dat hy in Ierland ging woonen en Leeven als een Heremyt of een Kluisenaar, in een groote Abstinentie.* Hy verhaalde ook syn Visioenen en Gesigten aanden Koning *Elfridus, die seer Geleerd was, en seer geerne deesen Monnik van deese saaken hoorde spreken; Jaa selfs dat hy door hem daar selfs meede Monnik wierd, En Monnik sijnde geworden, hem daar dikwyls ging bezoeken en spreken.*

BIEGT-DOGTER.

Segd my Vaader; Wat hy tot hun Liedden al seide; en hoe verhaalde hy dog syn Visioenen en Gesigten.

BIEGT-VAADER.

„ *Die verhaalde hy aldus; Daar was*
 „ *seide hy een Persoon seer Blinkende van*
 „ *Aangefigt, en schoon van Kleederen, welke*
 „ *myn Leidsman was; Wy gingen te saamen*
 „ *al swygende soo my dagt teegen den Opgang*
 „ *der Sonne; En wy kwaamen aan een Dal*
 „ *welke seer diep en breed was, en seer lang*
 „ *sonder Einde, deese dellinge lag aan onse*
 „ *Linker sijde; En de Eene sijde van deesen*
 „ *Dal was gruwelyk om te sien: Vermits*
 „ *deselve vol Vuur en een Heete Vlamme*
 „ *O was;*

„ was; En de ander sijde van deesen Dal
 „ was vol van Hagel, Sneeuwen *Is* beset,
 „ met felle Winden en Tempeesten, en een
 „ onverdraagelyke koude. En beide deese
 „ sijden waaren vol van naakte Zielen der
 „ Menschen, die door de geweldige Tempee-
 „ peesten gedreeven wierden van d' eene sijde
 „ naa de andere. Want als sy dien fellen Brand
 „ niet langer konden verdraagen, soo spron-
 „ gen sy uit dat Vuur in dat koude Sneeuw-
 „ waater, en in die seer snydende Koude.
 „ En als sy daar weederom geen Troost of
 „ verkwikking hadde, maar onverdraagelyke
 „ Pynen, soo sprongen sy weederom uit die
 „ felle Koude, in die Brande Hette van dat
 „ onuitblusselyke Vuur; Als ik dit seer
 „ veel Sielen sonder getal, soo verr' als ik
 „ sien konde, met veel meedelyden sag doen
 „ sonder ophouden, met geduurige verande-
 „ ring, sonder eenige verbeetering, soo mein-
 „ de ik dat daar de Helle was, daar ik dik-
 „ wyls van had gehoord, dat daar onverdraa-
 „ gelyke Pynen en Tormenten sijn. Als ik
 „ dit by my selven dus bedagt, soo sei-
 „ de myn Leidsman, *En denkt dog niet dat*
 „ *dit de Helle is.*

„ *Vervolgens*, soo leide hy my nog al ver-
 „ der, alwaar wy kwaamen op een Donkere
 „ plaats, die meer en meer verduisterde, soo
 „ dat

„ dat het aldaar soo Donker wierd , dat ik'er
„ niets met allen konde sien , dan alleen het
„ Witte Kleed van myn Leidsman ; En als
„ wy soo al te saamen voortgingen , soo faa-
„ gen wy seer subyt en schielyk voor ons op-
„ gaan leelyke Klooten , of Bollen , van vuu-
„ rige Vlammen , welke uit een Put opkwaa-
„ men , en daar weederom in vielen . Doen ging
„ myn Leidsman terstond van my af , en liet
„ my alleen in die Duisternisse , en in dit
„ gruwelyk Gesigte . Wanneer als ik die opkoo-
„ mende en needervallende Donkere Vlam-
„ men wel besag , soo bevond ik dat se vol
„ Zielen waaren , die daar in seer overvloe-
„ dig sonder getal vliegende waaren , geheel
„ glinsterende in een Rook van een groot
„ Vuur , deese kwaamen op , en vielen seer
„ diep needer in een groote Diepte . En
„ uit dien Afgryfselyken Put , kwam een on-
„ onverdraagelyke stank , uit oorzaak van den
„ vuilen doom , en stinkende Rook . En als
„ ik my daar soo alleen bevond met veel anxt
„ en benaauwdheid omset sijnde , niet wee-
„ tende wat ik doen soude , of waar te gaan ,
„ of te staan , en hoe dat het my al soude af-
„ loopen ; Soo hoorde ik agter my een
„ groot gedruis , en gerugt , met een deerlyk
„ gekrys , en gehuil , gelyk het wel geschied
„ als een Stad van woedende Vyanden over-
„ rompeld en ingenoomen werd ; Maar als

O 2

„ dit

„dit gehuil wat naader was gekoomen , foo
 „, sag ik dat het een Hoop Duivelen waaren ,
 „, die met groote blydschap gevangen bragten
 „, vyf Zielen, die seer jammerlyk weenden en
 „, huilden; Onder dewelke naa dat ik sien
 „, konde, foo was'er een onder die een Kruine
 „, had; en een dat een seer Weerelds Man was,
 „, en ook een Vrouwe; al die Duivelen daalden
 „, met hun Liederen in het midden van dien vuur-
 „, rigen Put; en ik hoorde seer lange de Zie-
 „, len hun geklag, en de Duivelen hun gelach;
 „, Onder en tusschen foo kwaamen uit dien
 „, Poel donkere Geesten die Vuur spuwden,
 „, die my omcingelden, en maakten't my seer
 „, vervaard, met hun vuurige Oogen en
 „, het Vuur dat uit hun Mond en Neuse kwam;
 „, als ook met die vuurige Haaken en Vorken, die
 „, sy in hunne handen hadden, daar sy my mee-
 „, de dreigden en vervaard maakten; Maar eg-
 „, ter niet aan en raakten. Als ik dus foo in't
 „, midden van de Duisternis, en onder die boo-
 „, se Vyanden seer beanxt, en seer benaauwd
 „, was geworden, niet siende dat ik ergens
 „, eenige Troost of Verlossing soude gewaar
 „, werden; Soo kwam ik te sien dat teegen
 „, den weg op, van waar ik gekoomen was, een
 „, Licht verschenen was, en eeven als een Hel-
 „, dere Sterre blonk in een dikke Duisternis, de-
 „, welke groeide en langzaam grooter en grooter
 „, wierd, en ook al haast seer naaby my kwam;

Als

„ Als nu deselve by my gekoomen was, soo
„ vloogen alle die Boose Vyanden en Geesten
„ weg, die my soo benaauwd hadden, het
„ geen myn Leidsman was die hun soo verjaagd
„ hadde.

„ Daar naa vertoonde hy my de blyde
„ plaats van de Saalige Geesten, waar van dat
„ *Beda een Engels Schryver heeft geschree-*
„ *ven.* En daarom had deesen *Brittannischen*
„ Man naa dat hy alle deese dingen gesien had,
„ van den Abt begeerd in 't Klooster een Secreete
„ plaatse aan eene sijde te moogen hebben, om al-
„ daar te Bidden; en den Heere met meerder vry-
„ heid soude konnen dienen, daar met het doen
„ van werken van Pœnitentie en groote Abstin-
„ tie. Want om dat sijn Celle of het Klooster
„ (soo als reeds is gesegd) op een Rivier lag,
„ soo ging hy hem selven daar dikwyls in wer-
„ pen om syn Lighaam te Kastyden, en bleef in
„ dat Koude Waater, soo lang als het syn Lig-
„ haam konde verdraagen; en leerde Psalmen
„ en Gebeden van buiten. Wanneer hy somtyds
„ als het vriesend weeder was, tot aan syn Hals
„ in het Waater ging staan met syn Kleederen,
„ daar dikmaal het Ys aan vast was; Soo dat
„ hy hem niet ging Warmen of Droogen, maar
„ liet sijn Kleederen van selfs aan sijn Lyf op-
„ droogen; en als andere Menschem hem dus-
„ daanig in het Waater saagen staan, en sul-
„ ken Strengen en Scherpe Pœnitentie doen,

„seiden wel tot hem, *Broeder Drichilmus*,
 „hoe kond Gy sulken Koude verdraagen;
 „Soo Antwoorde hy, *Ach ik heb nog al groo-*
 „*ter Koude gesien*; Enals sy tot hem seiden:
 „*Wy sijn verwonderd dat Gy sulken Absti-*
 „*nentie doet*; Soo Antwoorde hy, *Ik heb al-*
 „*meer Strengheid en Abstinentie gesien*;
 „Aldus Kastyde hy tot den einde syns Lee-
 „vens daagelyks syn oud Lichaam; *Met*
 „*Vasten en met Koude, met Honger en Dorst*
 „*en andersinds*. Meenig Mensche stigende
 „met sijn Rype Woorden, en strenge Con-
 „versatie door sijn Pœnitentiaal leeven; Ge-
 „lykerwys ook deeden die Heilige Monnik-
 „ken, dewelke om alsulke groote Tormenten
 „van het Vagevuur en de Helle beeter en
 „seeker te ontgaan, wonderlyke Pœniten-
 „tie gedaan hebben, op een seekere plaats
 „van het Klooster, die den Gewilligen Ker-
 „ker heet, welke Pœnitentie Joa. Climacius
 „in dien Kerker heeft gesien, en al de Ma-
 „niere van hun Pœnitentie heeft beschreeven
 „en naagelaaten.

BIEGT-DOGTER.

Ik wilde Vaader die wel eens hooren :

BIEGT-VAADER.

Hy beschryfd die en segt daar van aldus. Ik
 „ben eens gekoomen in een Klooster dat een
 „dobbeld Klooster was; Want buiten het
 „Principaal Klooster, was nog een ander een
 „Myl

„Myl van daar geleege om Pœnitentie te
„doen; Het welk geheeten wierd den Ker-
„ker, want daar en was geenderhande Menf-
„fchelyke Trooft, geengeneugte of vermaak;
„men fag het daar niet rooken; Daar en was
„geen Wyn nog Olye, en daar was niet an-
„ders te Eeten als Brood en Kruid; uit dit
„Klooster van Pœnitentie wierden fy gefield,
„voor die geene welke Pœnitentie wilde, of
„moesten doen: alwaar fy ingeslooten wier-
„sonder ergens te kunnen uitkoomen; En
„wierden aldaar ook niet alle by een gefet,
„maar elk alleen, en het was veel als'er twee
„mogten te faamen fyn; Over dit Klooster
„nu was Overfte gemaakt, eenen Pater, genaamd
„*Broeder Ifaac*, dewelke een gewoonte had
„om by naa te Bidden fonder ophouden, by
„de geene welke van den Abt hem daar tot
„Correctie of Verbeetering en Pœnitentie waa-
„rent toegefonzen. *Men gaf hun ook Blaade-*
„*ren of Schorffen van Palmboomen te vlech-*
„*ten, om niet geheel Leedig te fitten, daar*
„*waaren (in het kort gefegt) fodaanige*
„*Menfchen, die in een staat waaren om God*
„*te foeken.* Als ik hoorde (verhaald *J. Cli-*
„*macius* verder) aangaande den Staat van dee-
„fe Heilige Menfchen, foo heb ik den Abt
„gebedden dat hy my naa dit Klooster eens
„wilde heen leyden, om het Leeven van deefe
„Menfchen eens te fien en by te woonen, het

„ welk hy heeft gedaan; Als ik daar op in't Kloo-
 „ ster was gekoomen , by die Menschen wel-
 „ ke om de waare Religie aldaar heen getrok-
 „ ken waaren; Soo heb ik daar gesien dat
 „ geen ooge nooit had gesien ; Geen oore
 „ nooit had gehoord , nog in 's Menschen
 „ Harte ooit was opgekoomen. Want ik heb
 „ daar gesien Woorden en Werken; *Mitsgaa-*
 „ *ders* soddanige oeffeningen die God den
 „ Heere konden geweld aandoen , en sijn Ge-
 „ naade ligtelyk verwerven. *Want ik*
 „ *heb' er sommige van die hun Pœnitentie al-*
 „ *daar deden, geheele Nagten over sien sit-*
 „ *ten Waaken onder den blaauwen Heemel ;*
 „ *sonder een Voetstap te vergaan ; Dewelke van*
 „ *den slaap seer gekweld sijnde, hun selve ge-*
 „ *weld aan deden, en geenderhande ruste*
 „ *gaaven ; Maar in teegendeel hun Leeven*
 „ *berispte, in versmaadheid en verwyt aan*
 „ *hun eigen selven. Andere waaren weede-*
 „ *rom Biddende met de handen op de rugge*
 „ *gebonden, als misdaadige Menschen , met*
 „ *hun Doodverwige Aangesigten , op de Aar-*
 „ *de siende, enden Heemel niet dervende aan-*
 „ *schouwen, als daar toe onwaardig sijnde ;*
 „ *Roepende, Huylende, en sugtende met een*
 „ *benaauwtheid van hun Conscientie , of be-*
 „ *lemmertheid der Gedagten ; Offerende den*
 „ *Heere op een swygen , en een stom Harte*
 „ *vol duisterheid en mistroostigheid. Ande-*
 „ *re*

„re die weederom deerlyk naa den Heemel
 „op saagen, met Sugten, Bidden en Roepen,
 „vandaar haar Hulp verwagtede. Sommige
 „saaten op een Hayren Kleed needer, en op hun
 „Knyen op de Vloer, haar Hoofden met As-
 „sche bestrooyd hebbende. Andere sloegen
 „eenpaarig op hunne Borsten, met groot sug-
 „ten, en begeerte hunner Ziele, om hun voor-
 „gaande Leeven weederom te moogen genie-
 „ten. Sommige van deese maakten de Aar-
 „de Nat met hunne Traanen. Andere wee-
 „derom die Tormenteerden hun selven,
 „en beklagden sig dat sy in geen staat
 „waaren om eenige Traanen te kunnen uit-
 „storten.

Ook soo vond ik 'er veele, die als 'er ie-
 „mand Gestorven was, een seer groot mis-
 „baar en gehuil maakte over hunne Zielen,
 „en de benaauwtheid hunner Harten niet en
 „konde bedwingen; Andere weederom die
 „waaren inwendig seer brieschende, welke
 „den Toon en den Sugt van hunnen Mond
 „niet konnende bedwingen; maar als sy hun
 „niet langer en konden inhouden, soo wier-
 „den sy seer Schreeuwende, en Roepende
 „met een groot geluid. Ook soo heb ik 'er
 „sommige gesien, dewelke soo styf als staal ge-
 „worden waaren, en door den Druk van hun sel-
 „ven laagen, ook geen gevoelen meer hadden van
 „een eigen Leeven, welke scheenen vol duister-

„heid te syn, en hunne Harten geheel ver-
 „fonken hadden, in den Afgrond der ootmoe-
 „digheid. Andere vervolgens die geheel be-
 „drukt, in de Aarde sig verborgen hadde,
 „hun Hoofden Eenpaarig kwaamen te roeren,
 „en gelyk als Leeuwen uit hunne Harten
 „Schreeuwden, en fugtende over hun Elen-
 „dige staat. Onder deese waaren ook veele,
 „dewelke uit een sterk getal, in alle Manie-
 „ren en beleefdheid Genaade verfogten. An-
 „dere die uit een onuitspreekelyke ootmoedig-
 „heid, hun selven onwaardig agtende, om geen
 „vergiffenis te sullen kunnen verkrygen voor
 „hunne Sonden. En als sy God aanriepen, (seiden
 „sy,) daar geen reeden van te kunnen gee-
 „ven; veele begeerden hier op der Aarde te
 „lyden, op dat sy hier naamaals niet te
 „lyden soude hebben. Sommige andere
 „weederom, die seiden dat hunne Sonden
 „overvloedig waaren, om, mogten sy die Tor-
 „menten van het Vagevuur hier naamaals ont-
 „gaan, dan wel te Vreedden waaren, om hier naa-
 „maals, in het Ryke Gods niet ontfangente
 „werden.

„Meede heb ik'er sommige gesien, de-
 „welke sodaanig vermorseld waaren, van
 „Harten, en als Verworpelingen ter Aarde
 „needer geslaagen, dat de Steenen zelfs hun
 „tot meedelyden soude verstrekt, en tot Ge-
 „naade vermurruet hebben.

„Seg-

„Seggende; Wy weten wel dat wy al-
„le Tormenten en Pynen wel verdiend hebben,
„want wy en kunnen dog voor alle onse Son-
„den niet voldoen, al weende de geheele
„Weereld over deselve. Daarom, soo Bid-
„den wy God alleen; Seggende, *Vit den*
„*grond ons Herten; Heere en Kastyd ons niet*
„*in uwen Toorn en Gramschap, nog en be-*
„*strafst ons niet in Uw' verbolgentheid, nog*
„*niet naa de Wet van Uw' Regtvaardig*
„*oordeel; Want het ons genoeg is, dat*
„*wy die onbekende Tormenten en Dreige-*
„*menten moogen ontgaam. Want om van alle*
„*Pynen verlost te syn, dat en derven, wy*
„*niet Bidden. Hoe souden wy Heere sulks*
„*kunnen doen, daar wy onse Eerste gelukki-*
„*ge staat geschonden hebben, en naa dat Gy*
„*volgens uwe goedheid, ons deselve vergee-*
„*ven hebbende, ons selven wederom besmet*
„*hebben.*

„Sonder twyffel, soo siet men daar Men-
„schen, dewelke naa de Woorden van *Da-*
„*vid*, geheel en ten hoogsten bedrukt syn over
„hunne Sonden, den gantsche Dag bedroefd
„synde, en hun Lichaam soo weinig besor-
„gende, en soo weinig agtende, dat som-
„mige Leeden, Rot en Stinkende wierden,
„Jaa self vergeetende, eenige spyse te nutti-
„gen; En haaren Drank met Traanen en
„en Sugten Mengden, en daar toe Brood met
„Af-

„ Affche nuttigden. Sy en hadden niet dan
 „ Vel over de Beenen, en waaren uitgedroogd
 „ als Hooy; Men hoorde by hun niet anders,
 „ als *Wee my? Wee my, ik Elendig, Arm*
 „ *eu Catyvig Mensehe, regtvaardige Heere*
 „ *spaad ons dog Heere, spaad my; Sommi-*
 „ *ge die Leesden het Miserere.* Andere die
 „ riepen nog beweeglyker; *Vergeesd Hee-*
 „ *re; Vergeesd Heere; Eischt van my't geen*
 „ *mogelyk is;* Ook soo sagmen daar sommi-
 „ gen, die als Honden hun verhitte Tongen
 „ uitstaaken. Sommige Tormenteerde hun
 „ selven in de Hitte der Sonne. Andere in
 „ Teegendeel door strenge Koude. Som-
 „ mige die nog haar Rust kwamen te neemen
 „ Dronken wat. Waater, op dat sy niet ge-
 „ heel verdroogen souden. Sommige die nog
 „ een weinig Broods gegeten hadden staaken
 „ het meest weg, en weerde dat van hun af,
 „ als onwaardig synde om Menschelyke spyse
 „ te nuttigen, welke (seiden) als onreedelyke
 „ Beesten geleefd hadden. Hoe soudè eenig
 „ Lachen of Vreugd by hun eenige plaatse
 „ hebben kunnen vinden? Ydele Woorden
 „ Gramschap en verstoordheid des Gemoeds?
 „ Want sy en wisten niet meer wat dat het was
 „ een Mensehe verstoord te syn? Soo had
 „ den Druk alle Gramschap uitgebluscht?
 „ Waar was by hun eenig teegen seggen te
 „ vinden? Eenige vroolykheid, nieuws-
 „ gierig-

„gierigheid , en Groote forge des Lic-
„haams? Waar was daar eenige schyn van
„Glorie? Waar wistmen daar van eenige lek-
„kere Spyse? Waar dagt men daar eens op
„den Wyn? Waar hadmen daar Appelen?
„Waar at men Peeren? Waar was daar
„eenige Verkwikking van Warm of Gekookte
„Spyse? Waar was daar eenig vermaak voor de
„Gulsigheid? Daar en was geen hoope om iets
„diergelyks te krygen, sy en waaren niet vol-
„forge voor eenige Aarlse saaken. Sy hadden
„geleerd niemant met allen te veroordeelen.
„Nietsen soud Gy van al deese dingen in hun
„Lieden iets hebben konnen vinden. Maar sy rie-
„pen altyd tot God, en men daar niet anders hoo-
„rende als den Sang van het Gebed. Sommi-
„ge die sloegen seer Streng voor hunne Borsten,
„en seiden tot den Heere; Als of sy voor de
„Deure des Heemels hadden gestaan; O!
Regter doet open, laat ons in, doet de Deure
voor ons Open die wy door onse Sonden geslōoten
hebben. Andere riepen aldus; Heere trond
ons Uw' versoend aangesigte, en wy sullen
Saalig syn. Vertoond Uw' voor de geene die
in de duisternis, en de schaduwē des Doods
sitten. Andere wederom die riepen, Laat
Uw' Barmhertigheeden ons haast te vooren
koomen, want wy Arme Menschen gaan haast
verlooren, want de moedeloosheid, en de
Smerte staan ons voor de Oogen. Andere
sei-

seiden: *Dunkt Gy dat onse Zielen uit hunne groote schuld gereddet is. Weederom anderen seiden? Denkt Gy dat de Heere ons nog sal vertroosten? Sal hy nog wel eens seggen; Gy die Gevangen syt gaat uit, en Gy die gebonden syt werd los? Meind Gy dat hy ons heeft gehoord? dat ons geroep tot syn ooren gekoomen is? Sy saaten daar alte saamen de Dood verwagtede, en Seiden; Wat Einde sullen wy hebben? Wat Sententie sal over ons gestreeken werden? Sal dog ons Gebed eenige Magt gehad hebben? Dat uit soo onzuivere Lighaam en Lippen, is uitgesproken geweest, heeft het den oppersten Rechter wel kunnen te Vreede stellen? Sullen onse wonden dog wel halfgeneesen syn? Is onse schuld wel half Betaald? Sullen onse Engelen niet wel van ons vervreemd, verjaagd, of weggevlooden syn? Syn sy niet nog verre van ons? Want soo sy ons niet by en staan soo is al onse Arbeid Vergeefs? Want sy moeten ons onbekwaam Gebed den Heere op Offeren, en voor hem nederleggen, en voor ons spreken. Andere seiden gelyk die van Ninive seiden; Wie weet of de Heere syn Vonnisse wel in Genaade sal veranderen, en laat ons dan niet versuimen te doen dat van onsen pligt is; Laaten wy van hem versöeken dat hy ons in laat; Sluit hy ons buiten, soo doet den Regtvaardigen Heere ons geen onregt; Maar laat*

laat ons tot den einde toe blyven kloppen? Moogelyk sal hy door onse Volstandigheid ons in laten, want hy Goedertieren en Barmhertig is; Aldus waaren sy malkander soo moet geevende, En seiden; Broeders laat ons loopen, laat ons loopen, want het is noodig dat wy loopen, en dat wy ook seer loopen, want wy onse waardige gemeene en Saalige Vergaadering verlooren hebben. Laat ons loopen; en ons Vlees niet sparen nog myden, dat ons niet gemyd en heeft in ons kwaad; laat ons de Vleesselyke Lusten Dooden, die ons gedood hebben in onse Zielen en deselve verhard hebben.

Hun lieden Knyen hadde groote Sweeren, van het lang en dikwyls Knielen; Hunne Oogen vermoeid synde, stonden seer diep in 't Hoofd; Hun Wenkbrauwen waaren al uitgevallen. Hunne Wangen scheenen Verbrand te syn, door de verhitte Traanen; Hun Angefigten waaren geheel slap en Bleek, hebbende de gedaante van Dooden Menschen. Hunne Borsten deden hun seer, door meenige harden Slag op deselve; Sy spoogen Bloed, als of sy van binnen gekwetst waaren.

Waar was daar een Bedde te vinden? Waar sag men daar een Net Kleed? Het was daarmeeft al gescheurd, leelyk en vol Luifen. De Tormenten die deese Menschen hun gewillig aan deden, waaren meerder dan de Menschen

schen lyden die van de Vyanden beseeten syn;
 Of die Gegeeffeld of andersints Gekastyd wer-
 den. Maar ik Bidde Uw Broeders, dat Gy dit al-
 les voor geen Fabulen houd dat ik Uw' seg-
 ge. Sy Baaden dikwyls den Abt van het
 Klooster, (die als een Engel was onder de Men-
 schen,) dat hy hun lieden wilde Keetenen aan
 den Hals doen, en aan hunne Handen Boe-
 yen, en aan hunne Voeten; Of dat hy hun an-
 ders in een Blok soude sluiten, en hun Lee-
 ven lang alsoo laten sitten, tot dat sy van daar
 in het Graf wierden gedraagen; Jaa dat meer is;
 als deese waardige Mannen kwaamen te ster-
 ven, soo Baaden sy hunnen Bewaarder den
 Abt, dat hy hun niet als Menschen soude laa-
 ten Begraaven, maar als Beesten in 't
 Waater, of op het Veld voor de Hon-
 den, of de Beesten laten werpen. Het welk
 somtyds den Abt op hun begeerte heeft ge-
 daan, daar hy in Teegendeel een Man was die
 Discreet en vol van Gods Geest was.*

Als

* Lieve God; *Hoe kunnen de Roomsgefinden soo
 verblind zweesen dat deselve sig onderwerpen aan
 soo een swaare Boete en Pœnitentie; Waar heeft
 God in syn Heilig Woord soo een strenge Ma-
 nier van Leeven van de Menschen willen afvor-
 deren: Immers en sal niemant het selve uit geen
 Catholyke nog Geusen Bybel kunnen aantoonen:*

moes

Als'er iemand van hun Liedén in syn uiterste lag , en van de Weereld stond tefcheiden, soo seiden sy teegen die geene seer bedroefd synde , en uit een groote begeerte tot hem.

„ Broeder hoe is het al; Hoe gaat het
P „ al

moet yder een die dit Tractaat met aandacht komt te Leesen, niet bekenne dat het de Roomsgefinde Priesters in die oude Duistere Tyden en Eeuwen nergens anders om te doen is geweest, als om de Menschen een Schrik en een Groote vrees op het Lyf te jaagen, door het opregten van soo een gewaand Vagevuur, door het meenigvuldig pleegen van soo veel Aalmoessen, Zielmissen, &c. Het geen nergens anders sijn Uitsigt op gehad heeft, als door het oeffenen der selve, de onnoosele Menschen in die oude Tyden hun Geld uit hunnen Beursen te krygen, en daar meede in hunne Kloosteren en Conventen &c. Een gemakkelyk en een Vads Leeven te leiden, onder de Naam en Schyn van Godvrugt en Heilichheid.

Het is onvermydelyk, of sommige Geusen, sullen naa het Leesen van deese Pœnitentie, uit roepen, en seggen; dat Broer Cornelis nog een discreet Man is geweest, in teegenstelling van den Abt over dit Klooster van Pœnitentie. Want deselve het Jonge Maagdevlees alleen maar Pœnitentie deede met een sacht Geestelingtje, &c. Men soude hier vry meer kunnen byvoegen, maar de Eerbaarheid en laat het niet toe.

„ al met Uw' ? Wat Hoope hebt Gy dog ?
 „ Hebt Gy door uwen Arbeid niet verkreegen
 „ wat Gy sogt ? Syt gy nu Vry ? Syt gy
 „ nog in eenige Duisternis, of in eenige be-
 „ schaamtheid ? Hebt gy nog niets gehoord ?
 „ Siet nu syt gy gezond geworden, Uw Son-
 „ den syn Uw' Vergeeven ? Of dunkt Uw'
 „ dat gy nog hoord de Sondaars sullen in de
 „ Helle keeren ? Neemt weg den Boosen,
 „ op dat hy de Glorie Gods niet en Sie ? Bind
 „ den Boosen Knecht Handen en Voeten, en
 „ werpt hem in de Uiterste Duisternisse ? Wat
 „ segt gy dog Broeder ? Antwoord ons dog
 „ eens, op dat wy moogen weeten, wat ons
 „ te wagten staat, als wy daar meede sullen
 „ koomen ; Want uwen Tyd is nu gepas-
 „ seerd, en in der Eeuwigheid en sult gy geen
 „ andere vinden.

Hier op Antwoorden Sommigen. *Ge-
 benedyt sy de Heere die ons niet heeft gevan-
 gen gegeven in hunne Tanden.* Andere Ant-
 woorden wederom geheel anders, een yge-
 lyk naa de Getuigenis, en gesteldheid van
 hun Harte en Conscientie.

Het welke als ik dit alles gesien en gehoord
 had, soo was Ik seer kleinmoedig, als Ik by my
 selven aanmerkte myne Snoodheid, en groot
 versuim van Pœnitentie in myn Leeven te doen,
 die

die niet te vergelyken waaren, by de Pœnitentie en den Arbeid van deese Heilige Menschen.

Het Klooster, en de plaatse daar deese Menschen waaren, was t'eenemaal een Duiistere Woonsteede; Ongeschikt, Vuyl, Stinkende, en geheel verworpen. Soo dat het selve te regt den Kerker en een Gevangenis genoemd wierd; Soo dat het Klooster, uitwendig, en de staat der plaatse selfs, de Pœnitentie van selfs genoeg leerde op het Gefigt. Maar veele saaken die andere Menschen seer swaar en onmoogelyk dunken te weesen, syn seer aangenaam en beegeerlyk voor de sulke, welke indagtig syn, dat deselve uit die Edele Deugd en Geestelyken Rykdom syn uit, en afgevallen. En de eerste schynd het al ligt te syn, sulke Pœnitentie te willen naakoomen en onderhouden; Want deselve bereid syn hun selven den Heere op te offeren door swaare Oeffeningen, en Kaltydingen: verhoopende alsoo de eerst gunste te moogen genieten, om dat'er nog een Vonkje van de Liefde en Vreese Gods, in hun Lieden Harten is overgebleeven. Op deese wyse bestonden deese Religieusen. En om dat sy in gedagten waaren dat sy alle gunste van God verlooren hadden, soo riepen sy eenpaarig uit; *Waar syn Heere uwe oude Barmhertigheeden, die Gy in onse Zielen in voorige Tyd*

se. r kragtig hebt doen gevoelen. Wie sal my brengen seide wederom een ander, *daar ik eertyds hebbe geweest doen my God bewaarde, wanneer de Kaarste van syn Goddelyk ligt in my schynende was, booven het Hoofd van myn Harte; alsoo verhaalden, en overdagten sy alle hun voorleeden Deugden welke sy beweenden als Kinderen; Seggende; waar is het suiver Gebed? Waar is myn seker betrouwen? Waar syn die aldersoetste Traanen in bitterheid? Waar is die inwendige Suiverheid? Waar is de Liefde en het betrouwen tot myn overste? Waar is de Kragt in ons van syn Gebed? Dat is alles verlooren, als of daar niets af en hadde geweest; Daarom soo sugteden en weenden sy; En sommige Baaden den Heere om tot voldoening van hun Pœnitentie van de Boose Geesten te moogen gekweld werden; Andere wederom, dat sy eenige Siekte soude moogen krygen; Andere, dat sy hun Oogen en Gesigt souden moogen verliezen, en geheel Ellendig werden; of Jigtig, of Lam werden; Het geen alles van deese Menschen geschiede om den Heere te moogen behaagen, en dat sy daar door die aanstaande Tormenten van het Vagevuur souden moogen ontgaan.*

Ik hebbe dertig daagen lang by deese Menschen my selven opgehouden om hun Liedén ommevang en wonderlyke Pœnitentie

te aanschouwen, daar ik my niet genoeg af konde verwonderen: Eindeling, soo ben ik weeder te rug gegaan naa den Abt van het eerste Klooster; Dewelke aanstonds konde sien, dat myn Aangesigt door het aansien van alle deese Pœnitentien, vervallen was: waar op hy tot my seide, *Pater Johannes hoe is het al; Hebt Gy nu gesien den stryd en den Arbeid der Pœnitenten?* Waar op ik Antwoorde: *Jaa Paater ik heb het alles wel gesien, en ben daar seer verwonderd in geweest; Ik laate my voorstaan dat sulke Menschen die naa hunnen Val deese Pœnitentien hun selven aandoen, Saaliger sullen weesen, dan die nooit gevallen syn, en hun selven soo niet en beweenen; Want hunne val is haar een oorsaake van een aldersaaligste Verrysenisse.* Waar op Hy seide; *Dat is waar; En voegden'er nog by. Dat het Tien Jaar geleeden was; Dat seekeren Broeder, die seer neerstig was, (een Arbeidsman synde) dewelke soo een Vuurige Geest had, dat hy begonde te vreesen dat des Duivels nydigheid hem soude doen vallen; en dat hy eens te sterk geloopt had, soude struikelen; gelyk het ook soo geschiede.* Hy daar op by my koomende in een Avondstond; *Naa dat hy een diepen Val gedaan had, soo toonde hy my syn Wonde; Hy versogt een Plaaister, en was seer beroerd, siende dat ik soo streng niet op hem*

was, als hy wel begeerd had; Waar op hy sig selven ter Aarden wierp, en hy greep myn Voeten, en met veel Traanen deselve Nat maakende, begeerende dat ik hem soude laten voeren *naa den Kerker, of het Klooster der Pœnitentie, 't geen ik teegen stond;* Eevenwel, soo hield hy soo sterk aan, met veele moeiten, dat de Goedertierentheid van den Heelmeester, die syn Wonde geneesen soude, in een strengheid veranderde; Waar op ik hem derwaards liet heen brengen, daar hy seer gewillig wierd naa toegebragt; want hy door de Droefheid in sijn Geest, het Hart verbryfeld was. Naa den agtsten Dag dat hy in het voorseide Klooster was aangekoomen Soo is hy in den Heere gestorven, en begeerde in syn afsterven datmen hem nergens soude begraven; *Maar ik hebbe hem hier by myn Klooster laten begraven, omdat hy het selve wel waardig was, om by de voorige Vaaders van het Klooster geleyd te weesen;* En naa die seeven daagen van syn Lyden, soo is hy op den agtsten dag vry geweest van eenig Vagevuur: ook soo was'er een uit het Geselschap der Broederen, die voorseeker wel kundig was, dat hem syn Sonden vergeeven waaren, al eer hy syn Traanen op myn vuile Voeten neer gestort hadde. Want hy het geloove had van *Magdalena* en deselve hoope en betrouwen, daarom heeft hy ceven gelyke Traanen uitgestort, en een ge-

gelyke vergiffenisse heeft het selve uitgewrogt. *Want God de Heere heeft gezegt, dat voor de geene die gelooven, alle ding moogelyk is; principaal als deselve meer door de Liefde werkt, dan door Vreesse. Want Jesus seid niet te vergeefs; veel sonden syn hun vergeeven, om dat sy seer gevreesst hebben; Maar om dat sy seer geloofd en bemind hebben.* Wat wonder is het dan datmen de kwaade en verkeerde Liefde der Menschen, door de Liefde Gods kan verdryven en verbeeteren.

Ik weet wel dat sommigen; soo niet veele; deese swaare Poenitentien onmoogelyk sal denken; Weederom andere seer swaar om te konnen gelooven; en dat andere ook den moet sullen verlooren geeven, en niet wecten sullen wat hun te doen staat, tot behoudenis van hun Saaligheid. Maar die sterk in de Deugd syn, sullen hier meer door op gewekt werden, en meer vuurigheid van Geest krygen: De geene welke nog wat Kranker syn in Gemoeds gestalte en in hunne Traagheid, sullen hier door hun selven meer versmaaden; en veelligt tot meerder ootmoedigheid komen, en den eersten Voorlooper agter naa koomen; schoon men niet en weet of hy hem wel sal agterhaalen. Ook soo is een onagtsaam, traag en verfwymend Mensch niet bekwaam deese saaken te hooren, om dat het weinige dat hy nog in den Geloove werkt, ligt verstrooid en

te

teniet gedaan werde; Soo dat in soo eenen vervuld word't geen de Heere seid, *Van die geene welke de vuurigheid en Devotie niet en heeft, sal ook weg genoomen werden dat hy nog heeft. Het is onmoogelyk, en het en kan niet syn, dat de geene die in den Poel der Sonden gevallen syn, daar immermeer sullen uitkoomen; ten sy dat sy hun selven werpen in den Afgrond, en diepte der ootmoedigheid, van de Pœnitenten.* Daar is een seekere ootmoedigheid, die een verwyty is van de Conscientie, in die geene welke nog sondigen. Maar daar is ook een andere blyde en ryke ootmoedigheid, welke in de volmaaakte Menschen door Gods toedoen in hun Harten is werkende; en daar is voor het laatste nog een droevige ootmoedigheid der bedrukte Pœnitenten.

Einde van dit EERSTE DEEL.

Het tweede en laatste DEEL, sal in de aanstaande Maand February 1727. met den Drukkuitkoomen; 't geen immers soo nieuwsgierig te leesen sal syn, als dit Teegenwoordige.

r-
ae
t,
t.
at
en
en
d,
n-
ie
e-
en
ke
oc-
is
g-

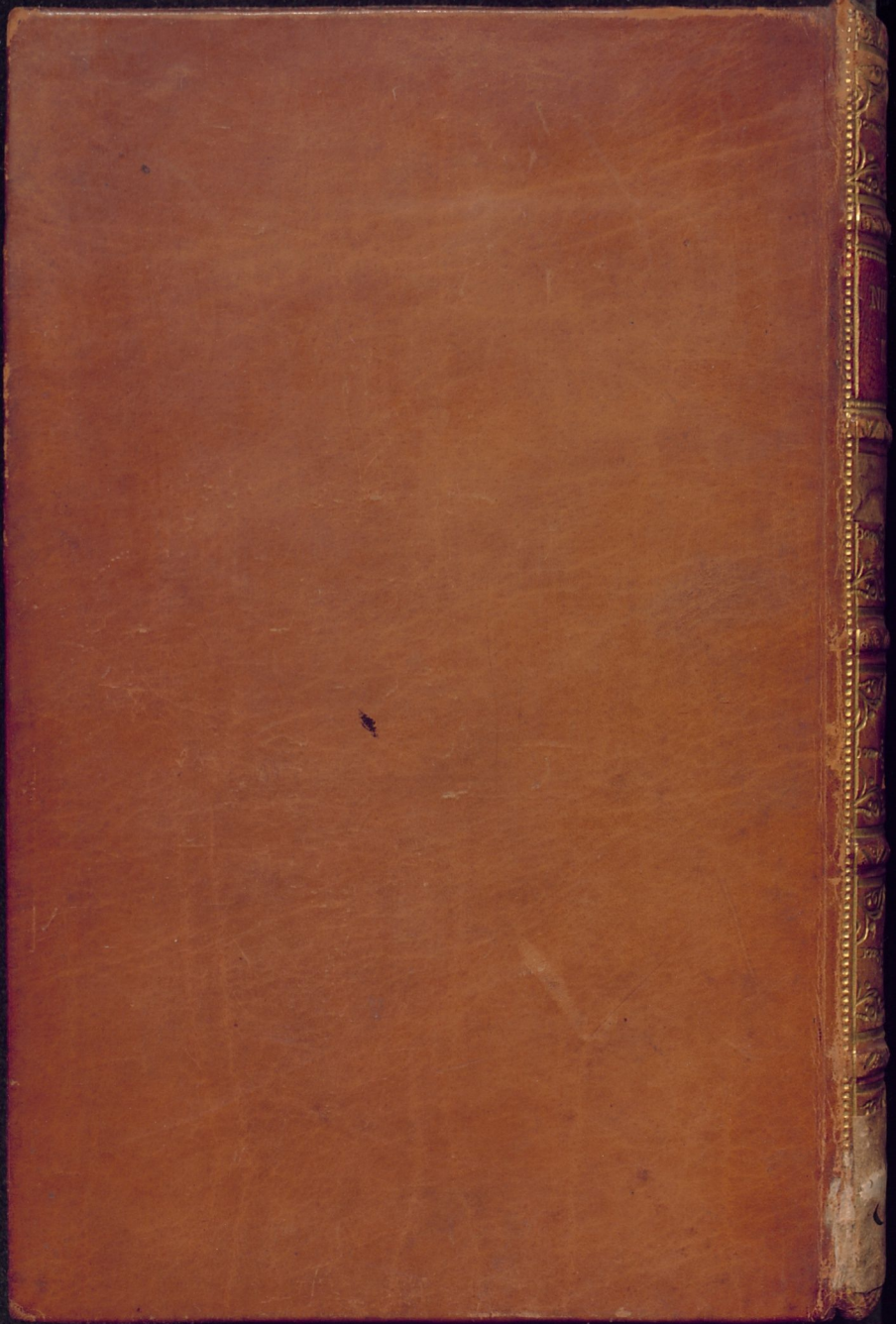
an-
den
us-
or-

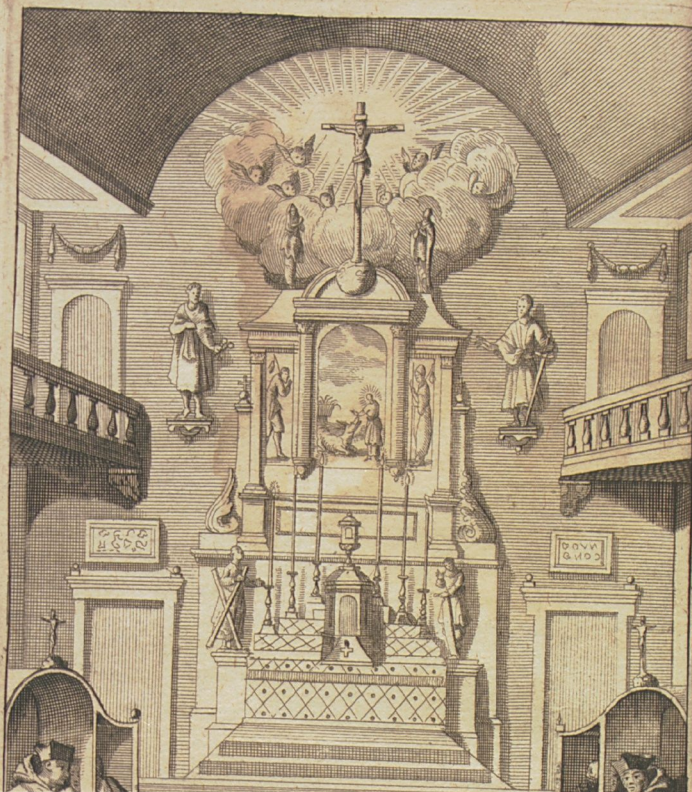
39 $\frac{6}{2,21}$

501

NIEUWE-KOST, Of Verandering van SPYS;

*In een seer Oude TYD, in de
VLAAMSCH E TAALE Beschreeven, en Naangelaaten
onder den Naam van den*

TROOST der SIELEN in 't VAGEVUUR,

door den HEER

COLUMBANUS VRANCX,

Licentiaat in de GODHEID;

Mitsgaders

ABT VAN St. PIETERS KLOOSTER,

geleegen digt by de Stad GENT;

Handelende van

de PELGRIMAGIEN,
BEEDEVAARDEN,
van het VASTEN,
van verscheide GEESTEN,
als van
PIERTJE SAND-UYL,
ARENT en HEND. BOSMAN,

verschijningen van verschei-
de Menschen na hun Dood,
SAAMEN SPRAAKEN
door den selven gehouden.
Van MIRACULEN.
En een wonderbaare
POENITENTIE voor de
Sonden. &c. &c.

En vervolgens veel Wonderbaare Geschiedenissen

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

